

# תיק תיעוד מקדים לקיבוץ כפר מנחם

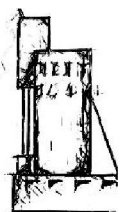
לתכנית מפורטת מספר 9/135/03/32



23 hbutr 2012 afhui for abko

## נערך עבור משרד הפנים

2015



שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net

# תוכן עניינים

עמוד 3-6	1. תיאור כללי :
עמוד 7-12	2. נתונים סטטוריים :
עמוד 13-34	3. רקע היסטורי :
עמוד 35-57	מבני ציבור :
עמוד 58-63	מבני משק :
עמוד 64-69	מבני חינוך :
עמוד 70-103	מבני מגורים :
עמוד 104	4. מצב קיים :
עמוד 105	5. הערכת אתר :
עמוד 106	6. פרטי עורכי התיק :
עמוד 107	7. מקורות :

אין לצלם, להעתיק, להקליט, לשנות, לשכפל, או להפיץ בכל דרך שהיא ובשום אמצעי, אלקטרוני, מכני או אופטי, קטעים, תצלומים, מפות ומסמכים מספר זה. אין לעשות בהם שימוש מסחרי מכל סוג שהוא. עבור חלק ניכר מהמפות והצילומים שולמו זכויות יוצרים עבור המוסד ממנו נקנו, לצורך הכנת תיק זה.



עמוד

2

שם הפרק:  
תוכן עניינים

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



# 1. נתונים כללים



הקמת הצריפים לחברת הנוער. מקור: ארכיון כפר מנחם



שם הפרק:  
נתונים כללים

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net

# 1. נתונים כללים-מבוא להכנת הסקר

מטרתה של עבודה זו הינה הכנת תיק תיעוד מקדים לקיבוץ כפר מנחם לצורך קבלת החלטה בדבר חשיבותם של אתרים לשימור בקיבוץ ואופן שימורם, כחלק ממסמכי התביע המתוכננת לקיבוץ.

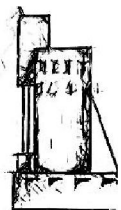
קיבוץ כפר מנחם נמצא בשפלה, כשמנה קילומטרים ממזרח לקריית מלאכי ותשעה קילומטרים מגדרה. ומעט מזרחית מצומת ראם [מסמיה]. הקיבוץ משתייך לתנועת הקיבוץ הארצי – השומר הצעיר. הוא נקרא על שם מנחם אוסישקין. העלייה על הקרקע הייתה בשנת 1939. הקיבוץ הוא אחד מיישובי המועצה האזורית יואב.

מקורות המידע שנאספו עיקרם מארכיון קיבוץ כפר מנחם והתיעוד הרב המצוי בו. הושלמו נתוני הבנוי על ידי אדריכל הקיבוץ. כמו כן נערך סיור מקיף ללימוד והבנת הבנוי ברחבי הקיבוץ, המתחמים השונים של המגורים והמשק וההתפתחות ההיסטורית שלהם משך השנים.

נבקש להודות לגב' אוכמה אבירם, למר אבי בן צבי ולאדריכל ארנון לפידות מקיבוץ כפר מנחם שעזרו לנו באיסוף המידע ופענוחו. תודה לאדריכל דודי דרורי, על שיתופינו בהכנת תכנית זו



שנות השלושים, מגורות נייר, קבוץ כפר מנחם. האומן: נחום רומבק.



עמוד

4

שם הפרק:  
נתונים כלליים

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

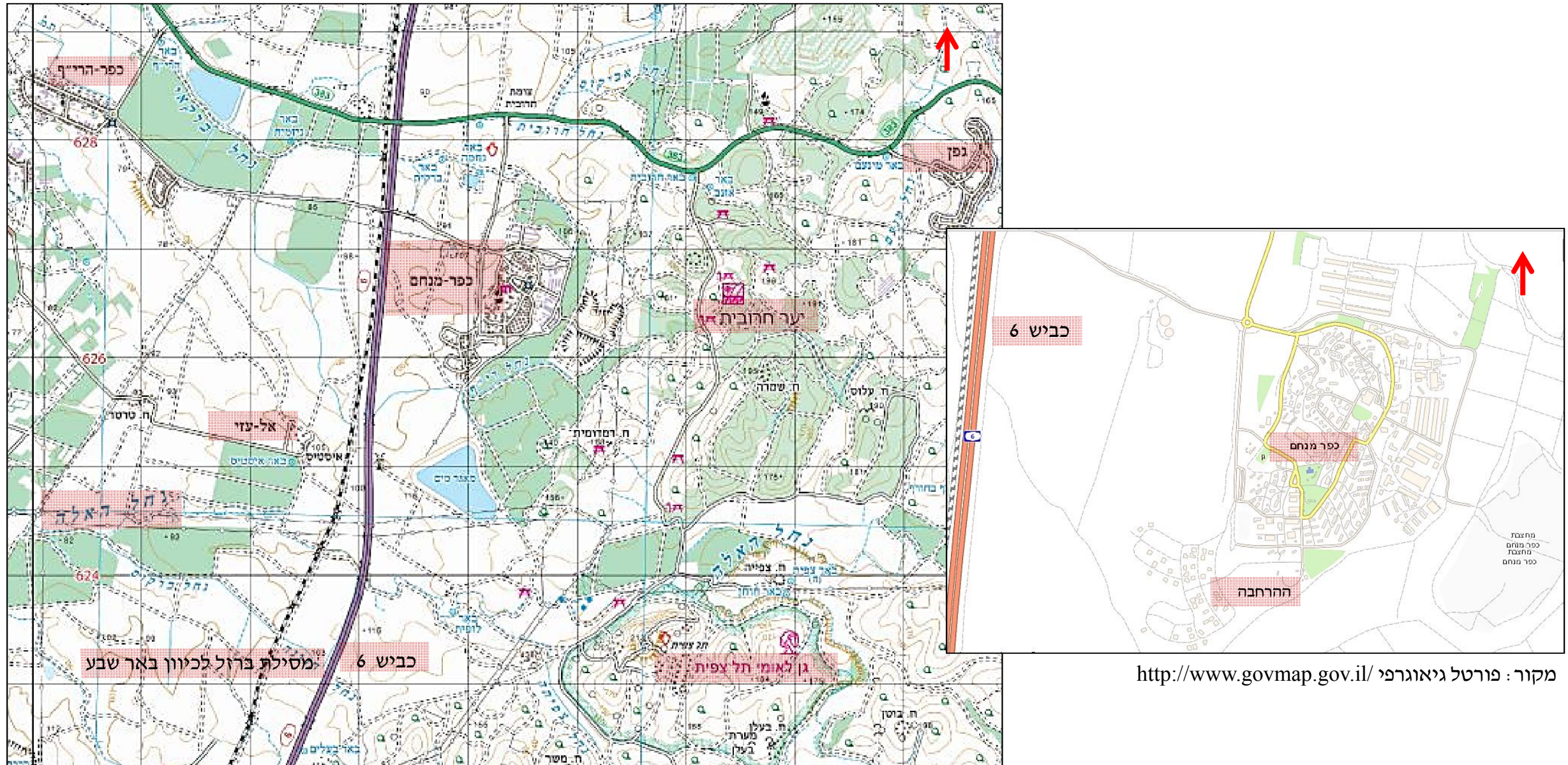
פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



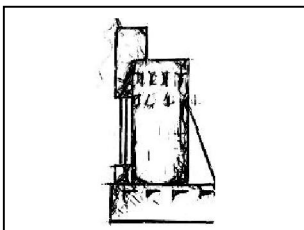
# 1. נתונים כללים-מיקום וסביבה

קבוץ כפר מנחם וסביבתו הקרובה, דרכים ויישובים



מקור: פורטל גיאוגרפי / <http://www.govmap.gov.il/>

מקור: פורטל גיאוגרפי / <http://www.govmap.gov.il/>



עמוד

5

שם הפרק:  
נתונים כלליים

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

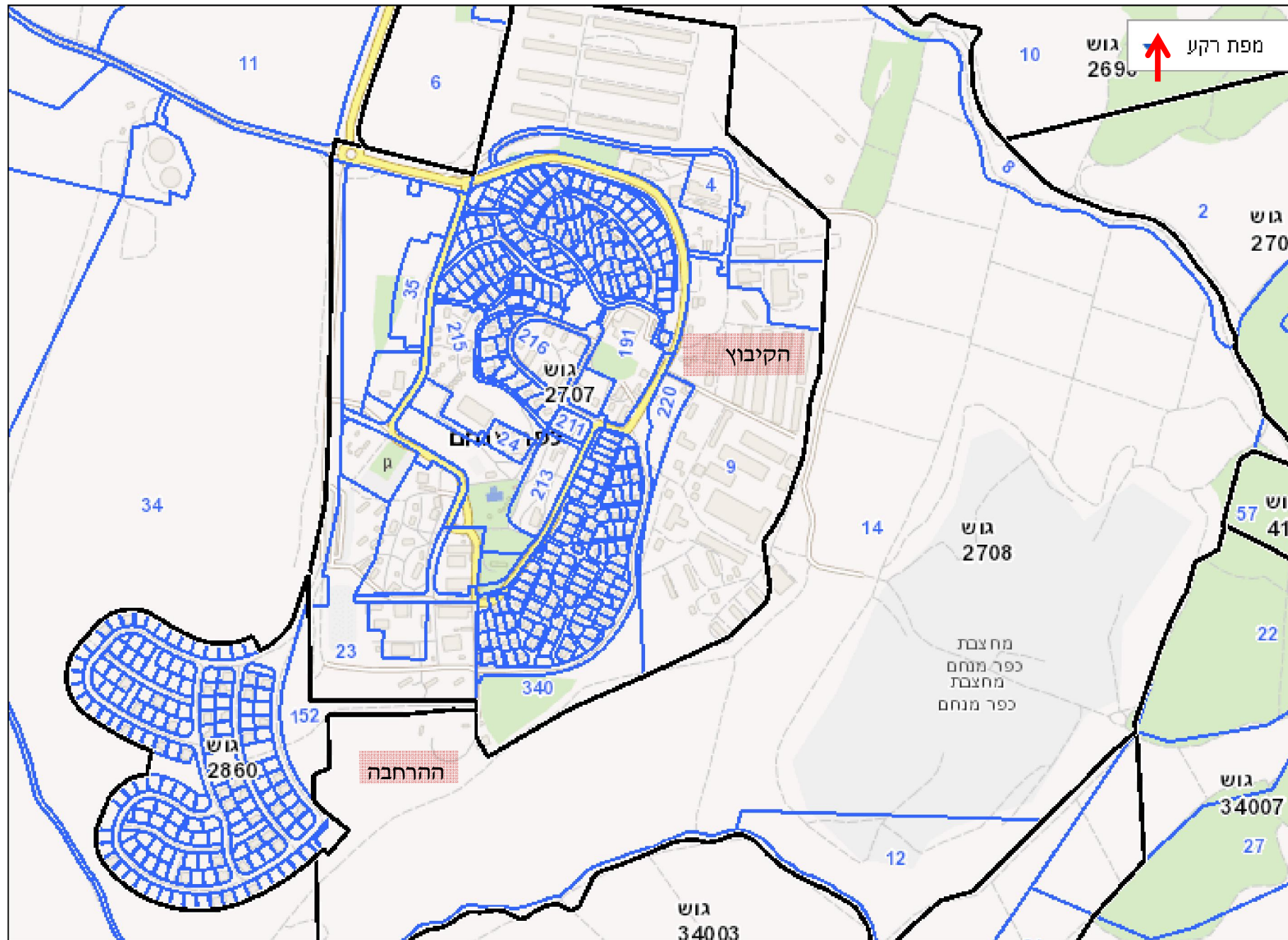
נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



# 1. נתונים גושים וחלקות

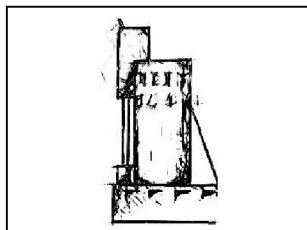


קבוץ כפר מנחם, מפת גושים וחלקות  
הגוש העיקרי של הקיבוץ הוא גוש 2707.

הגוש 2860 הוא גוש שבו בוצעה ההרחבה  
למגורים.

כמו כן נראות החלקות של בתי המגורים, בשני  
חלקי הקיבוץ.

מקור: פורטל גיאוגרפי / <http://www.govmap.gov.il/>



עמוד

6

שם הפרק:  
נתונים כלליים

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



## 2. רקע סטטוטורי



חומה ומגדל. מקור: ארכיון כפר מנחם



שם הפרק:  
רקע סטטוטורי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 2. רקע סטטוטורי – תכנית 135/03/6

**תכנית 135/03/6:**

פרסום תוקף ברשומות 22/11/79 י.פ. 2581

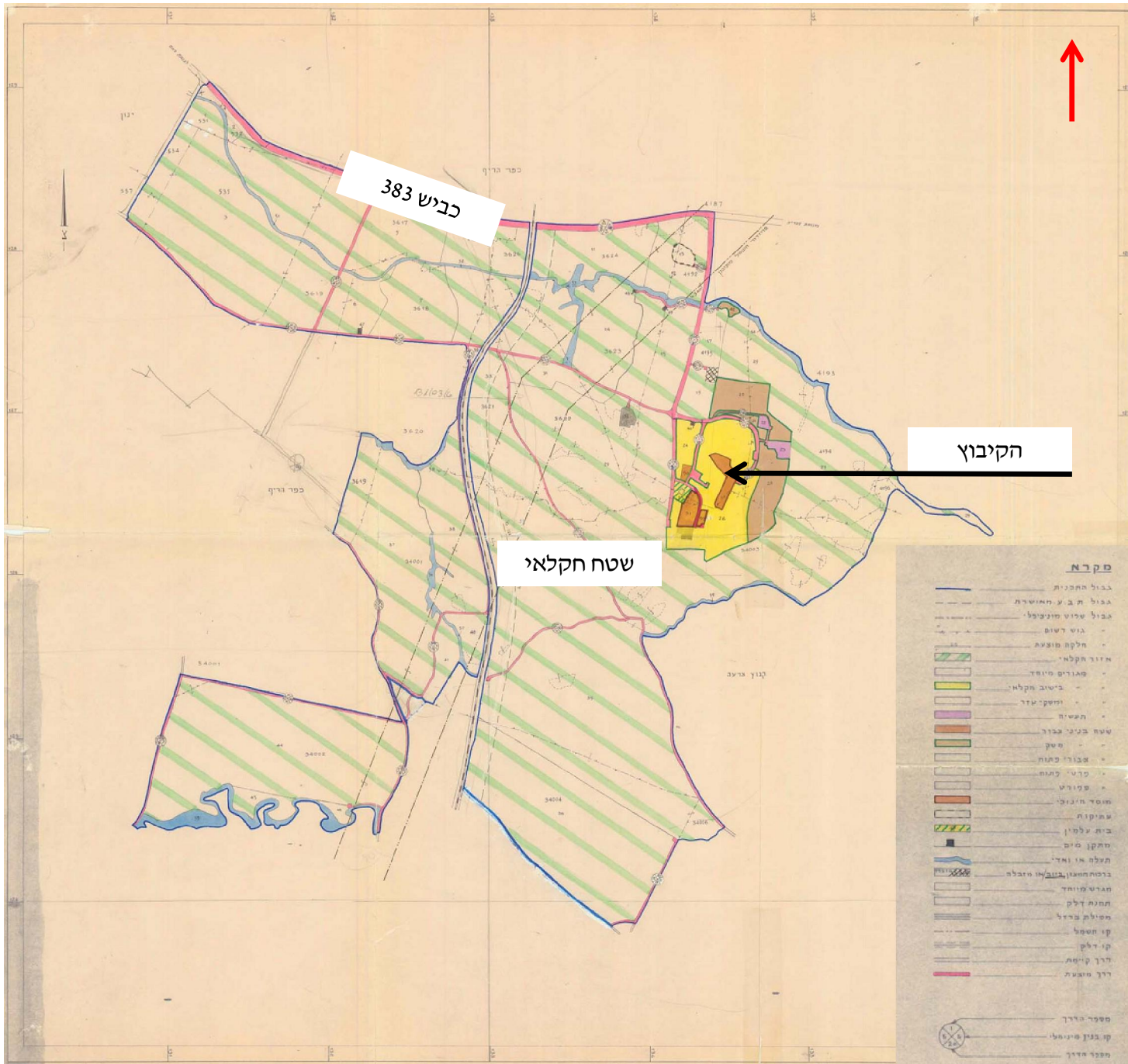
**מטרת התכנית:**

ביטול ואיחוד חלקות קיימות וחלוקתן מחדש בהתאם למצב הקיים, פיתוח השטח בעתיד, קביעת יעדים ואזורים, ביטול דרכים קיימות, התוויית דרכים חדשות.

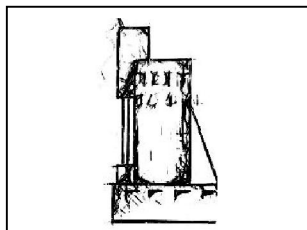
תכנון: מנהל מקרקעי ישראל

שטח: כ- 11,000 דונם.

התכנית משנת 1979 ממשיכה את התכנון הרעיוני של תכניתו המקורית של האדריכל ריכרד קאופמן שתכננו לראשונה את הקיבוץ. בתכנית קיימת חלוקה לאזור מגורים, ציבור ומשק כהמשך למיקומם המתוכנן על פי תכניתו של קאופמן.



תשריט מצב מוצע (כיום קיים) של תכנית המתאר לקיבוץ כפר מנחם. תכנית 135/03/6. תכנון מנהל מקרקעי ישראל. מקור: אתר רשות מקרקעי ישראל.



עמוד  
8

שם הפרק:  
רקע סטטוטורי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 2. רקע סטטוטורי – תכנית 4/135/03/6

**תכנית 4/135/03/6:**

שינוי לתכנית מפורטת 135/03/6

פרסום תוקף ברשומות 18/04/00 י.פ. 4873

מטרת התכנית:

יצירת מסגרת תכנונית להקמת אזור מגורים ע"י איחוד וחלוקה, שינויים בייעודי קרקע וקביעת הנחיות ומגבלות בניה

גושים וחלקות:

גוש 2706 : חלקות 16, 34.

גוש 2707 : חלקה 23

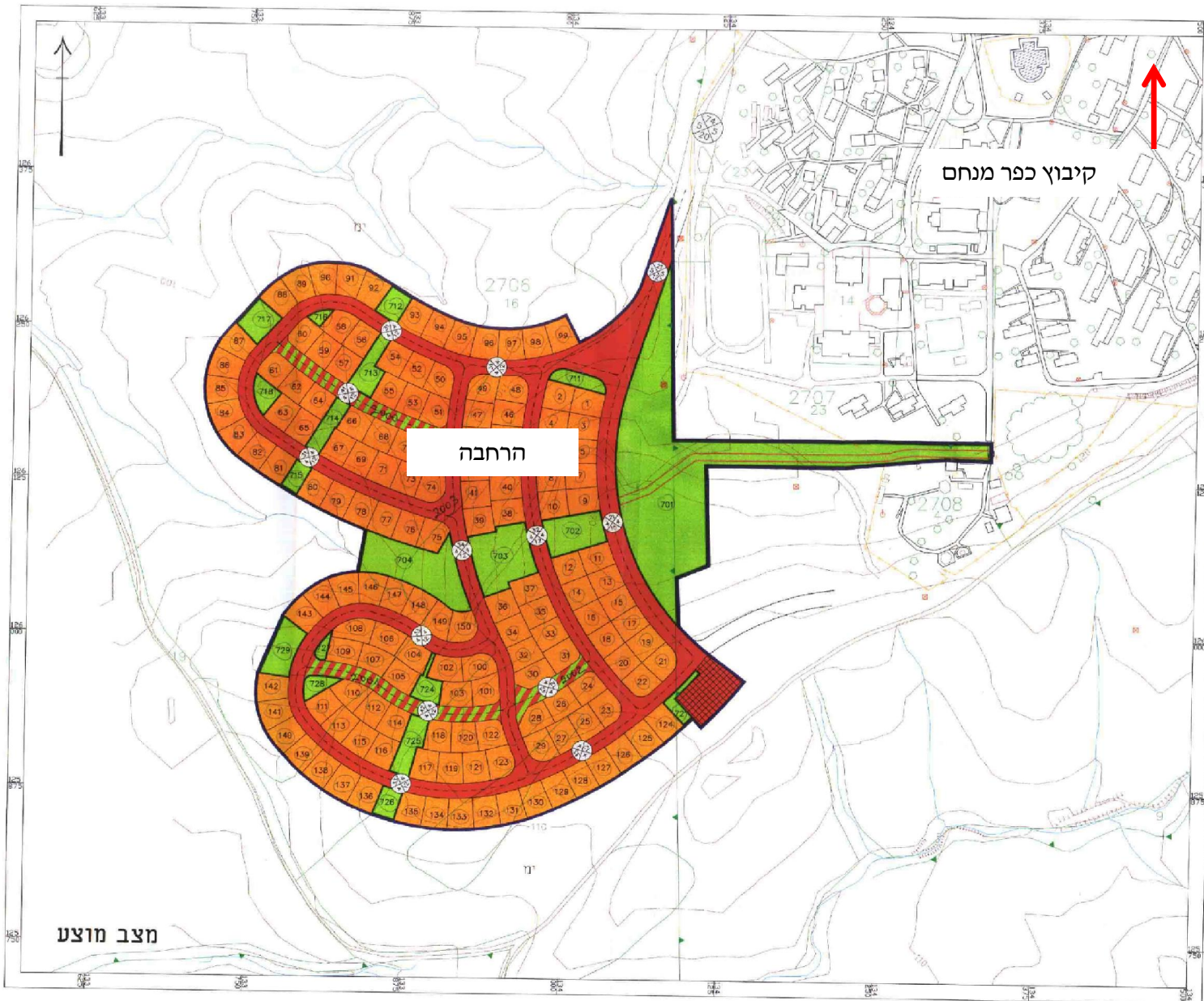
גוש 2708 : חלקות 4, 14

גוש 2860 : חלקות 2-175

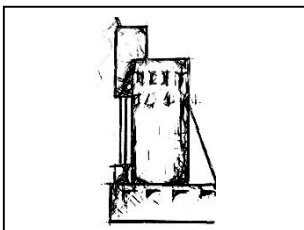
תכנון : א אלוני ד. דרורי אדריכלים

שטח : 139.87 דונם.

התכנית משנת 2000 תוכננה לביצוע הרחבה בצד הדרום מערבי של הקיבוץ. המיקום אינו בלב הקיבוץ ועל כן לא חלים עליו קריטריונים לשימור.



תשריט מצב מוצע (כיום קיים) של ההרחבה בקיבוץ כפר מנחם. תכנית 4/135/03/6. תכנון א. אלוני. ד. דרורי אדריכלים. מקור: אתר רשות מקרקעי ישראל.



עמוד

9

שם הפרק:  
רקע סטטוטורי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

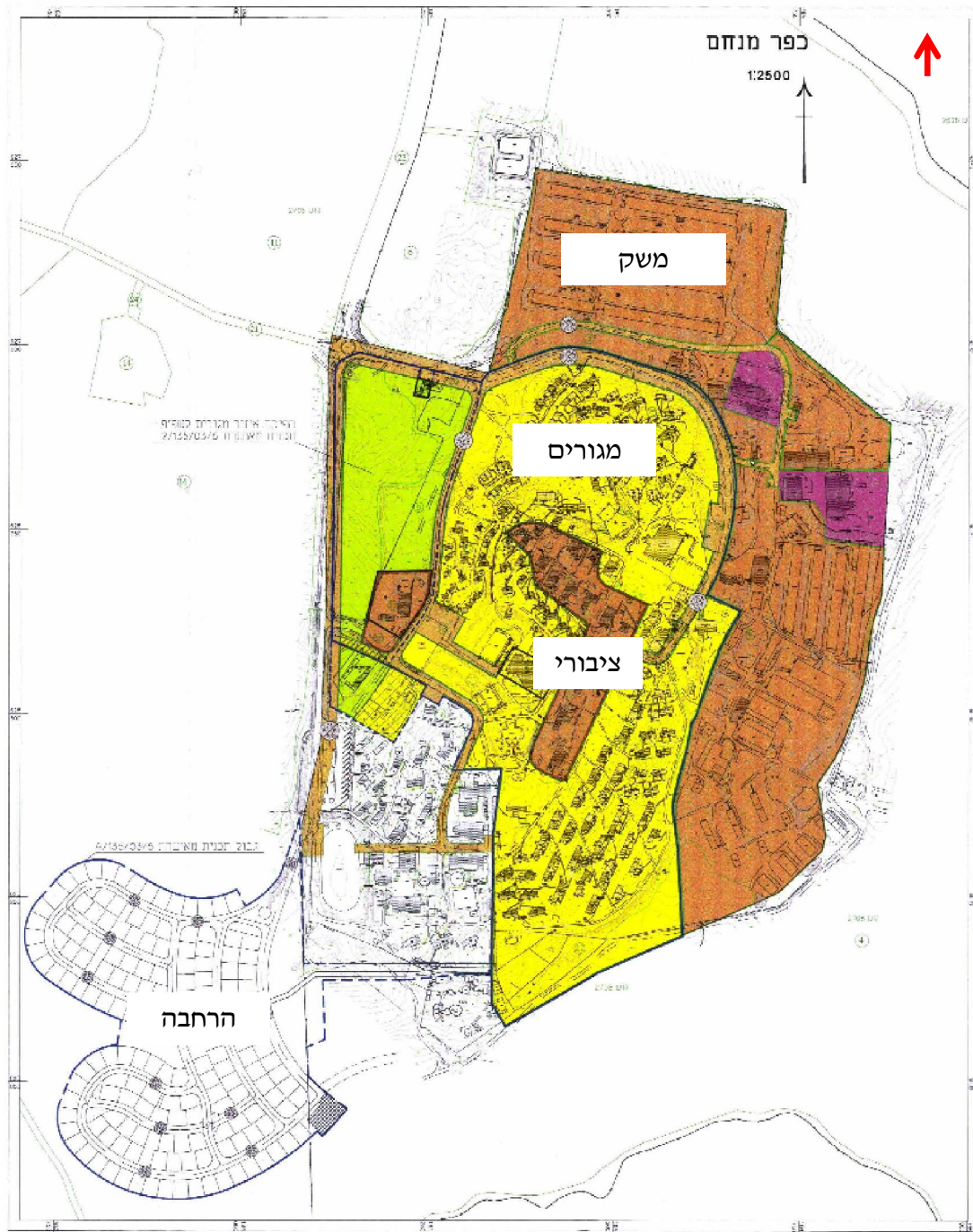
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net

# 2. רקע סטטוטורי – תכנית 2056/מק/6



## תכנית 2056/מק/6:

פרסום תוקף ברשומות 14/02/08 י.פ. 5776

### מטרת התכנית:

1. איחוד חלקות וחלוקה מחדש למגרשי בניה בשטח המגורים ללא שינוי בשטח הכולל למגורים ולמבני ציבור.
2. שינוי הוראות בדבר גודל מגרש מינימלי.
3. שינוי בקו בנין.

### גושים וחלקות:

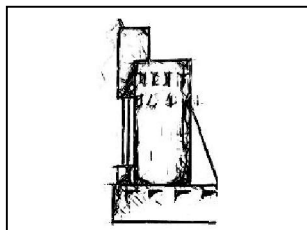
גוש 2707 : חלקה 2, 3, 6, 9, 11, 12, 15, 19-21,  
24, 27, 32, 34-34

תכנון : נאווה ינאי א.ב מתכננים

שטח : כ-337 דונם.

התכנית משנת 2008 ממשיכה את התכנון הרעיוני של תכניתו המקורית של האדריכל ריכרד קאופמן שתכנו לראשונה את הקיבוץ. בתכנית קיימת חלוקה לאזור מגורים, ציבור ומשק כהמשך למיקומם המתוכנן על פי תכניתו של קאופמן

תשיט מצב מוצע (כיום קיים) של קיבוץ כפר מנחם. תכנית 2056/מק/6. תכנון נאווה ינאי א.ב מתכננים מקור : אתר רשות מקרקעי ישראל.



עמוד

10

שם הפרק :  
רקע סטטוטורי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

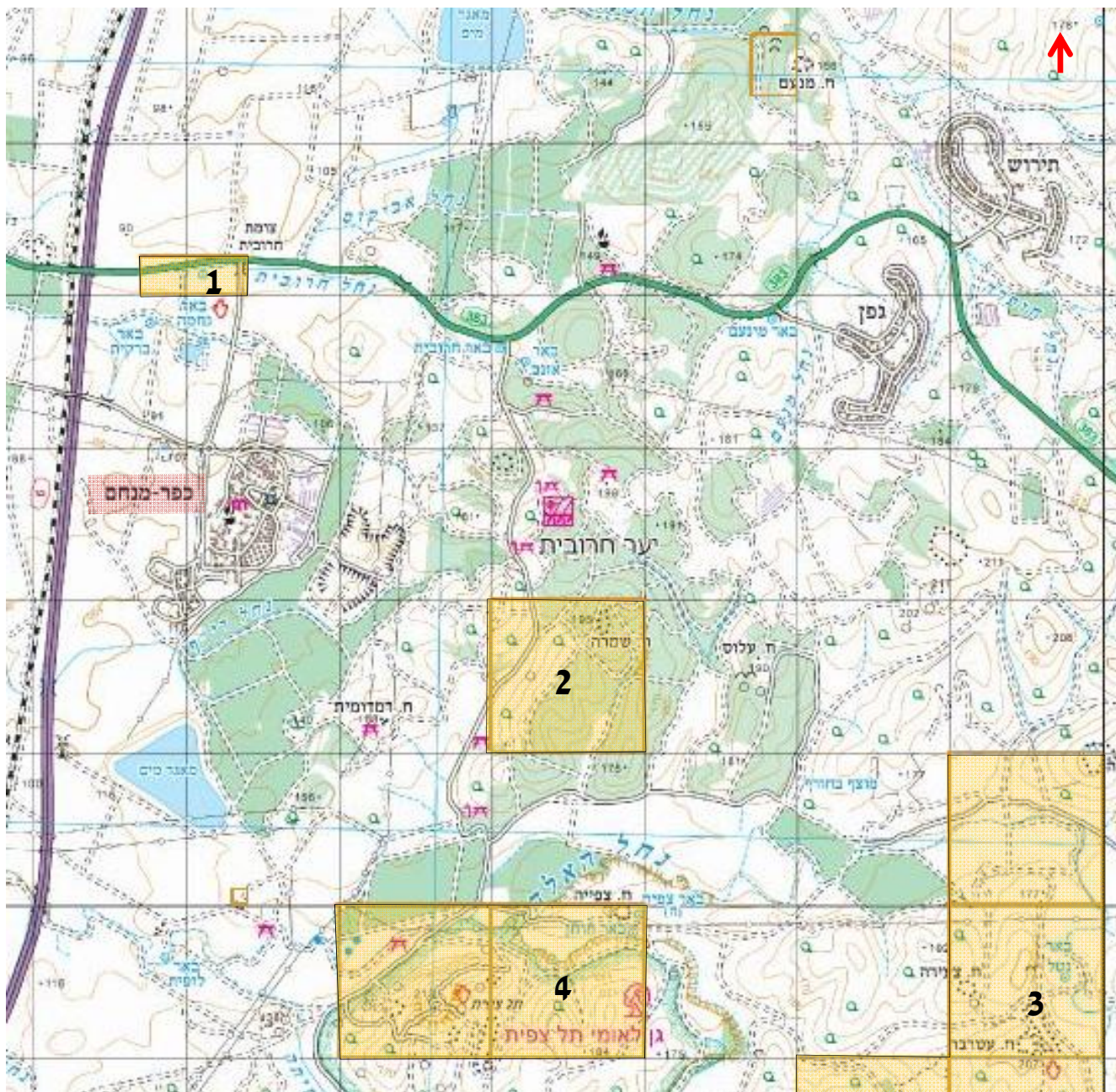
פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 2. שרידים ארכיאולוגיים בסביבת כפר מנחם

באזור קבוץ כפר מנחם היו מספר חפירות. נמצאו שרידים המעידים על יישובים בסביבת הקיבוץ. השרידים המוקדמים הם מתקופת 'טרום ישראל', המאה השבע-עשרה לפני הספירה. תל צפית עקב גובהו הרב מסביבתו, היה הפעיל בין שאר המקומות ובו נתגלו הממצאים הרבים ביותר מכמה תקופות.



## 1. תל חרובים

נ.צ. 184162 / 627987 92 מ'. חרבה וחפירה ארכיאולוגית מספר ריבועי חפירה עמודים וגדרות. רוב הממצאים מתקופת הפלישתים. היו במוזיאון כפר מנחם ועברו למוזיאון אשדוד.



## 2. חרבת שמרה [יער חרובית]

נ.צ. 186738 / 625847 190 מ'.

שרידים דלים של מבנה יחיד בראש הגבעה ומסביבו גלי אבנים.



## 3. מערכת מסתור בחורבת עטרבה

נ.צ. 189680 / 623040 196 מ'

מערת מסתור המתחילה מתור ארבעה בורות פעמון המחברים זה לזה. בסופה יש פיר מאונך. הפתח נמצא בתוך ריכוז של עצי אלת המסטיק בדרום החורבה, הכניסה מתוך סדק בסלע. נקיקי המערה ממופים.



## 4. תל צפית

נ.צ. 185624 / 623331 196 מ'

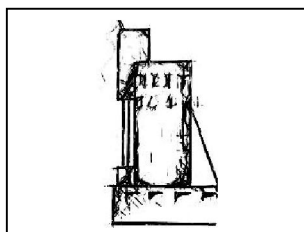
צפיתא כך נקרא המקום במפת מידבא. אחד התילים החשובים בארץ ישראל (שטחו הכולל מעל 400 דונם, שיר הגובה 232 מטר מעל פני הים) האתר מזוהה ע"י חלק מן החוקרים כעיר המקראית הפלישתית גת. באתר זוהו שרידים פלשתיים רבים, וכן שכבת שריפה מסוף המאה ה-9 לפה"ס המיוחסת לחזאל מלך ארם המוזכר בספר מלכים ב' י"ב י"ח "אז יעלה חזאל מלך ארם וילחם עלגת וילכדה וישם חזאל פניו לעלות עלירושלם".

במקום מבצר צלבני ששמר על הדרך שמצפון אליו ההולכת מאשדוד לצומת עזקה ולבית שמש, ולכן ניתן לראות לצד דרך העפר גם שרידי דרך רומית. למרגלות התל באר אנטיליה וסביבו חפיר. מהתל תצפית נפלאה על מישור החוף והרי יהודה.

התל נחפר בשנת 1899 ע"י חוקרי הקרן הבריטית PEF, בשנות ה-30 חפירות חדשות באתר, בראשותו של פרופ' אהרון מאיר מאוניברסיטת בר אילן החלו בשנת 1996 באתר החפירות נמצאו כלי חרס רבים, צלמיות פרסיות וצמידים מתקופת הברונזה.



מקור המפה: פורטל גיאוגרפי <http://www.govmap.gov.il/>  
מקור התכנים והתמונות מאתר עמוד ענן <http://amudanan.co.il/>



עמוד

11

שם הפרק:  
רקע סטטוטורי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 2. הגן הארכיאולוגי בקיבוץ



## בסיסי עמודים

**מוצא:** תל צפית  
 התקופות הרומית עד הביזנטית (המאות הא'-הז' לספירה)  
 הבנייה הציבורית המונומנטלית בארץ ישראל בתקופות הרומית והביזנטית שאבה את השראתה ממורשתה התרבותית של יוון הקלאסית שהופצה על ידי אלכסנדר מוקדון ויורשיו בתקופה ההלניסטית (מאה ג' לפני הספירה). ערי ארץ ישראל, על רחובות העמודים שבהן, הכיכרות, המקדשים, בתי הכנסת, הכנסיות ומתקני הבידור, תוכננו, עוצבו ונבנו בהתאם למורשת הקלאסית ולסדרים האדריכליים. שרידים של כרכובים, בסיסי עמודים, גזעי עמודים וכתרונותיהם נחשפו במגוון אתרים ברחבי הארץ.  
 מס' רשות: 1995-5744, 1995-5749, 1995-5751, 1995-5752, 1995-5778

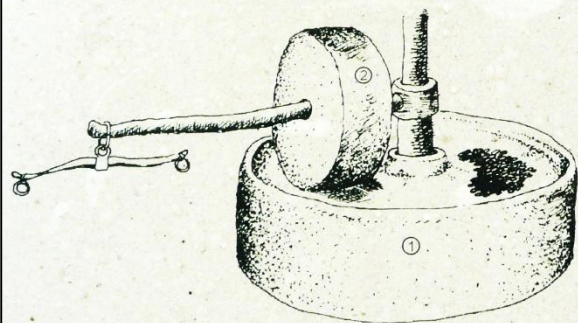


הגן הארכיאולוגי שבקיבוץ הוא באדיבות רשות העתיקות. העתיקות נחשפו ונלקחו מתל צפית. המשותף לרוב המוצגים - תעשיית שמן הזית.



## מתקן הפריכה

מערכת הפריכה מורכבת מאגן אבן עגול ורדוד [1], (ים בספרות העתיקה), שבו פיזרו את הפרי, ועליו סובבו - בכוח בהמה או אדם - אבן עגולה אנכית [2] (ממל) שריסקה את הזיתים. את הרסק הכניסו לסלים (עקלים) שהועברו למכבש. מערכת פריכה שבה שתי אבנים עגולות - אופקית ואנכית - ראשיתה בתקופה ההלניסטית (המאה הג' לפני הספירה בקירוב) ולא חל בה שינוי של ממש עד היום.

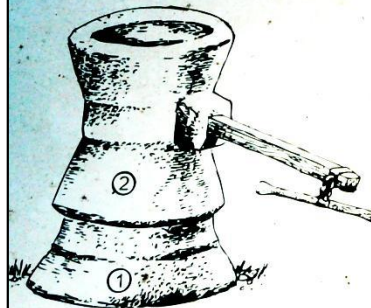


**אגן ריסוק**  
 מוצא: אזור בית שמש  
 התקופות הביזנטית (המאות הד'-הז' לספירה)  
 מס' רשות: 1995-5747

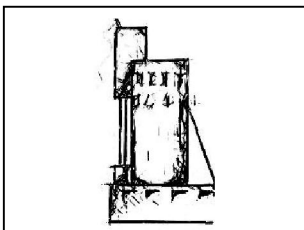
**אגן ריסוק**  
 מוצא: לא ידוע  
 התקופות הביזנטית (המאות הד'-הז' לספירה)  
 מס' רשות: 1995-5748

## רחיים של חמור

רחיים אלו המכונים "רחיים של חמור" (תוספתא, זבים ד, ב), מורכבים מאבן שכב (1) בצורת חרוט ומאבן רכב (2) דמוית שעון חול. לאבן הרכב שתי בליטות מרובעות ובהן חורים שהוחדר לתוכם מוט עץ אופקי. המתקן הופעל באמצעות סיבוב הרכב על ידי בהמת עבודה (בדרך כלל חמור) שגרתמה למוט העץ. הגרעינים נשפכו לחלל שבראש הרכב ונטחנו בינו לבין השכב; "רחיים של חמור" שימשו בארץ ישראל מהתקופה ההלניסטית עד סוף התקופה הביזנטית (המאות הג' לפני הספירה - הז' לספירה).



שכב: אזור הגליל, רכב תל צפית  
 מס' רשות: 1995-5745, 1995-5746





# 3. רקע היסטורי תרבותי



01.01.1939 ארכיון קק"ל, אברהם מלבסקי. 45616 glass59-006



שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net

# 3. התגבשות לגרעין

"...הקיבוץ מארגן את חייו החברתיים והתרבותיים. קושר קשרים עם אנשי המושבה הקטנה, משמש מרכז משיכה לפועלים ולצעירים. בערבים חדר האוכל הקטן הומה מרוב מבקרים, ורצפת המטבח, שהיא מבטון, נאנחת תחת רגלי הרוקדים לצלילי מפוחית פה. הצפיפות רבה. עולים חדשים כי יבואו ישנו שניים במיטה אחת. והמיטות הן ללא מזרון, ושקים משמשים במקומו. חדר האוכל הקטן צר מלהכיל את כל האוכלים. בחצר אין סידורים סניטריים. והקדחת מתחילה לתת סימניה. בלילות קיץ ישנים החברים בחוץ. בחורף דולף הגשם. חודר מבעד לסדקים והפתחים שבצריפים. המים זורמים בעוז. ... [2]"

בשנת 1935 שישה עשר חברים שהו במקום והיוו את תחילתו של הקיבוץ עדיין בהדר.

הסקירה ההיסטורית של קיבוץ כפר מנחם בנויה מכמה רבדים ומתנקזת ליום העלייה על הקרקע באופן רשמי ביום כ"ד כסלו, תש"י, 15 דצמבר 1949.

הרבדים העיקריים ההיסטוריים של קיבוץ כפר מנחם: המבנה החברתי והתגבשותו – גרעין כרית ואמריקה, עד ליישוב הקבע. מקומות ההתיישבות – גלגוליו של הגרעין בגיאוגרפיה היישובית. אופי היישוב – בהיסטוריה היישובית של המקום הוקם בתחילה מושב ולימים קם הקיבוץ. צורת ההתיישבות – חומה ומגדל והקמת הקיבוץ.

## התגבשות ראשונה:

ה"תיירים" הראשונים, כפי שמכונים בהיסטוריה של כפר מנחם, אלו קבוצות החברים הראשונות שהגיעו לארץ בשנת 1932, מפולניה. היה זה במסגרת המבקרים שהגיעו לצפות במכביה הראשונה. מדוע כתיירים? הארץ הייתה אז בשלטון המנדט הבריטי, שסגר אותה לעליית יהודים המונית ורק חילק סרטיפיקטים (אשרות כניסה) למעטים בלבד. עם זאת, ניתן היה להגיע ארצה כבעלי הון שהיו ברשותם לפחות 1,000 לירות שטרלינג. או כתייר למספר חודשים, לרגל אירוע מיוחד, בתשלום גבוה מאד. [1]

הם התאחדו עם קבוצה שהתגבשה בארץ והם נקרו בבשם "כרית". פירוש השם: כת רווקים יהיו תמיד. בסוף חודש פברואר הקבוצה המאוחדת החלה צעדיה הראשונים כגרעין בקיבוץ מרחביה. משם, לאחר כמה חודשים הם עוברים ממרחביה לקיבוץ "ליטא", שבפתח תקווה. משם עברו בפברואר 1933 למושבה הדר והשתכנו בצריף הפועלים. זו למעשה אבן הפינה הסמלית במקום הקבע העצמאי הראשון של הגרעין החברתי. כולם הצטופפו בשטח של כחצי דונם.

בשנת 1934, באוגוסט, הקבוצה קיבלה שטח של כ-שמונה דונם שבו למעשה ייסדו חברה את התשתית המוקדמת להפיכתם מאוחר יותר לקיבוץ. היה זה שטח שבו יכלו לנהל את חייהם באופן עצמאי.

בחודש ינואר 1935, הקבוצה קיבלה אישור ממשלתי ממשלת המנדט, לתקנון הקיבוץ "כרית".

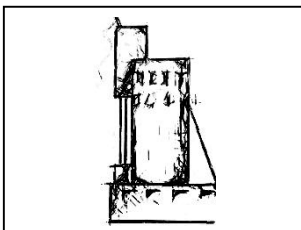


הקיבוץ בהדר, שנות השלושים, מבני קבע של מגורים לצד אוהלי פעמון, ובדונים מעץ ברקע – פרדסי אזור השרון. ארכיון כפר מנחם



[1] שור מתתיהו, קבוץ כפר מנחם

[2] מתוך שור מתתיהו ציטוט.





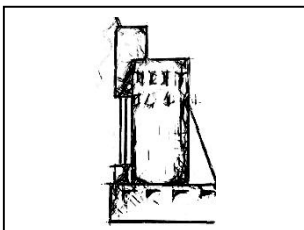
# 3. ניסיונות ראשונים להתיישבות במקום



30 אפריל 1937, ימי המרד הערבי, המבנים נטושים ללא גגות. מבנה הבטון (בלבן) ברקע נטוש, והגדר סביב פרוצה. מקור: אוסף התצלומים זולטן קלוגר, D13-063



1 אוקטובר 1937, המגדל והזרקור עליו. מקור: זולטן קלוגר, D13-067 ארכיון קק"ל, ארכיון זאב וילנאי, החומה היקפית מושלמת ומגדל התצפית שבבניה. מקור: ארכיון קק"ל, ארכיון זאב וילנאי



עמוד

15

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

## אופי הישוב

בראשית שנת תרצ"ה, 1935, רכשה הקרן הקיימת את האדמה שלימים קם על אדמותיה קיבוץ כפר מנחם מהכפר הערבי אידיניבה. (الدينة) האדמות נועדו בתחילה עבור התיישבות של מושב עובדים – "ארגון מנחם", על שם מנחם אוסישקין. באותה שנה מלאו למנחם אוסישקין שהיה יושב ראש הקרן הקיימת שבעים שנה. הייתה זאת קבוצת פועלים מרחובות שהתארגנה למאורע זה בכוונה להקים יישוב שיישא את שמו של מנחם אוסישקין. באביב 1935, עלו חברים אחדים על האדמה והתחילו בהכשרתה, בקדיחת באר ובגידור הגבולות. במרד הערבי שפרץ בשנת 1936, זמן קצר לאחר העלייה על הקרקע, נחרבה הנקודה הצעירה ונעזבה. הבאר נסתמה והגדר הושמדה.

ב' כ' אב תרצ"ז, 1937 עלו חברי ארגון מנחם בשנייה והניחו את היסוד למושב כפר מנחם. יסוד כפר מנחם בימי המאורעות היה מפעל אמיץ, בהתחשב בבידודו של יישוב עברי בשטחים של כפרים ערביים עוינים בתקופת מרד.

## צורת ההתיישבות

המתיישבים הראשונים התיישבו כחלק מפרויקט 'חומה ומגדל', עלייתם של 36 יישובים בתנאים ארעיים ברחבי פלשתינה. ארגון מנחם עלה ב 27 ביולי 1936. הייתה זו חצר מוקפת חומת עץ כפולת דופן ובאמצע החצר הוקם יום לאחר מכן מגדל תצפית ועליו הותקן זרקור, לצורך הגנה. כמה צריפי מגורים קמו במסמיכות למגדל. כך תיארה ברכה חבס בספרה חומה ומגדל את ההתמודדות של ארגון מנחם עם התנאים והמציאות:

"...שטח האדמה שברשות הנקודה – למעלה מ-2200 דונם, ולהגדילו לא ייקל בזמן הקרוב. השטח הראוי לעיבוד - רק 1800 דונם. לבנות כפר גדול על יסוד משק אכסטנסיבי לא יתכן בשטח מצומצם זה. להשאיר כאן נקודה קטנה ומוטעת אוכלוסין, אף זה מן הנמנע... ואף על פי כן – קום יקום הכפר, זו ההרגשה הבטוחה המלווה אותנו בצאתנו. אנשים אלה יקימוהו." [3] כעבור זמן מה הוקם מחוץ לחצר בנין בטון לצרכי הגנה ושמירה בעיר על מכון המים והבאר. בסוף שנת 1939, שהו במקום ארבעים איש. כעבור זמן מה נוכחו המתיישבים לדעת שהמקום אינו מתאים למושב והם עברו להקים את כפר וורבורג. [4] שטחם עבר ונמסר לחברי קיבוץ "כרית-אמריקה" שהתיישבו בו.

[3] חבס ברכה, חומה ומגדל ההתיישבות החדשה בשנות המצור. תל אביב 1939  
[4] כל מקום, פנקס כיס להכרת הארץ, מערכות, 1956  
[5] שפירא יוסף, ישוב חדש בדרום, דבר, 16 באוקטובר 1940.

שרי מרק אדריכלית

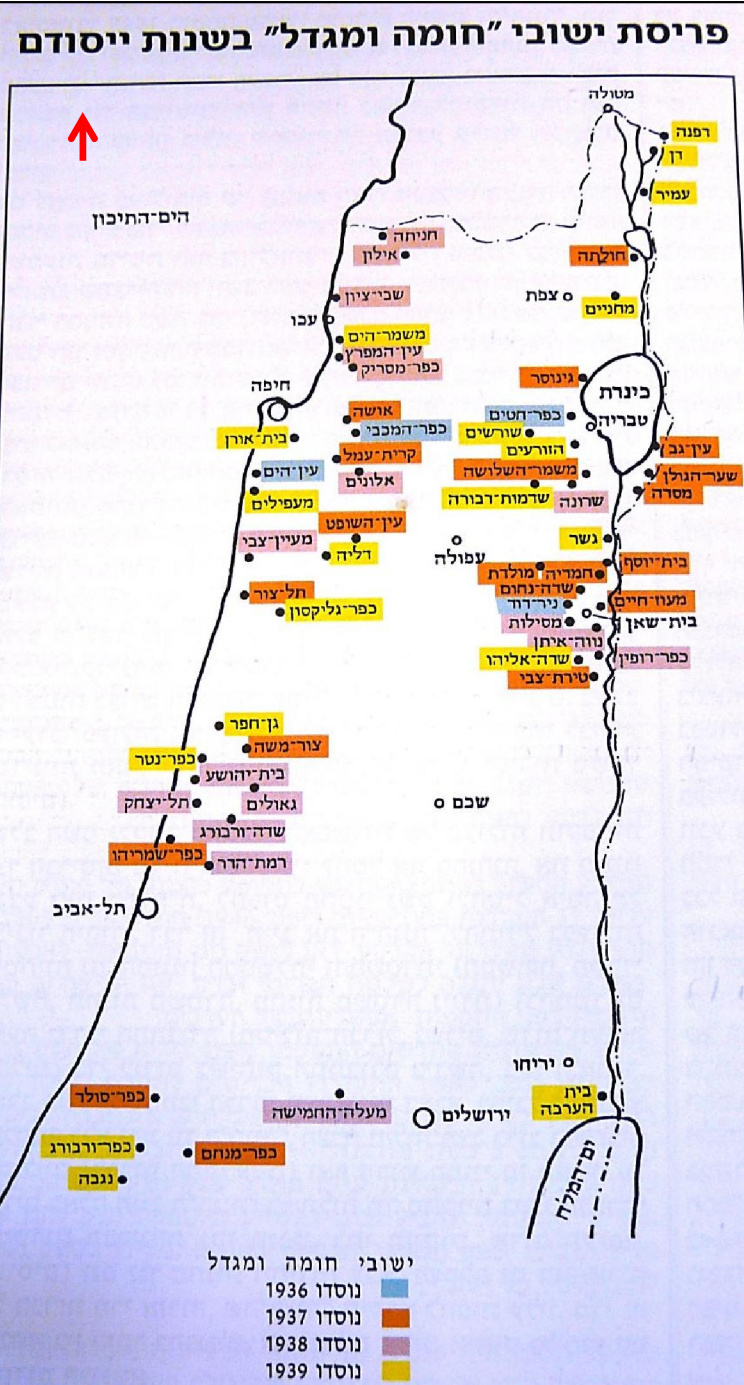
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

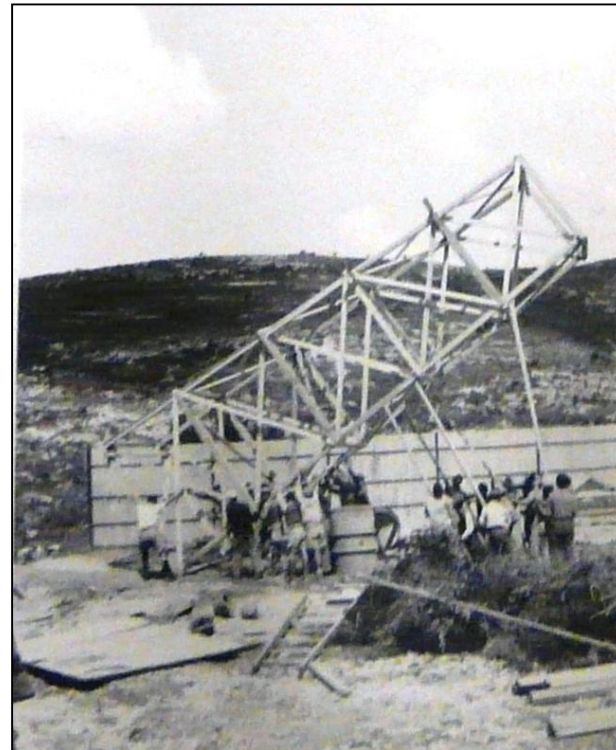
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



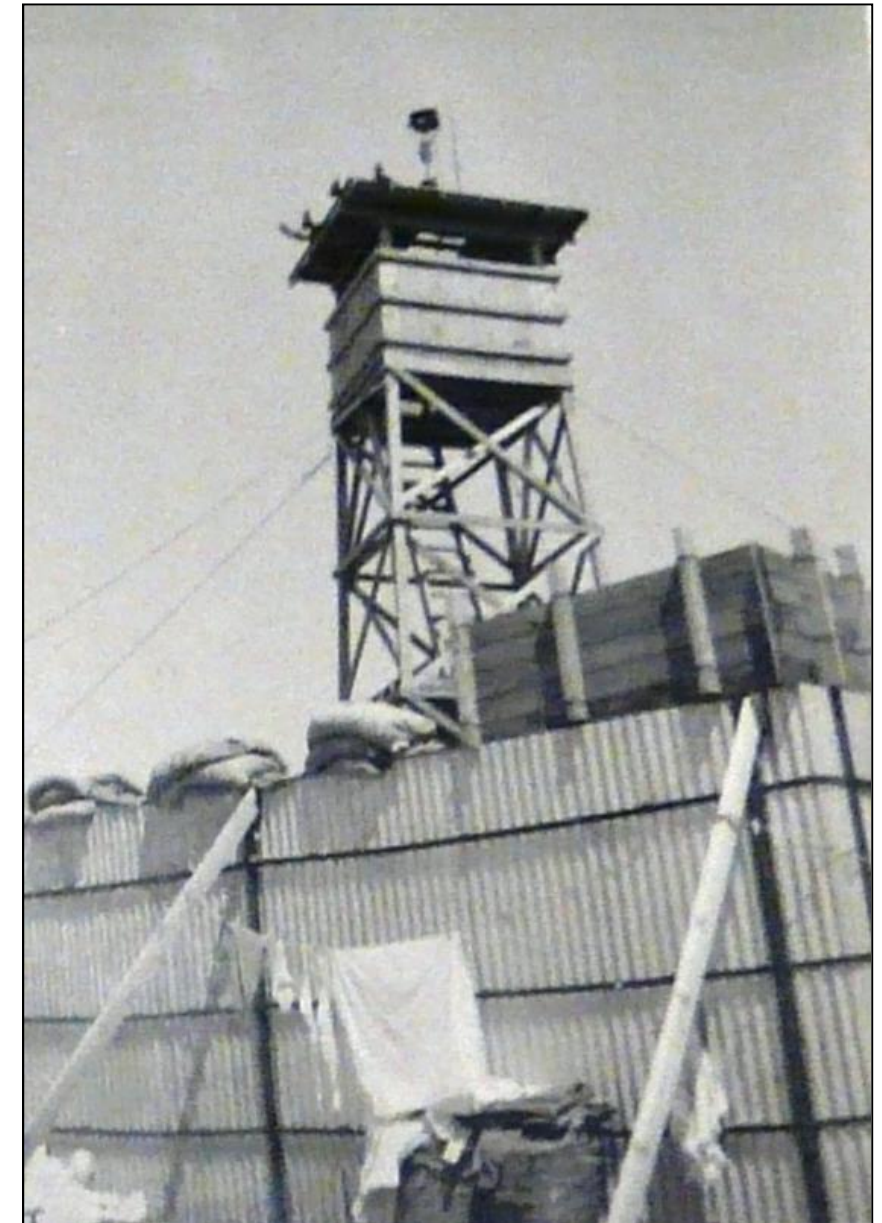
# 3. חומה ומגדל



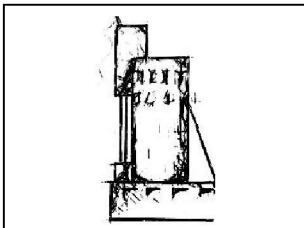
אוניברסיטת חיפה ההגנה – יישובי חומה ומגדל



הנפת מגדל השמירה, אחד מסמלי צורת התיישבות: 'חומה ומגדל' ברקע מבנה ערבי ששייך היה לכפר הערבי אידניבה.



מבט לכיוון מגדל השמירה, בחזית גדר המתחם מעובה בפחים, בנוסף לגדר העץ. מקור התמונות ארכיון כפר מנחם



עמוד

16

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

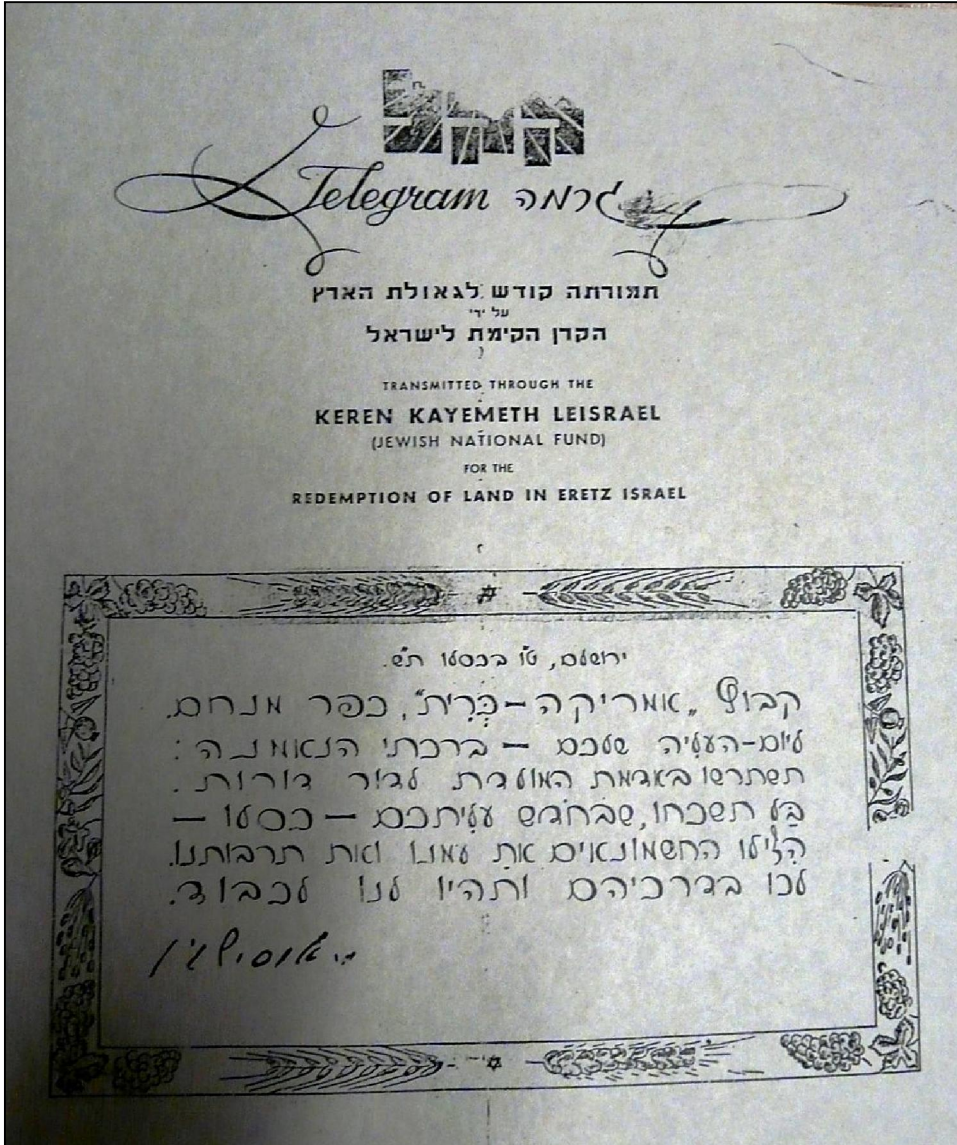
Meirel@014..net



# 3. שלב הקבע - בדרך החדשה



מנחם אוסישקין, יו"ר הקרן הקיימת באותו זמן, שעל שמו נקרא הקיבוץ וההתיישבות המוקדמת יותר, שלח טלגרמה ובה בירך את העלייה על הקרקע. הוא חיבר את דבר עלייתם על הקרקע בהקבלה מחד החנוכה: הצלת החשמונאים את העם והתרבות ואיחל להם ללכת בעקיבותם. הטלגרמה הוקראה בטקס העלייה על הקרקע



מקור: ארכיון כפר מנחם

## הצעדים לקראת העלייה על הקרקע

במקביל לניסיונות של "ארגון מנחם" לעלות פעמיים על הקרקע שלימים תהיה שייכת לקבוץ כפר מנחם, הגרעין החברתי של "כרית" התרחב.

בנובמבר 1935, הגיע לארץ גרעין של קיבוץ 'אמריקה ב' והתאכסן כגרעין בקיבוץ עין שמר. באוקטובר 1936 היה איחוד בין שני הגרעינים והם התאחדו לגרעין אחד "... מטפלים בהצעה על איחוד עם גוף תנועתי, להתאחד עם קיבוץ אמריקני ב'. האיחוד יוצא לפועל ב 6.10.36 - וביום ה 22 - לאותו חודש מופיעות הסנוניות הראשונות האמריקניות, שהיו קודם לכן בקיבוץ עין שמר, לקיבוץ "כרית" בהדר, אחרי האיחוד בין שני הקיבוצים משתנה גם שמו של הקיבוץ, והוא נקרא: "קיבוץ השומר הצעיר אמריקה-כרית"..." [6] השם החדש נקבע בעשרה במרץ, 1938.

הם התגורר בהדר, במקום המקורי של הגרעין המקורי "כרית". כך עד סוף שנת 1939.

עם האיחוד נוצר כבר גרעין שיכול לעמוד עצמאית ולהקים היאחזות.

המקום שבו שהה "ארגון מנחם" בכוונה להקים מושב עובדים כאמור, לא צלח. האדמות נמסרו לגרעין "אמריקה-כרית", שעלה רשמית לקרקע ביום ה 15 בדצמבר 1939.

"...שנת 1938 הצטיינה בזה, שהמאבק להתיישבות עלה לדרגה גבוהה וממשית. היינו מהראשונים בתור לפי החלטות המוסדות והשתתפנו גם בכמה עליות על הקרקע שחשבנו שיהיו עבורנו. אנחנו חלמנו על התיישבות בגליל שבאותם הימים היה מאד

פופולרי ומושך, טולטלנו ממקום למקום ורק בשנת 1939 הגשמו את שאיפתנו להתיישבות במקום שכלל לא פיללנו לו..."

כי היו אפשרויות נוספות מעבר להליכה לדרום הארץ - גם בגליל. ואפילו היה ניסיון רציני יותר להתיישבות באום-אל טוף, באזור ג'וערה היום. ביומנו מוסיף מתתיהו שור וכותב: "...שנה זו תירשם בתולדותינו כשנה מיוחדת במינה. על אף פיזורינו

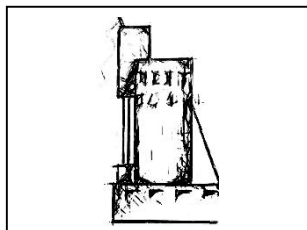
לפלוגות רבות, הקשיים הרבים בחילופי בעלי התפקידים, ההתמודדות המתמדת עם כל הבעיות "הרגילות" של הקיבוץ, אמונה, ההתלהבות הגדולה והתרוממות הרוח לקראת התיישבות באום-אל-טוף ולאחר כן האכזבה הגדולה, לא הביאו ליאוש, כי

אם להפך. אלה שנשארו התלכדו יותר, דבוקים יותר למשימה, מאמינים יותר בדרכנו וביתר רוח קרב נלחמים על היעד המרכזי שלנו - מקום התיישבותנו. ואמנם בשנה לאחר מכן התגשמה שאיפתנו וזכינו למקום התיישבותנו הקבוע, הלא זהו ביתנו היום

והוא:

כ פ ר מ נ ח ם !!!..."

[6] שור מתתיהו, קבוץ כפר מנחם



עמוד

17

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי פרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. יום העלייה על הקרקע

מסיבת העלייה על הקרקע



יום העלייה על הקרקע נקבע ליום ה-16 בדצמבר 1949, נר ראשון של חנוכה. במקום היו קיימים המבנים של 'חומה ומגדל' של הישוב הקודם "ארגון מנחם". בטקס העלייה השתתפו העוסקים בהתיישבות וכיבד את המתיישבים דוד בן גוריון ראש הממשלה, השר לאספקה ולקיצוב דוב יוסף, יוסף וויץ שהיה אחראי על ההתיישבות מטעם קק"ל ואברהם הרצפלד שלא החמיץ עלייה על הקרקע והיה אחד מהבולטים במפא"י בכול הקשור להתיישבות.

בטקס הוקראה מגילת העלייה ובה נאמר: "לאור הלהבות העולות ומתאבכות מעל חורבות יהדות פולין, עת העולם מתבוסס בדמו ויד העריצות רומסת כל תקוה לחירות, עת שערי הארץ מוגפים בפני אחים מנרדפים ויוקדים מכיסופי מולדת-באו אליך, כפר-מנחם, ופניך אפורים כפני האדמתך. באנו אליך מדרך ארוכה וקשה, דרכו של החלוץ עברי. הושטנו לך את ידנו הניקשות ובנו האמונה, כי פניך האפורים יוצפו או שמשו של אדם הפועל והיוצר. עוד יצמיחו שדותיך אמונה ואחות עמים ובימים חשוכים אלה תשמש קרן אור ומקור נחמה לבנים גולים השבים אל גבולם." [7]



כרזת העלייה



דוד בן גוריון ודוב יוסף

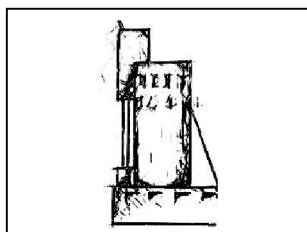


יוסף וייץ ומפת הקרקעות בידו



נאומים לקהל

[7] וילנאי זאב, מדרך ארץ-ישראל תל-אביב, השרון, השפלה והנגב. ירושלים 1950



עמוד

18

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. ימי הקיבוץ הראשונים – היציאה מהחומות



זמן קצר לאחר טקס העלייה על הקרקע, קבו את גבעה הדרומית מאתר חומה ומגדל להיות האזור של המגורים והמשק של הקיבוץ.

עדיין חלק מהחברים נשארו בהדר (עד שנת 1940).

הימים ימי מלחמת העולם השנייה וחלק מכוח האדם החל לעבוד בהקמת מחנה קסטינה שהיה מחנה אוסטרלי. בחודש פברואר 1940, לאחר שנקבע קודם לכן היכן יהיה מקומו של הקבוץ האדריכל ריכרד קאופמן, תכנן את תכנית המתאר לנקודה.

עד אותו הזמן, המתחם של 'חומה ומגדל' היה מרכז הנקודה וסביבו 'נפרצו' החומות והוקמו אוהלים נוספים למגורים. נוספו עוד מבנים לתוך המתחם המגודר וחלקם שימש כמבני צבור כמו חדש אוכל.

לא הייתה דרך גישה מוסדרת למקום בשנת 1940-1941 החלו להתוות דרך חדשה שעברה בין שטחי החקלאות בכפרים הערבים הסמוכים. היות והיחסים הבינאישיים היו טובים, הסתייע להתוות את הדרך:

"...ברצוני לתאר בקצרה עוד אירוע חשוב בחיי הקיבוץ, בו הייתי מעורב מאד - סלילת הכביש לכפר מנחם. עניין הדרך לכפר מנחם היה נושא כאוב מהיום הראשון שבאנו לכאן, בעיקר בחורף. אז הפכה הדרך לבלתי עבירה ממש, ואפשר לספר על כך, בלי סוף, על הקשיים, השקיעות בבוץ עד הברכיים, על ואדיות שעלו על גדותיהם וכמעט סחפו העגלה והסוסים גם יחד. אוטו לא יכול היה אפילו לנסות להגיע. קרה פעם שמשאית של הקיבוץ, שלא יצאה לכביש הראשי לפני שנרטבה הדרך, לקח לנו שלושה ימים רצופים עם שני טרקטורים ומאמצים על אנושיים לחלצה ולהביאה עד לכביש. כדי ליצור לחץ על המוסדות לגבי דחיפות הבעיה, נעזרנו פעם אפילו במטוס קל כדי להביא, כביכול, לחם לכפר מנחם. במיתוסים של הקיבוץ קיים סיפור על 'האוורון האדום' (עם מתס) ו'איך הבאנו לחם לכפר מנחם', שהתפרסם ב'דבר'. בפועל, כל שקיות הקמח שהושלכו מהמטוס התנפצו אל האדמה. אבל הרושם הדרוש הושג, וסוף סוף החליטו המוסדות המיישבים שיש לסלול כביש לכפר מנחם.

יחד עם המהנדס המחוזי של הסוכנות, מר בסין, סיירנו ברכיבה וחיפשנו פתרונות. לבסוף הגענו להצעת תוואי סביר הנשען ברובו על דרכי שדה, וחלקת שדה שהייתה שייכת לקק"ל כדי להשלים תוואי זה חסרו לנו בסה"כ 800 מטר שעברו לאורך שתי חלקות שדה. אחת באורך של 600 מטר שהייתה שייכת לאיסמעין אל-עזי, והשנייה 200 מטר, שהייתה שייכת למוכתר של טינה, עבדללה אל אואלחי. פניתי לאיסמעין וביקשתי שיאפשר לנו לעבור בחלקה שלו תמורת תשלום פיצוי עבור השטח שנזדקק לסלילת הכביש. איסמעין ענה לי בו במקום: אין צורך בשום תשלום או פיצוי. כביש זה ישרת את כל התושבים והוא לטובת הכלל. בשנת 1941, בפברואר מתחם 'חומה ומגדל' נעזב וכולם עלו ל'גבעה'.



'היציאה מהחומות', אוהלים למגורים מחוץ לגדר העץ המקיפה את המתחם

סלילת תוואי הדרך בשותפות עם ערביי הסביבה. מקור: ארכיון כפר מנחם



עמוד

19

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

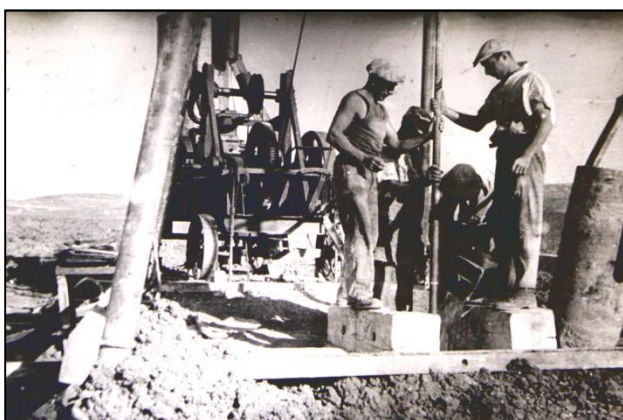
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. ימי הקיבוץ הראשונים



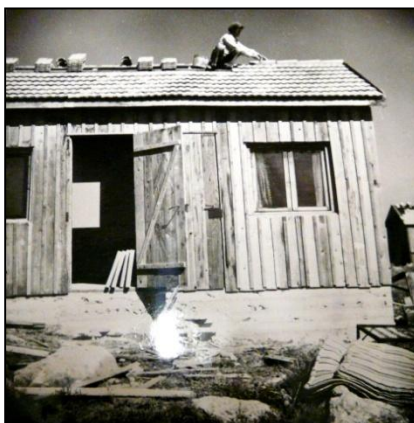
קו האוטובוס לכפר מנחם, שנות הארבעים. על הפנסים רשת עמעום אור. ברקע, אחד הצריפים הראשונים.



קידוח לבאר מים, שנות הארבעים.



חיילים בריטיים ואוסטרליים על רקע אחד הצריפים הראשונים.



צריף עץ על גבי יסוד בטון מיושר ורעפים החדר הכיל חלון ודלת (הנראים בחזית).

הבניה על היגבעה הייתה ממושכת היות והעיסוק בהכנות למלחמת העולם השנייה בארץ-ישראל היו אינטנסיביים. הן בבניית מחנות הצבא של הבריטים והאוסטרליים והן מבחינת הסטת המשאבים לבנייה שהופנו לבניית המחנות הצבאיים ולא הייתה הספקה שוטפת של חומרי בנייה לבנייה אזרחית. הצבא הבריטי למעשה השתלט על כול המקורות של חומרי הבנייה.

ולכן בשנת 1949, ביולי, נכתבה מגילת היסוד לעליה לגבעה, על אף שנבנו כבר חמישה שלדי בתים:

”...מגילת היסוד

”היום, יום ד' בשבוע, כ"ה תמוז לשנת ת"ש, 31.7.40, התאספנו פה חברי קיבוץ 'אמריקה-כרית' ובכורי ילדינו, לירות אבן פינה לבית ילדינו - היום אנו מתחילים בבניין הבית השישי במניין, לאחר שחמישה שלדי בתים מתנוססים כבר למרחוק מעל גבעה זו, שנקבעה למקום מושבנו הקבוע לנו ולבאים אחרינו. לאחר שש שנות קיום של בית ילדינו, שהם שש שנות חיים של ילדתנו הראשונה, אנו ניגשים לבניין בית הילדים בנקודת התיישבותנו הקבועה. בימי הרת עולם, ימי טבח הדמים הנורא, בהתמוטטות אושיות עולם, כשמרכזי יהדות אירופה טובלים בנחלי דם, וקציר הדמים הגיע גם לארצנו, אנו בני גולת פולין הנרמסת ובני גולת צפון אמריקה, המרכז היהודי היחיד בגולה שנותר לפליטה, בונים בית לילדינו. שמחתנו הופרה, אולם רבה תקוותנו לעתיד: מי ייתן והבית הזה יהיה בית יוצר, לדור בנים חופשיים, בני מולדת, בית אשר יגדל בו דור שיזכה לחרות עולם מחודש ומולדת חופשית.

תהי מגילה זו עדות לדורות הבאים - להיאבקותו של דור בישראל על בניין מולדתו בעצם

הימים הנוראים האלה” [7]

[7] שור מתתיהו, קבוץ כפר מנחם



עמוד

20

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. צעדים ראשונים



1



2



3



4

צריפי העץ היו הפתרון הזמין והמהיר לפריסה ראשונה טרם בניית מבני הקבע.

מבני הקבע שנבנו היו על פי תכנית אדריכלית וחייבו משאבים רבים של הכנת השטח, פיתוח השטח ושימוש בחומרי בנייה לטווח ארוך כולל פועלים מיומנים.

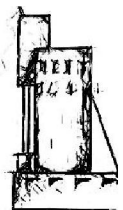
לפיכך, מבני העץ היו פתרון מהיר זול ואפשרי לבנייה על ידי פועלים בלתי מיומנים כמו חברי הקיבוץ.

1. משאיות ראשונות מגיעות לנקודה על ה'גבעה' ופורקות מיטות ברזל שנקראו מיטות 'סוכנות' ומשטחי עץ מעובדים עבור קירות הצריפים הראשונים.

2. הקצאת משטחים בנגרייה המאולתרת.

3. פריקת ארגזי בגדים.

4. הקמת צריפים לחברת הנוער. מעין בית הספר הראשון.





# 3. צריפי "וובל" (Weblee)



שכונת הוובלים בקיבוץ, לצד בניית קבע ראשונה.

למעלה – וובלים קיימים בקיבוץ. למטה: מבנה הוובלי המקורי הבריטי הנבנה על ידי חיילים בריטיים. מקור: <https://www.google.co.il/search?rlz>

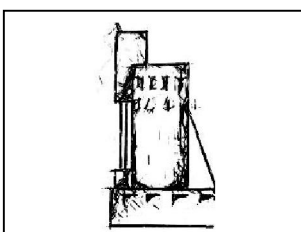
בין יתר הצריפים שהוקמו, היו גם צריפי וובל. אלו היו צריפים בשטח של תשע מטר רבוע, שלושה מטר כול צלע, שהיו בנויים מלוחות עץ כפולים. ברווח בין הלוחות מילאו בסירה קוצנית יבשה. הצריפים היו מצופים במעטפת החיצונית בנייר זפת שחור במה שנקרא "טול" (נייר עבה משוח בזפת) כדי למנוע דליפת מים. הגגות המרובעים היו מחופים רעפים.

הוובלים היו בין המבנים הראשונים שהוקמו ביבשה. בראשית הקיבוץ שוכנו בהם משפחות עם ילדים. עם השיפור בתנאי הדיור עברו המשפחות לבתים.

הוובלים שמשו לימים את הרווקים.

לא ידוע על מוצאו שם וובל. אפשרות שאפשר להניח: המבנים נבנו בתקופת המנדט הבריטי. הבריטים השתמשו במבנה יביל שנבנה מלוחות שטוחים על בסיס עץ שנקרא צריפי וובלי. (Weblee Hut)

אלה היו צריפים שיוצרו עוד מלחמת העולם הראשונה. חלק מאותם מבנים ארוזים הגיעו לארץ בין שתי מלחמות העולם. אין להוציא מכלל אפשרות שזהו שיבוש של השם. העיקרון של חלקים מתועשים המיובאים לאתר ומורכבים בו ללא כוח אדם מיומן, מתאימים לכך, אך המבנה המקורי הנושא את השם בפועל, אינו דומה לאלו הקיימים עדיין בקיבוץ.



עמוד

22

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

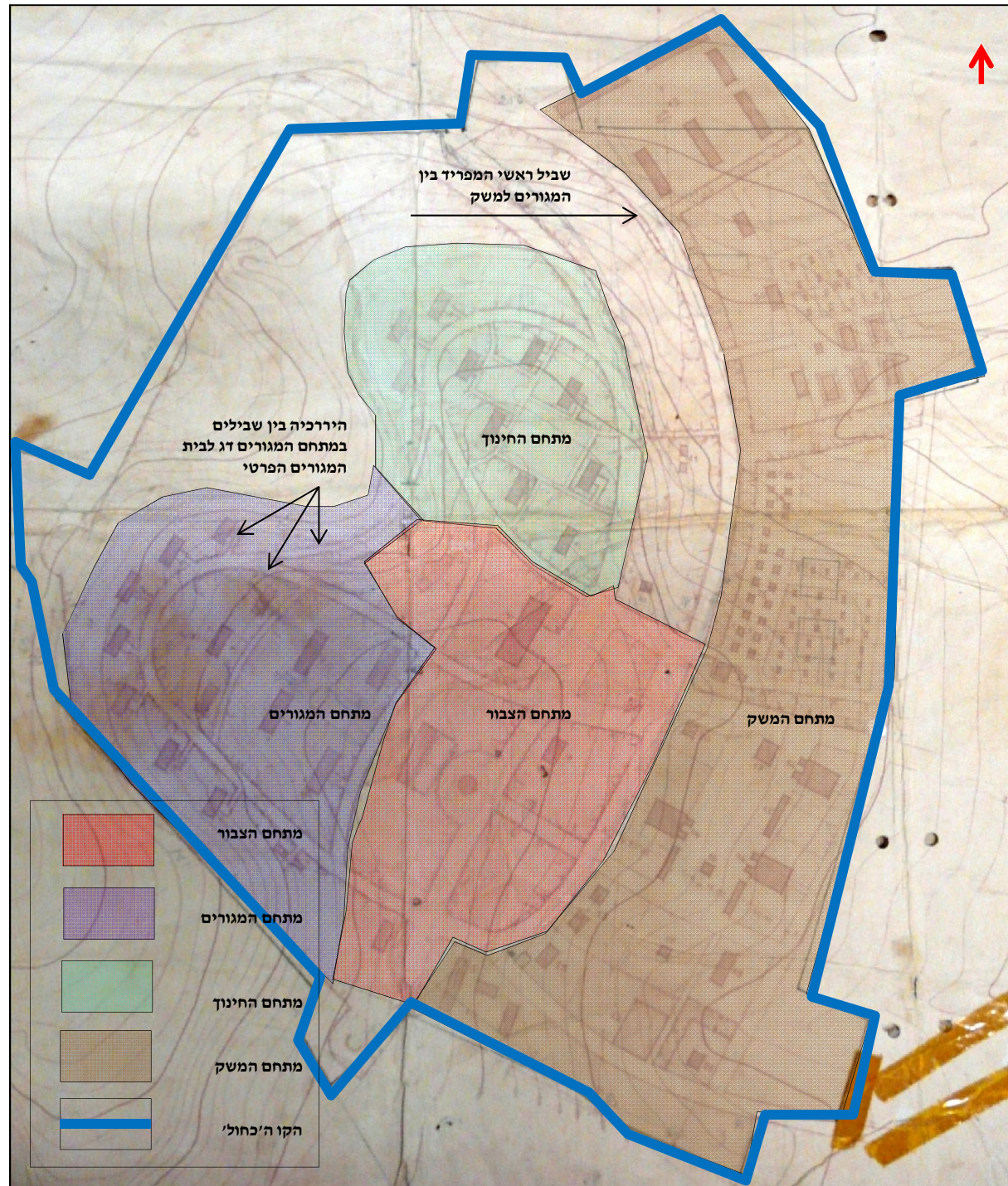
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. מהי אחריות לישוב קבע – תכנית קאופמן



ריכרד קאופמן  
<https://www.google.co.il/search?q=>

הקיבוץ תוכנן על ידי האדריכל ריכרד קאופמן, ועל פי עקרונות מנחים של תכנון הקיבוץ שהגה. ב-15 בפברואר הוא הציג את התכנית באופן רשמי.

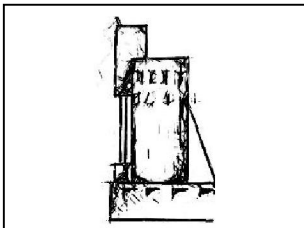
## אדריכל התכנית האדריכלית ריכרד קאופמן 1887-1958

אדריכל ומתכנן ערים שהנהיג בארץ תפיסת תכנון מודרניסטית החל משנות ה-20 של המאה שעברה. יצר תכנון חדש לערכי "הקבוצה הגדולה" המשלבת כמות רבה של אנשים בעלי ערך שוויוני, חיי קהילה, חקלאות ותעשייה. הוא למד אדריכלות בביה"ס הגבוה בדראמשטט ובבית הספר הטכני הגבוה במינכן. שם למד גם תכנון ערים (תחום חדש לתקופה). בשנת 1920 הגיע לארץ לניהול מחלקת התכנון של ההסתדרות הציונית. הכין תכניות ל-55 קיבוצים שכוונת רבות כדוגמת ירושלים וחיפה וכן ישובים כדוגמת נהלל.

## עקרונות תכנון הקיבוץ על פי אדריכל ריכרד קאופמן

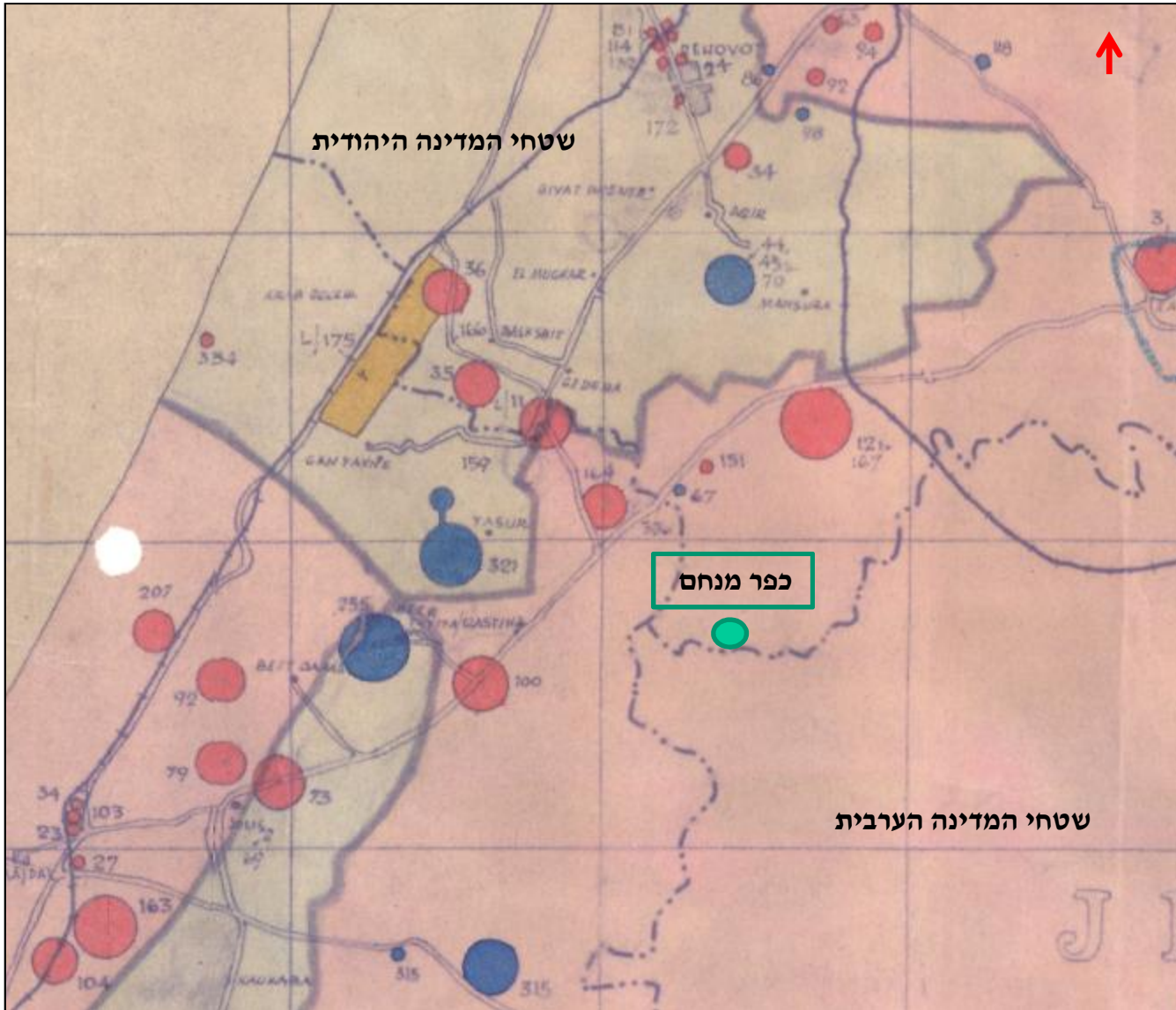
העיקרון השיתופי בקיבוץ הוא שמנחה את התכנון: מעל לכל עומדת הדאגה לילדים והקיבוץ מעמיד לרשותם את מיטב התנאים האפשריים. חזונו של הקיבוץ דומה יותר לחווה חקלאית אחת (בניגוד לכפר בו קיים מראה של צירוף חוות חקלאיות) עם מערך מובנה. העיקרון המנחה הוא שאוסף היחידות השונות מהווה שלמות אורגנית אחת, המכתיבה את קשרי הגומלין בין החלקים והתואם את השלמות. שלושת החלקים העיקריים המרכיבים את השלמות: אזור המגורים, אזור המלאכה והמחסנים, אזור החקלאות. לכל אזור פירוטי משנה: אזורי מגורים למבוגרים, מגורי ילדים עד גיל שש, אזור מגורים לילדי בית הספר, מגורים לגילאי ארבעה עשרה-שש עשרה. אזור בנייני הציבור המרכזיים ובראשם חדר האוכל. רוב החזיתות הארוכות של מבני המגורים פונות למערב וצפון מערב על מנת ליהנות מבריזה מערבית התורמת לאוורור ולצינון (למרות שבתכנית זו המערב מוקצה למבני מלאכה) קיימת הבדלה בין הדרכים הראשיות לשבילים הפנימיים. הבדלה זו ניכרת בעיקר בעזרת חץ ירוק. המרחב הציבורי המשותף בקיבוצים מתאפיין בקנה מידה ובמשמעות אחרת מכל צורת יישוב. למבני הציבור אופי אדריכלי ייחודי בעיקר רב תפקודי (כדוגמת חדר האוכל ובתי התרבות) בשונה מישובים פריפריאליים אחרים. קיימת תפיסה טיפוסית למגורים, גינות, נוי ומערכת התנועה. חלוקת התכנית מתאפיינת לאזור חינוך, מגורים, משק ועודו. שטחי החקלאות והתעשייה, נפרדים מהמגורים בחץ ירוק. המרחב המשותף (מרכז הקיבוץ, המשק בעיקר) ללא חציצה. תנאים אלה מאפשרים את גמישות התכנון והשינויים הנדרשים העתידיים.

עם פרסומה של התכנית החלה הכשרת הקרקע למבני הקבע, מתוך הצריפים הזמניים.





# 3. 'תכנית החלוקה' 1947

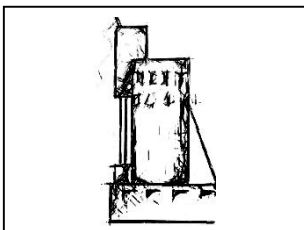


מפת 'תכנית החלוקה' 1947. מקור מחלקת המפות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

תכנית החלוקה שהבריטים הציעו והאומות המאוחדות קיבלת אותן הייתה ביום ה- 29 בנובמבר 1947. בתכנית החלוקה כפר מנחם כמו גת וגלאון וקדמה היו ישובים מבודדים בתוך השטח שיועד למדינה הערבית. כבר ב 14 במאי עת ההכרזה על מדינת ישראל, החל פינוי ילדים וטף במבצע 'תינוק', שנועד לאפשר חיים סדירים ללא אימת המלחמה הרשמית הקרבה. פנוי הילדים מכפר מנחם היה ביום ה 19 במאי 1948 אל הדר, המקום המקורי ממנו עלה הגרעין ליישוב הקבע. קרבות עשרת הימים שנערכו בין התשעה ביולי ל שמונה עשר היולי 1948, חיבר את הקיבוץ עם הרצף הטריטוריאלי של ארץ-ישראל. במבצע 'אנ-פאר' נכבש תל אל סאפי [תל צפית] וסך הישובים סביב, על ידי גדוד 51 של גבעתי. כך הורחב המרחב הגיאוגרפי בין צפון הנגב ליתר חלקי המדינה.



פינוי הילדים להדר מאי 1948.....החזרת הילדים, אוקטובר 1948



עמוד

24

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

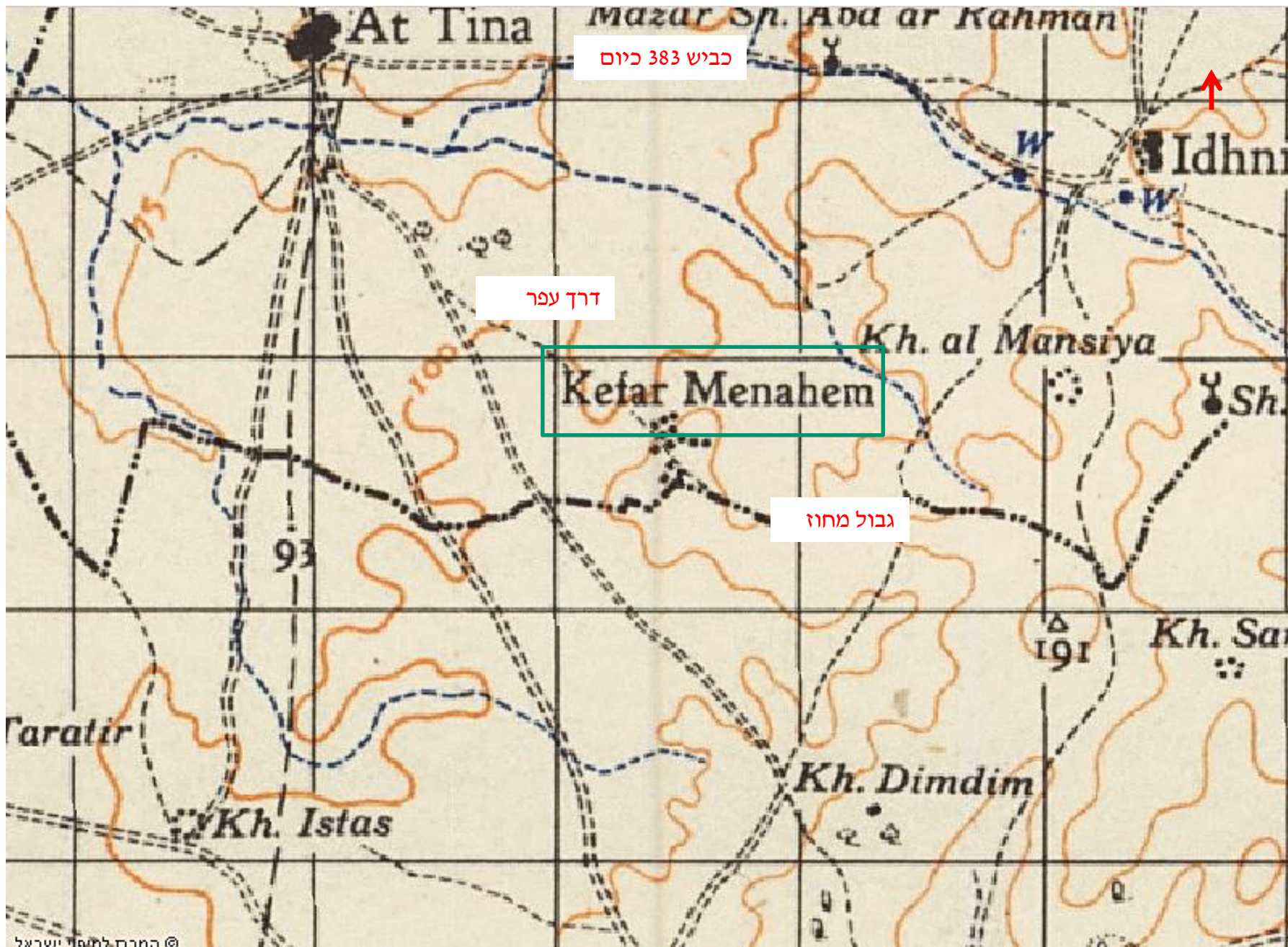
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net

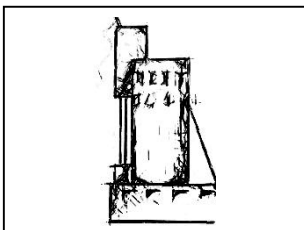


# 3. רקע היסטורי תרבותי - מפת 1940



במפה בריטית משנת 1940 רואים את 'הנקודה' כפר מנחם. דרומית ל'נקודה' עובר גבול המחוז. הדרך ל'נקודה' בשנה זו עדיין לא נסללה. רק לאחר שנת 1941 החלו עבודות סלילת הדרך ל'נקודה'.

'הנקודה' כפר מנחם והדרך אליה. מפה משנת 1940. מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי.



עמוד

25

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

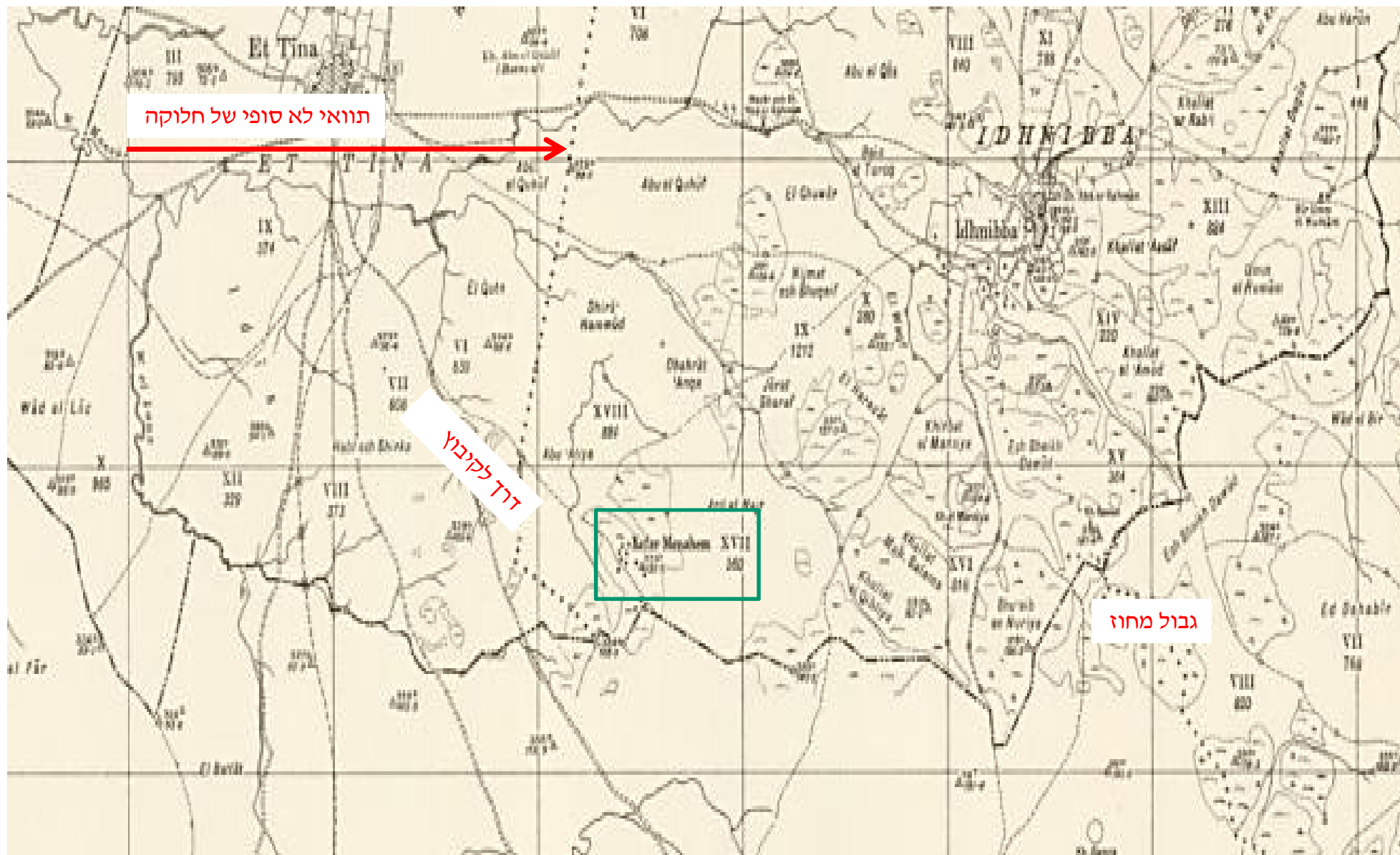
נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. מפה בריטית 1942, 1:20,000 (במקור)



במפה בריטית משנת 1942 רואים את 'הנקודה' כפר מנחם. דרומית ל'נקודה' עובר גבול המחוז. הדרך ל'נקודה' בשנה זו טרם נסללה.

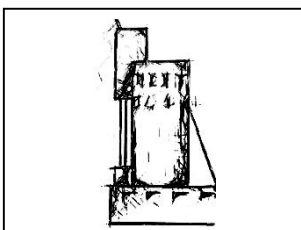
## בכפר

כביש לכפר מנחם

הלאותקם של אנשי כפר-מנחם כל הדרך ידועים למדי. בהורף שעבר נאלצו זו השנה השניה להידיד להם מאן מאוירדן. כי הדרך אל הכפר היתה מכוסה בים. ביום ג' ביקרו בכפר לורד אוכספורד, סגן נציב מחוז צה"ל. ועארף אל עארף, קצין המחוז, לשם קביעת הסכם בין כפר מנחם להכפר מסמיה. שדרכו צריכה הדרך החדשה הזאת לעבור. על די סלילת הדרך החדשה הזאת מקיים לפתור סוף סוף את בעיית ניתוק כפר מנחם בימת הגשמים. אח בייכ השלטונות ליוז מהנדס הסוכנות היהודית מר בסין וי. גבירין מדי מרכז ההכלאי.

כביש לכפר מנחם. עיתון 'דבר' 12 במאי 1943. מקור: עיתונות יהודית היסטורית

'הנקודה' כפר מנחם והדרך אליה. מפה משנת 1942. מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי.



עמוד

26

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : תצלום אוויר 1962

לולים

עמדת שמירה

שיכון א'

בתי רכטר

בתי סוכנות

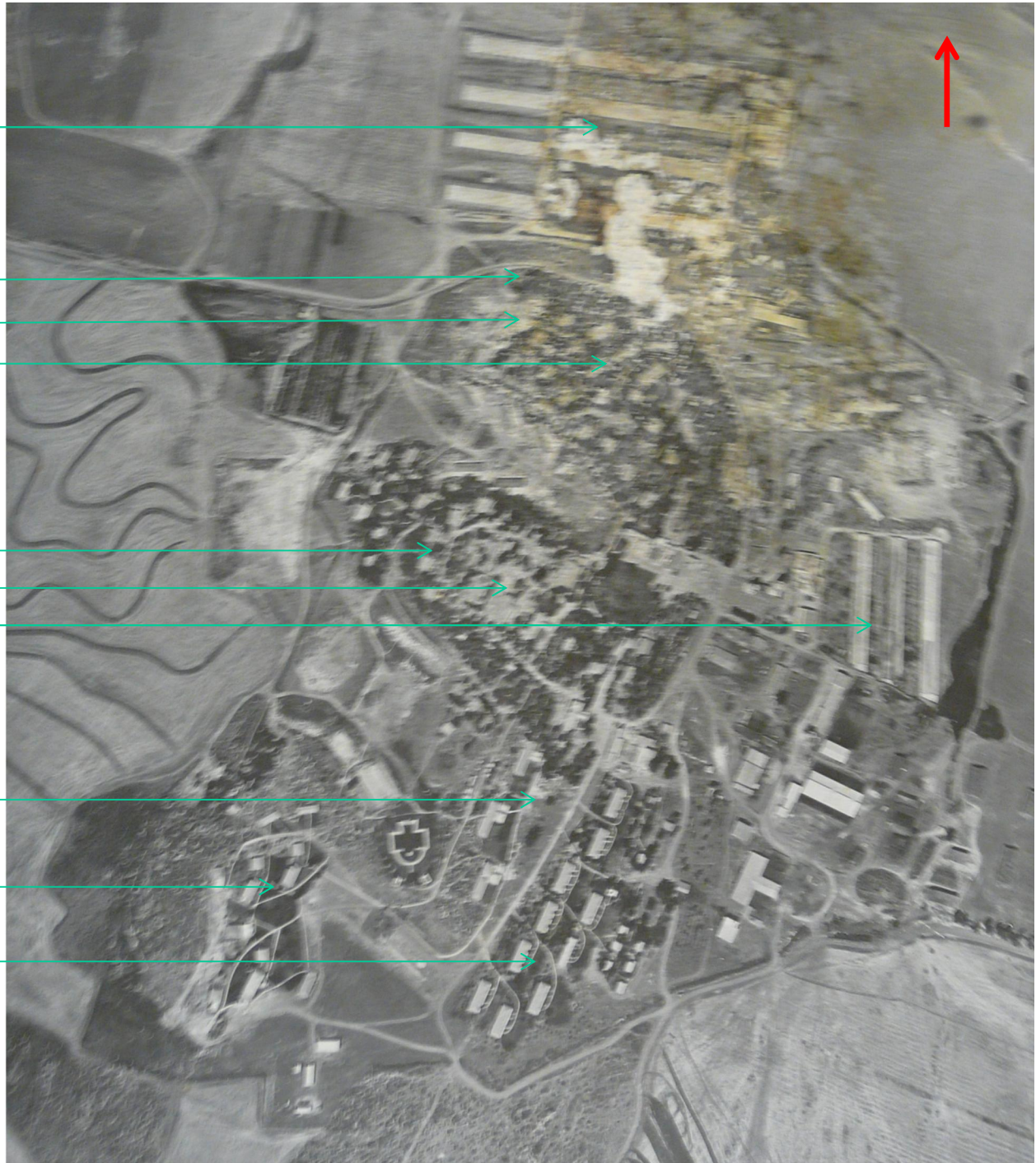
מתחם החינוך

אזור המשק

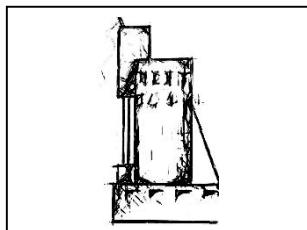
כיתות כוללות

המוסד החינוכי

שיכון ב'+ג'



תצלום אוויר של כפר מנחם 1962 מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

27

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

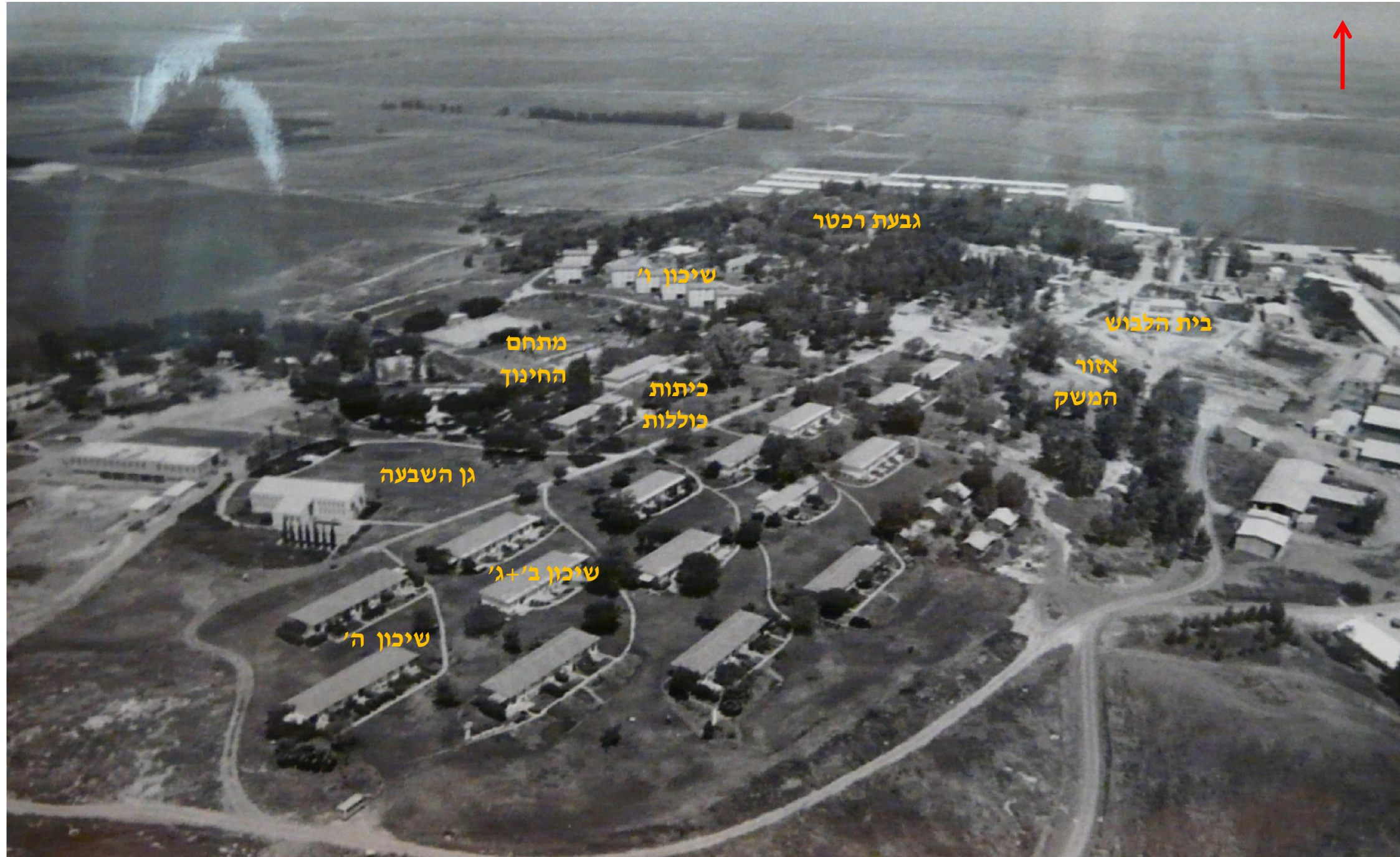
נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

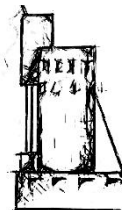
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : תצלום אוויר 1972



תצלום אוויר אלכסוני של כפר מנחם 1972 מבט מדרום מזרח מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
28

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : תצלום אוויר 1984

לולים

עמדת שמירה

שיכון יא'

שיכון ט'

אזור המשק

מתחם החינוך

שיכון ו'

בית הבנים

שיכון ב'+ג'

המוסד החינוכי

שיכון ט'



חדר האוכל

שיכון י'

שיכון ז'+ח'

שיכון ט'

תצלום אוויר של כפר מנחם דצמבר 1984. קני"מ 1:1500, 15,000 רגל.

מקור: ארכיון כפר מנחם



עמוד

29

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : תצלום אוויר 1987

לולים

שיכון י"ב

שיכון ט"ו

מתחם החינוך

אזור המשק

בית הבנים

ספריה

שיכון ב'+ג'

שיכון ט'

המוסד החינוכי

חדר האוכל

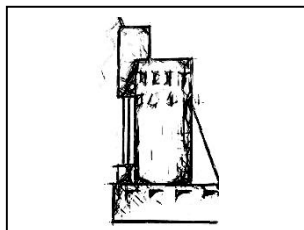
שיכון י"

שיכון ז'+ח'

שיכון ט'



תצלום אוויר של כפר מנחם 1987 (משוער : טרם בניית שיכון י"ג).  
מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

30

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

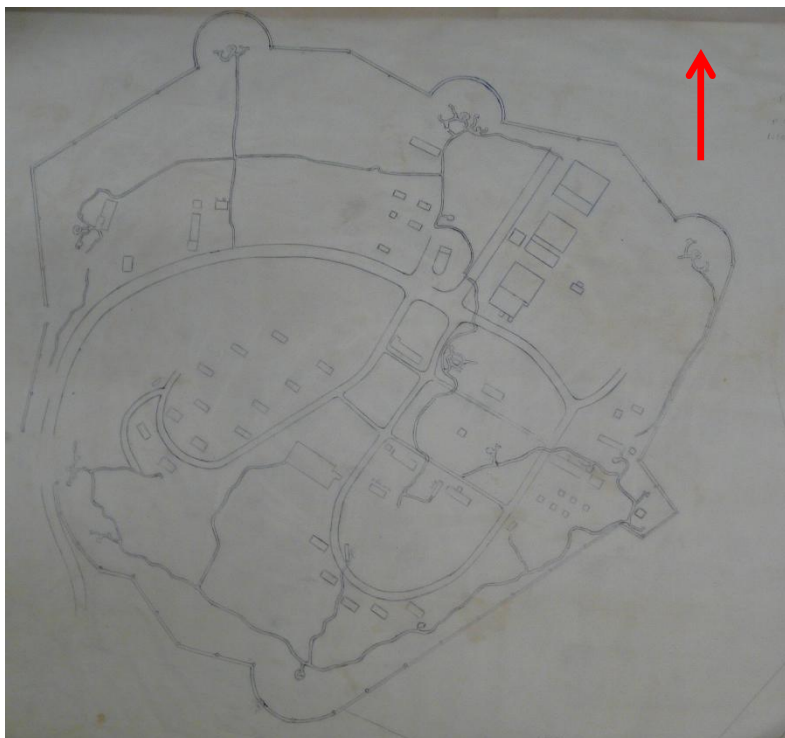
נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



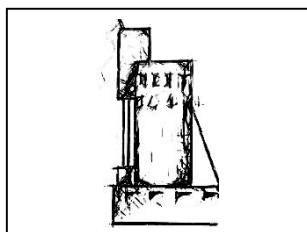
# 3. רקע היסטורי תרבותי : תכנית 1948



העתק תכנית הביצורים של הקיבוץ בשנת 1948.  
מקור : ארכיון כפר מנחם



תכנית הביצורים של הקיבוץ בשנת 1948. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

31

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

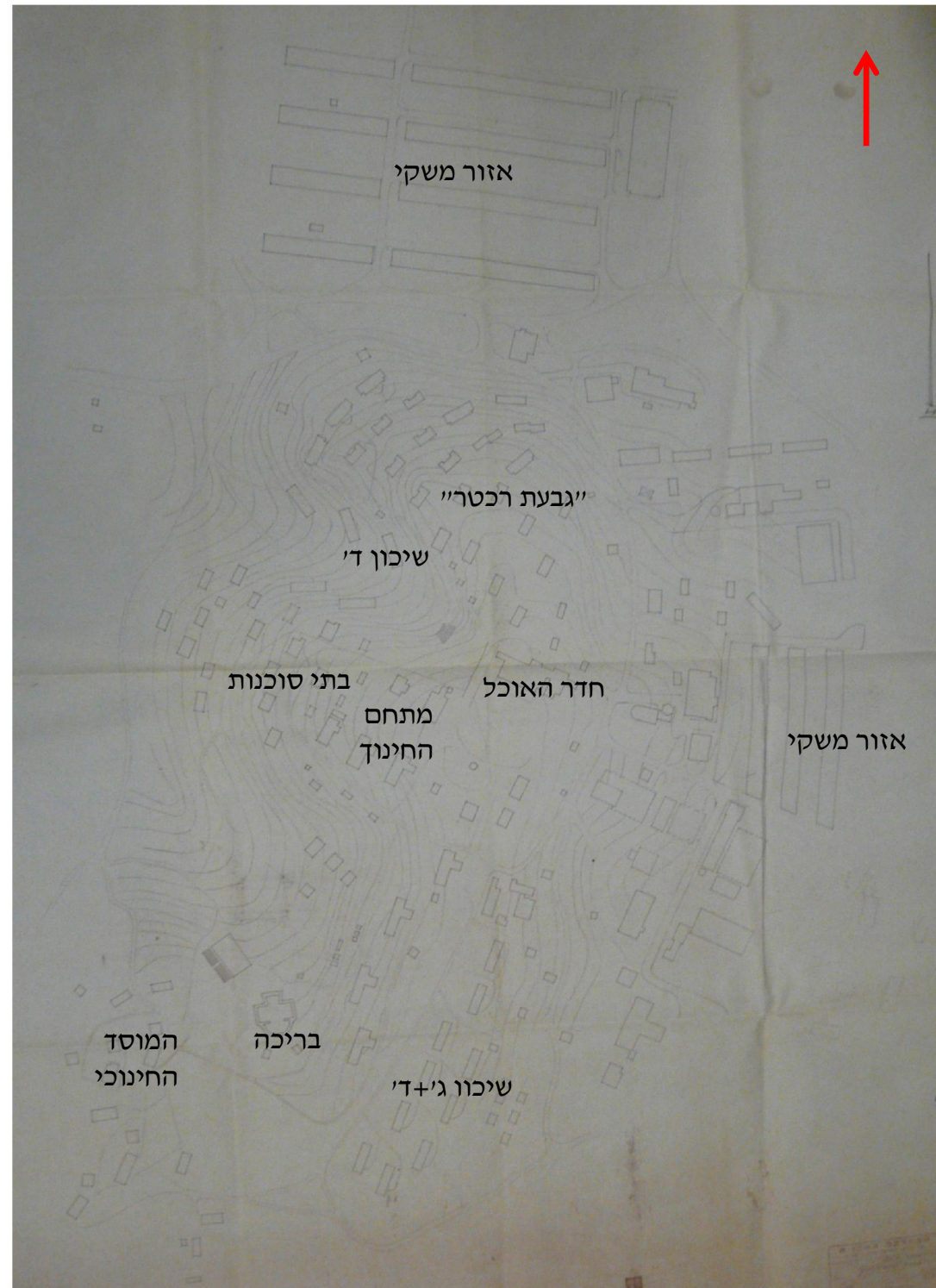
נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

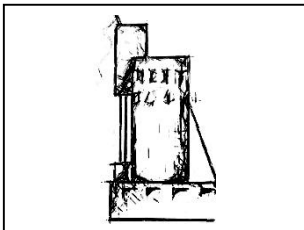
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : תכנית 1962



תכנית מתאר של כפר מנחם. 1962  
מקור: ארכיון כפר מנחם



עמוד  
32

שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. האמן משה סעידי



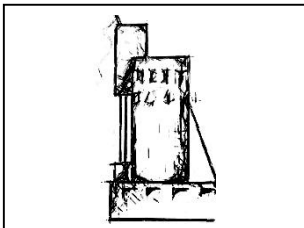
משה סעידי ועבודתו.  
מקור: אתר מוזיאון ישראל.



הסטודיו של משה סעידי.  
מקור: ארכיון כפר מנחם



מפעל הקרמיקה של משה סעידי.  
מקור: ארכיון כפר מנחם



עמוד

33

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

משה סעידי:

קרמיקאי ופסל, נולד באירן 1937. עלה ארצה 1950.  
משנת 1956 חבר קיבוץ כפר מנחם. החל משנת 1992 אוצר תערוכות פיסול ב"גלריה המגדל", תל אביב, במסגרת ארגון הציירים והפסלים של הקיבוץ הארצי. הקים בכפר מנחם סדנה לקרמיקה ארכיטקטונית. אוצר מוזיאון השפלה, כפר מנחם.  
משה סעידי נחשב לאחד מאמני הקרמיקה הארכיטקטונית החשובים בארץ. למעלה מ-190 פרויקטים אמנותיים בישראל ובארצות הברית עומדים מאחוריו. שנים של שילוב חומר ורוח בקירות קרמיים בבנייני ציבור, בתי מלון, בתי כנסת, חדרי אוכל בקיבוצים, חדרי הנצחה, אולמות כנסים, בתים פרטיים, מוסדות ממשלה ובתי ספר.

לימודים:

1958 ביה"ס לאמנויות ע"ש אבני, תל אביב  
1960 המדרשה למורים לציור, תל אביב  
1968 בית ספר לאמנות סנט מרטין והאקדמיה המלכותית, לונדון  
עבד במחיצתו של הנרי מור  
1990-92 אוניברסיטת תל אביב, תואר ראשון בארכיטקטורה ואמנות האסלם.

הוראה:

1969 הקים את המחלקה לקרמיקה ארכיטקטונית בכפר מנחם.  
1976 שליחות הסוכנות היהודית במסגרת משלחת אנשי רוח ישראליים לקהילה היהודית בפילדלפיה.  
אוצר מוזיאון שפלה, כפר מנחם.

פרסים:

1967 פרס דבורה דוידסון מתנועת הקיבוץ הארצי, קיבוץ ארצי

חלק מעבודותיו:

1981 קיבוץ כפר מנחם, קיר הנצחה בבית הבנים  
1999 בית יד לבנים, אשדוד, אנדרטה לזכר הנופלים  
קיבוץ עין גדי, אודיטוריום, עבודת קיר

שרי פרק אדריכלות

אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com


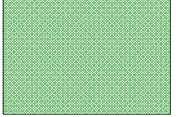
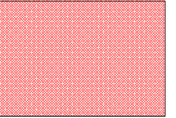
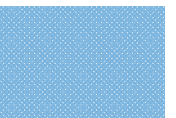
מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net

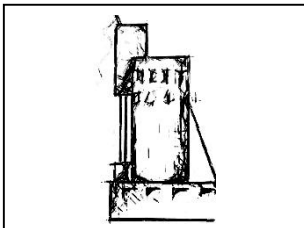


# 3. התפתחות הבניה בקיבוץ כפר מנחם



	משק/ תעשייה
	מגורים
	ציבורי פתוח, חדר אוכל ובית תרבות - 'לב' הקיבוץ
	חינוך ובתי ילדים

תצלום אוויר כפר מנחם 2015. מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי





# 3. רקע היסטורי-תרבותי-מבני הציבור



מבט על חדר האוכל. תמונה היסטורית. מקור: ארכיון כפר מנחם



שם הפרק:  
רקע היסטורי-תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מבני הציבור



מיקום מבני הציבור בקיבוץ. מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

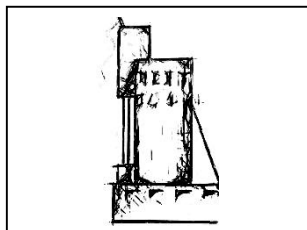
מיקום מבני הציבור בקיבוץ על פי תכנונו המקורי של ריכרד קאופמן וממשיכת דרכו הרעיונית תכנונית- המחלקה הטכנית

האזור הציבורי בקיבוץ על פי עקרונות התכנון של המחלקה הטכנית:

אחד הנושאים החשובים והנלמדים תדיר במחלקה לתכנון היה התאמת הצרכים הפיזיים של הבניינים לצרכי החברים בקיבוץ. נקרא תורת התכנון. כחלק מההבנה של צרכי הקיבוץ בוצעו מפגשים רבים בין המתכננים לחברי הקיבוצים ובוצעו סיורים רבים בקיבוצים. כחלק מקשר זה טיפחו אנשי המחלקה לתכנון קשר עם רכזי הבניין של הקיבוצים. כחלק מעבודתם, הם נדרשו להיות קשובים לשלבי ההתפתחות של הקיבוץ בשנים שלאחר ההיאחזות הראשונית: אלו השלבים שהחלו בבניה ענפה יותר שנועדה לגידול הטבעי ולקליטת חברים נוספים. לאור גידול זה, נדרשו מוסדות, מבנים וכמובן מגורים נוספים עם התפתחות השנים. התפתחות זו גדלה במקביל לרמת הרווחה של החברים ושל הקיבוץ ובהתאם לגידול בצריכה ולצורך במבנים מפותחים טכנולוגית. מרכיבים אלו השפיעו על אדריכלות החצר הקיבוצית. על המתכננים הוטל לשלב בין הרעיון הקיבוצי לבין אדריכלות המביעה רעיון זה. אחדות, שיתוף, פשטות וצניעות היו חלק ממרכיבים אלו. בצד נושאים אלו ביטאה האדריכלות גם תקופה וסגנון אדריכלי שביטאו את רוח הזמן בו הם תוכננו וניבנו. בהתאם לרעיון תכנון הקיבוץ מוסדות הציבור הינם המרכז העיקרי אליו מתכנסים ומגיעים מהכניסה הראשית של הקיבוץ. מרכז נוסף הנו המרכז המשקי, אליו ניתן להגיע מהכניסה גם כן. ההתייחסות אל מוסדות הציבור היא בגדר חשיבות יומיומית. היא מעין כוורת שבתוכה, ממנה ואליה מגיעים החברים ונעים בה וסביבה בכל הפונקציות המשרתות את החברים. במתחם זה בנויים חדר האוכל, המכבסה, המזכירות, המרפאה, מחסן הבגדים, הסנדלרייה וכו'.

מוסדות אליו מרוכזים במקום אחד גם לצורכי חיסכון וזמן.

בשילוב עם מבני הציבור, קיים הגיגון שלו מספר תפקידים: אחדים מהם הינם הנוי והצללה בזמן המעבר במהלכי התנועה בקיבוץ ובעיקר במתחמים הציבוריים. הנוי משקף את פני החבר ורוחו. כאשר החברים מתהלכים בין חדרי הקריאה, נגינה וכו'. יש צורך להנעים את זמנם על ידי הנוף בין המבנים. בקיבוץ אלונים, המעגלים אינם בגדר צורה סכמתית/מעגלית, אלא מתפרסים בהתאם לטופוגרפיה נתונה. בניית הקיבוץ החלה לפני התגבשות הרעיונות על ידי המחלקה לתכנון שהוקמה בשנת 1943. הסמיכות בין הפונקציות הציבוריות ששומרות על המעגל המרכזי נשמרות בתכנון הרעיוני של אלונים. פונקציות רבות שהיום שוכנות במבני הקבע, היו קודם לכן בצריפי עץ. חלקם צריפים פינים ששימשו למבנים החל משנות ה-50. הפונקציות הן: מחסני בגדים-מבוגרים, ילדים, עליית הנוער, ספרייה, מועדונים לגרעינים, סנדלרייה ומחסנים.



עמוד

36

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי פרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



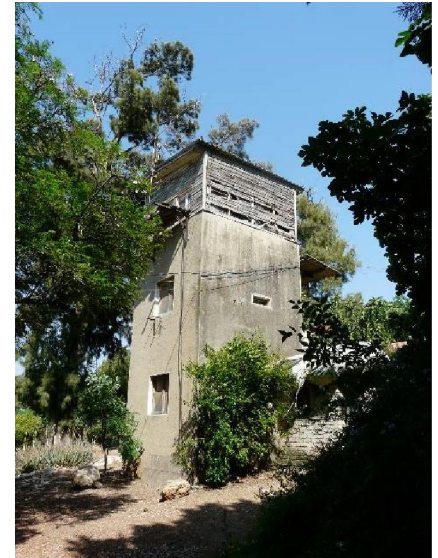
# 3. רקע היסטורי - תרבותי : עמדות שמירה שנות ה-40



עמדה צפונית

קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

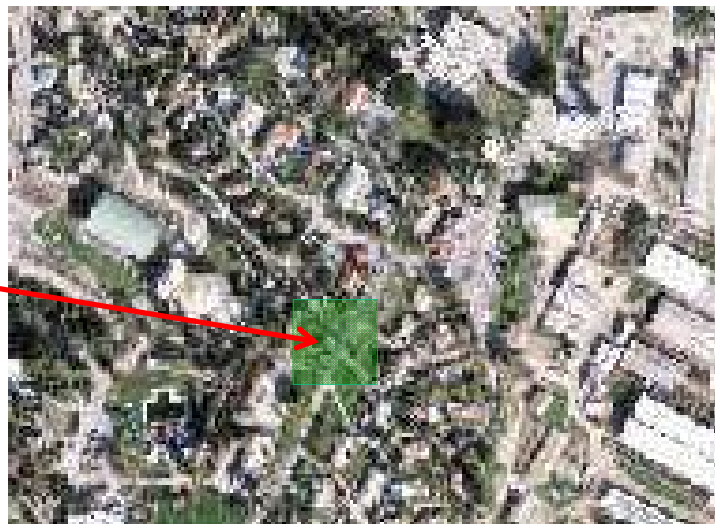
עמדת השמירה הראשונה נבנתה בשנות ה-40 סמוך לגדר הקיבוץ.  
נועדה לתצפית ולשמירה  
מבנה מבטון מזויין.  
בקיבוץ היו בעבר 3 עמדות, כיום נותרו שתיים.  
העמדה הדרומית שימשה גם כחדר אוכל לילדי הקיבוץ הראשונים.  
העמדה השלישית הייתה בסמוך לשיכונים.



עמדת שמירה צפונית . מצב קיים 2015



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

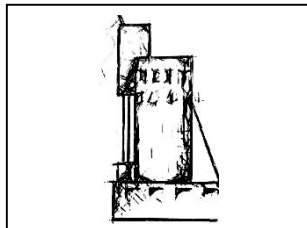


עמדה דרומית

קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



עמדת שמירה דרומית . מצב קיים 2015



עמוד

37

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : חדר האוכל



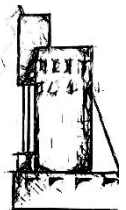
חדר האוכל בשנות ה-40. מבט מדרום מערב. מקור: ארכיון כפר מנחם

## חדר האוכל הקיבוצי:

חדר האוכל הקיבוצי מהווה את המוסד הציבורי העיקרי של הקיבוץ. חדר האוכל מהווה את מרכז החיים בקיבוץ והיה אחד מתווי ההיכר ומהסמלים הבולטים שלו. תחילה, בבתי החברים לא היה מטבח, או שמאוחר יותר נבנה מטבח זעיר לשם ארוחות משניות וקלות ואת הארוחות העיקריות סעדו במשותף עם שאר חברי הקיבוץ בחדר האוכל. האוכל הוכן והוגש על ידי חברי הקיבוץ. מבני חדר האוכל שהיו גם מהמבנים הגדולים והמהודרים במשקים, שימשו ליותר מחדר אוכל. הם היו גם את מרכזי החברה והתרבות. בחדר האוכל התכנסו לאסיפות חברים - "אסיפת הקיבוץ". באולם חדר האוכל התכנסו לארוחות חג חגיגיות ולקיום אירועים וטקסים. כמו כן בחיי התרבות בוצעו מסיבות וריקודים. האכילה בחדרי האוכל המשותפים הינה אחד מעמודי התווך של יסודות הקיבוץ והיא נהוגה מראשית הקיבוץ. המבנה הציבורי הראשון שהוקם בקיבוץ (בתחילה בצריף) היה מבנה חדר האוכל. מקביל נבנו המקלחות, בתי השימוש, מחסן מזון ועוד. הנהוג לאכול במשותף נבע מכמה סיבות: אידיאולוגיות של שיתוף ורעיון קיבוצי ומטעמי חיסכון וכלכלה, אולם יש הגורסים שהרעיון הקיבוצי נטמע בנושא הפרקטי. בראשית רוב הקיבוצים הכילו רווקים ורווקות, חברים רבים עבדו קשה ושעות ארוכות בצורה שלא אפשרה להם להכין לעצמם אוכל. נושאים נוספים שיש לקחת בחשבון בראשית ימי הקיבוץ הינם תקופות עוני והצורך לדאגה לחומרי גלם ומעמד האישה שנשאה בעול הכנת האוכל והגשתו.

החברה הקיבוצית ראתה את עצמה כמשפחה גדולה, או תחליף למשפחה המסורתית. רבים ממקימי הקיבוצים היו עולים שהגיעו ארצה וכן חברים שהתנתקו מהמשפחות הגרעיניות לטובת הקמת קיבוץ. במסגרת זו שימש חדר האוכל כמוסד שסופקו בו לא רק צורכי האכלה, אלא התנהלו בו החיים החברתיים, הרוחניים והתרבותיים. שולם יחד היוו תחליף למשפחה העוטפת.

תחילה הוקם חדר האוכל באוהל או בצריף ולאחר מכן נבנו חדרי האוכל הקבועים החל משנות ה-50 ואילך. חלקם של חדרי האוכל הקבועים נבנו מכספי השילומים שקיבלו החברים והקצו אותם לטובת בניית מבנה ציבורי שיהיה לרווחת כלל הקיבוץ. התכנון בוצע על פי הצורך להאכיל כמות מקסימאלית של סועדים. סדר פסח קבע את גודל חדר האוכל בהתאם לכמות המשתתפים. הגידול הטבעי, עליית רמת החיים, הצורך במבנה גדול וקבוע יצרו את הצורך בתכנון חדרי האוכל הקבועים שהחלו להבנות משנות ה-50 ובעיקר משנות ה-60 ואילך. בנייתם והחלפת חדרי אוכל הקודמים הפסיקה בשנות ה-80.





# 3. רקע היסטורי תרבותי : חדר האוכל הראשון

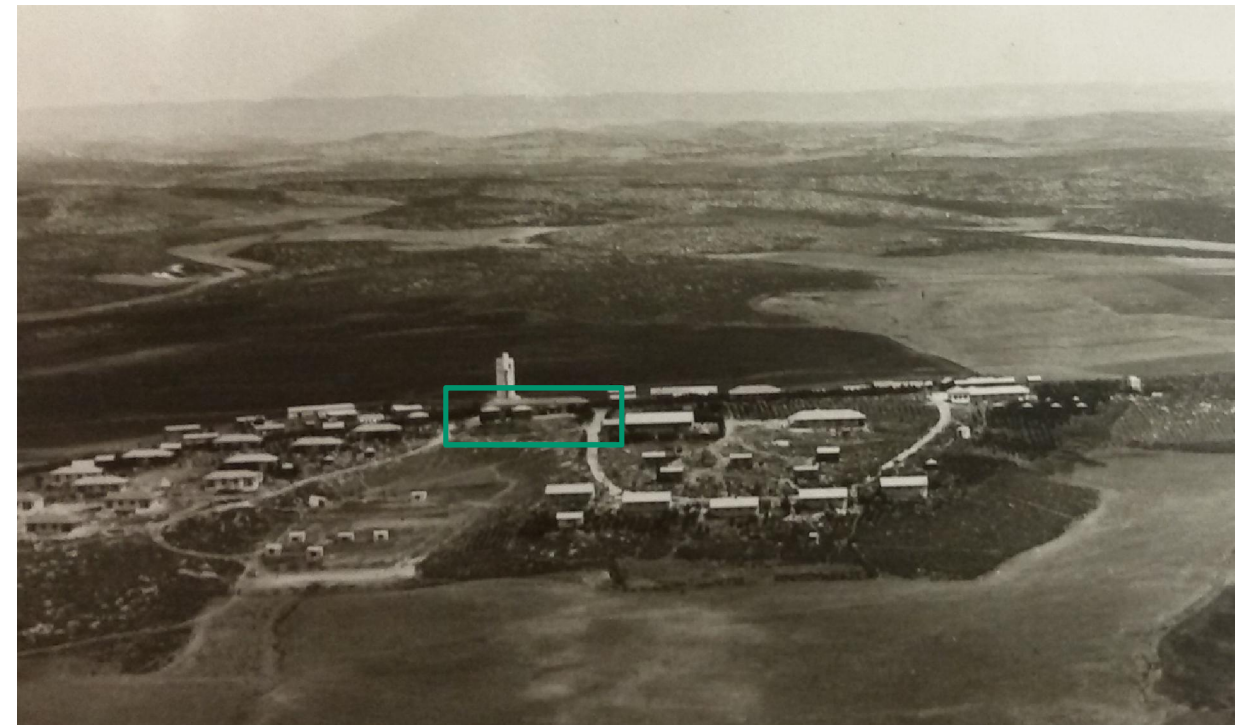


חדר האוכל בשנות ה-40. מבט מדרום מערב. מקור : ארכיון כפר מנחם

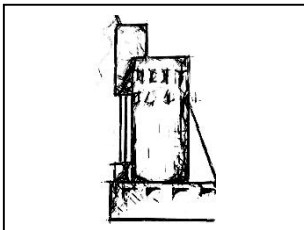


חדר האוכל ביום הכרזת המדינה 15.05.48 . מקור : ארכיון כפר מנחם

חדר האוכל הראשון נבנה בשנת 1941 תחילה נבנה המטבח בצריף ולאחר מכן נוסף לו האולם שנבנה בשנת 1958. חדר האוכל הראשון היה בצריף ונמצא בקרבת חדר האוכל של היום. לאחר מכן הועבר ליד הכיתות הכוללות בבית הספר צפית כיום. לאחר מכן הועבר למגרש 158 (כיום) המבנה לא קיים כיום.

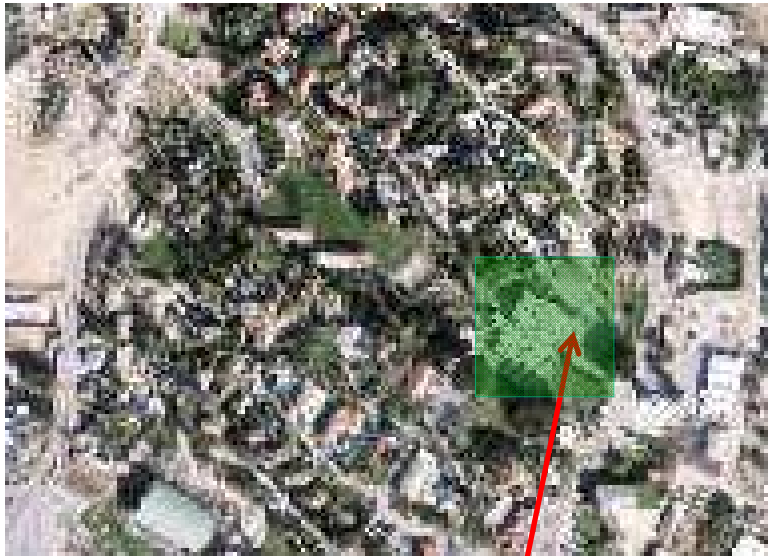


חדר האוכל מבט ממערב. תצלום אוויר כפר מנחם 1946. מקור : ארכיון כפר מנחם.





# 3. רקע היסטורי תרבותי : הרחבת חדר האוכל 1958



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

בשנת 1954 אושרה הרחבת חדר האוכל.  
בשנת 1958 הוקם מבנה מערבית לצריף העץ ששימש עד אז כחדר האוכל.  
בשנת 1977 בוצה שיפוץ נוסף במבנה שהוקם בשנת 1958 .  
המבנה הורחב ושוננו בו הפתחים.  
המבנה תוכנן על ידי האדריכל שמואל מיסטצקין



חדר האוכל . מצב קיים 2015



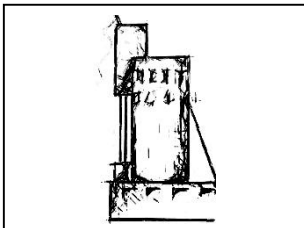
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



מקום חדר האוכל הראשון ליד תוספת לחדר האוכל. שנות ה-80.  
מקור : ארכיון כפר מנחם



חדר האוכל הראשון מימין. תוספת 1954 משמאל  
מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
40

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net

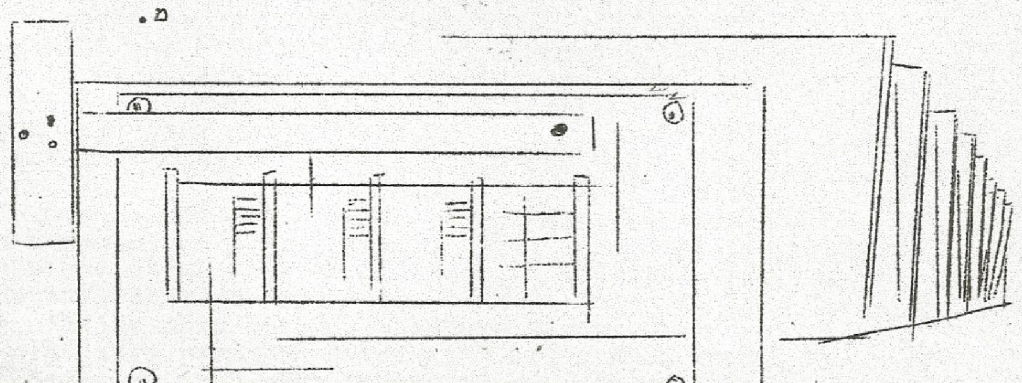


# 3. רקע היסטורי תרבותי : הרחבת חדר האוכל 1958

## לכבוד כניסתנו לחדר-האוכל החדש

נפגשו ביום חמישי 3.7.58 סביב שולחנות ערוכים נציגי המחלקה הטכנית, מחלקת הבנייה, מחלקת המסבחים, קבה"ש, מהמרכז החקלאי, מהחברה להתיישבות וכן נציגי הקיבוץ. מתתיהו הרים כוס להערכת המבצע הארכיטקטוני. הנאה הזו של החדר האוכל אשר פרי העבודה המשותפת של המחנך הארכיטקט הח'מססצ'קין, המחלקה הטכנית ומחלקת הבנייה של הקה"א, הודה לעזרה שקבלנו מכל יתר המוסדות הכספיים והצבוריים ובראשם המרכז החקלאי שהרצפלה היה הרוח החיה שבניוס האמצעים ולכסוף הציע גם להרים כוס לכבוד החדר האוכל עצמו אשר הוא אולי הסמל המובהק ביותר לקיבוץ, לחיי שיתוף וזונוא כשכלנו תפילה שערך זה אשר החדר האוכל הוא סמלו יתעלה ויגבר.

מססצ'קין ברך בשם המחלקה הטכנית ועמד על רעיון התכנון של החדר האוכל אשר צריך למזג יופי ופשטות, נוחיות והרגשת בית של האוכלים בו דבר שהתאפשר לדעתו הודות לרוח הקולקטיבית שבעבודת התכנון. דב בן ארי ברך בשם מחלקת הבנייה. ציין את המפעל הגדול של בניית למעלה מ-100 חדרי אוכל בהתיישבות העובדת, מפעל שהתאפשר בעיקר הודות להרצפלה וכן עמד על היחסים הטובים השוררים בין המחלקה הטכנית ולבין הקיבוץ וסיים באיחולים לבכייים. ורד ברכה בשם קבוצי השה"צ ומחלקת המסבחים, מלאת הערכה לתכנון דברה על כך שאין לך מנוע חזק יותר לאהבת הקיבוץ והקצוץ לחת לו מאשר הרגשתו הטובה של החבר וידיעתו שדואגים בהתמדה לצרכיו. ד"ר קרוליק מפ.א.ז.א ברך בשם אנשי ההכסף, אם כי ברכתו הייתה כלל וכלל לא "חומקית". בהסתמכו על חז"ל ברך אותנו שירחב לבנו בהגיענו לדירה נאה. פרדקה סיימה את שורת הברכות בתודה למוזמנים ובתקווה שנזכה להמשך בנינו של המסבח ואגף השני של החדר האוכל תוך תקווה שנתגבר על קשיי העבודה וקשיים אחרים. באוירה נעימה מאד נפרדו מאתנו האורחים כשהם מאחלים לנו הרבה ברכות.



הכניסה לחדר האוכל החדש. עלון הקיבוץ 01.07.58. מקור: ארכיון כפר מנחם

מיומן הקיבוץ 8.8.54

סיחת הקיבוץ - הסכום התקיימו שתי סיחות. האחת ביום ראשון: 1. אוטרה נסיעתה של לירה להסתלמות לאנגליה לחצי טנה מסעם קופת חולים.

2. החלט לקבל את אחותו של צבי ק. שהגיעה זה עתה עם ילדה מבולגריה, כאורחת לקיבוץ.

3. אוטרה הצעת ועדת החינוך להחזיר את טולמיה ק. לבית הילדים כמספלת לפעוטון. נעסים מאמצים להשיג גננה סכירה לטנה לפעוטון הזה.

4. אוטרה הצעת ועדת העבודה להעביר את חיימקה לעבודה במזגרה מחוץ הסתייגות סיה רק לטנה אחת ובתום הטנה חוזר לעבודה הקבועה. במידה שהעבודה במקרה תהיה רק חלקית יטלים את עבודתו כנגריה.

הסיחה הסנייה התקיימה ביום שלישי ובה סוכמה סופית בעיית הסדר המורים בבית הספר לקראת חט"ו. נתקבלה המלצתו של המדור לכיחות היסוד.

יטיבת ועדת המטק - אמם התקיימה היטיבה.

1. עמדה לדיון בעיית החטמליה. בזמנו דובר במחלקה הטכנית לכלול את החטמליה בבניין המוסך, אולם מטום מה לא הוכנסה בחכמיה. בטטח הנבנה אין לה מקום. הוצע לכן להוסיף למוסך הנבנה חדר בגודל 8x6 מ. מצד מערב. סוכם לא להוסיף כעת סום תוספות ולמצוא כינותיים פתרון לחטמליה בסככת המסגריה והמוסך שתתפנה עם גמר בניין המוסך.

2. תכנית לחדר האוכל. הופיעה הביעה להרחיב את חדר האוכל בגלל המצב הקשה מאוד בחדר האוכל הקיים (הצעת רוד ע. עוד תלוייה בחדר האוכל) מחוץ הנתה סבניית חדר האוכל, אחרי טנחלים להחחיל, תאריך במילא 4-5 סניים (לפי נסיונם של קיבוצים אחרים). חברים אחרים מתנגדים להרחבה מחוץ הנתה טיט לגשת מיד להקמת אגף אחד של חדר אוכל חדש.

סוכם להזמין תכנית כללית לדיון ראשון על בניית חדר האוכל.

בקשה להרחבת חדר האוכל. עלון הקיבוץ 08.08.54. מקור: ארכיון כפר מנחם

מיומן הקיבוץ 6.12.54

חוגי ההסתלמות - ביום ב' 29 בנובמבר החחילו ארבעת החוגים בפעולתם. הכיבוד הקל בגמר החוג מוסיף לאוירה הכללית והופך את החוגים גם למפגש חברתי. יש להניח שזה ידרכן גם את פעולת ההסתלמות.

סיחת הקיבוץ - התקיימה ביום שלישי 30 בנובמבר.

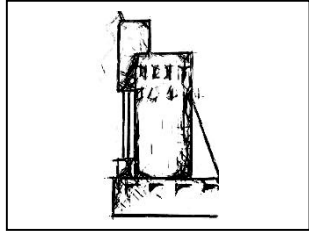
1. החלט לקלוט את מטפחת רומבק אליעזר (אחיו של נחקה, אחותם של צפורה וזאב פ. ואמו של אברהם מ"הסלע") עם בנם גדעון בן ה-14.

2. אוטרה הצעת ועדת הבניין אשר לחדר האוכל - מתחיל מערבית לחדר האוכל הקיים ומקביל על ידו. הוטל על ועדת הבניין לספל כתיקון התפנית הכללית של "מרכז החצר" מתוך דאגה למקומם של בניוני ציבור נוספים (כמיוחד בית-התרבות).

3. אוטרה הצעת ועדת החינוך לשחרר את אביבה מעבודתה בגן המעבר ונבחרה במקומה שרה צ.

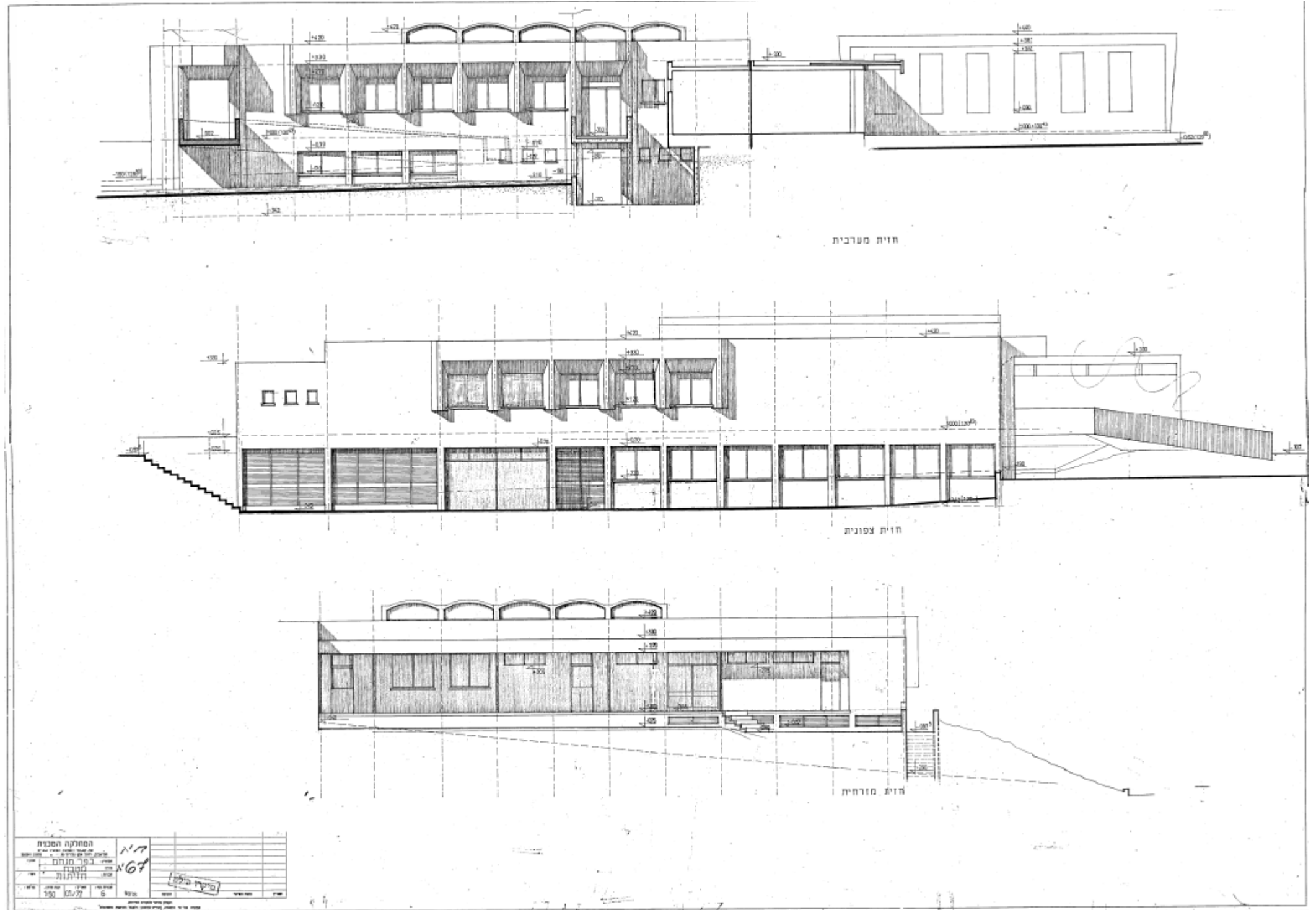
מסיבת איזי ודינה - כליל שבת התקיימה מסיבה לכבוד איזי ודינה. למסיבה הגיעה גם קבוצת חברים מקיבוץ עין-דור. באוירה עליזה וטובה ישבו החברים מסובים על יד השולחנות כש"התזמורת" המיוחדת נותנת את הסון ומדריכה את השירה בצירבור. הסוליסטים (ישראל, ליזקה, ציונה, מאיר אל.) והדו(אס) נירה-דליה) הנעימו בשירתם. הדסה הקריאה פליטון מבדח ואורי נצח על חידון מענייני דיומא. הריקודים נמשכו עד 3 א.ח. לצערנו לא הגיעו למסיבה הבנים מהצבא, מחוץ לנחום. החברים שהוכנו בידיים אוהבות נשארו ריקים. ול איזי ודינה ה - איחולו כל הקיבוץ!!!

אישור הרחבת חדר האוכל. עלון הקיבוץ 06.12.54. מקור: ארכיון כפר מנחם

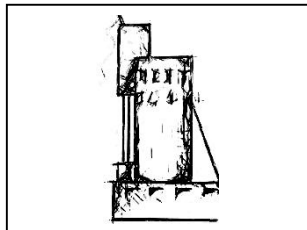




# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיפוץ חדר האוכל 1977



תכנון חזיתות להרחבת חדר האוכל. 1977. המחלקה הטכנית. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
42

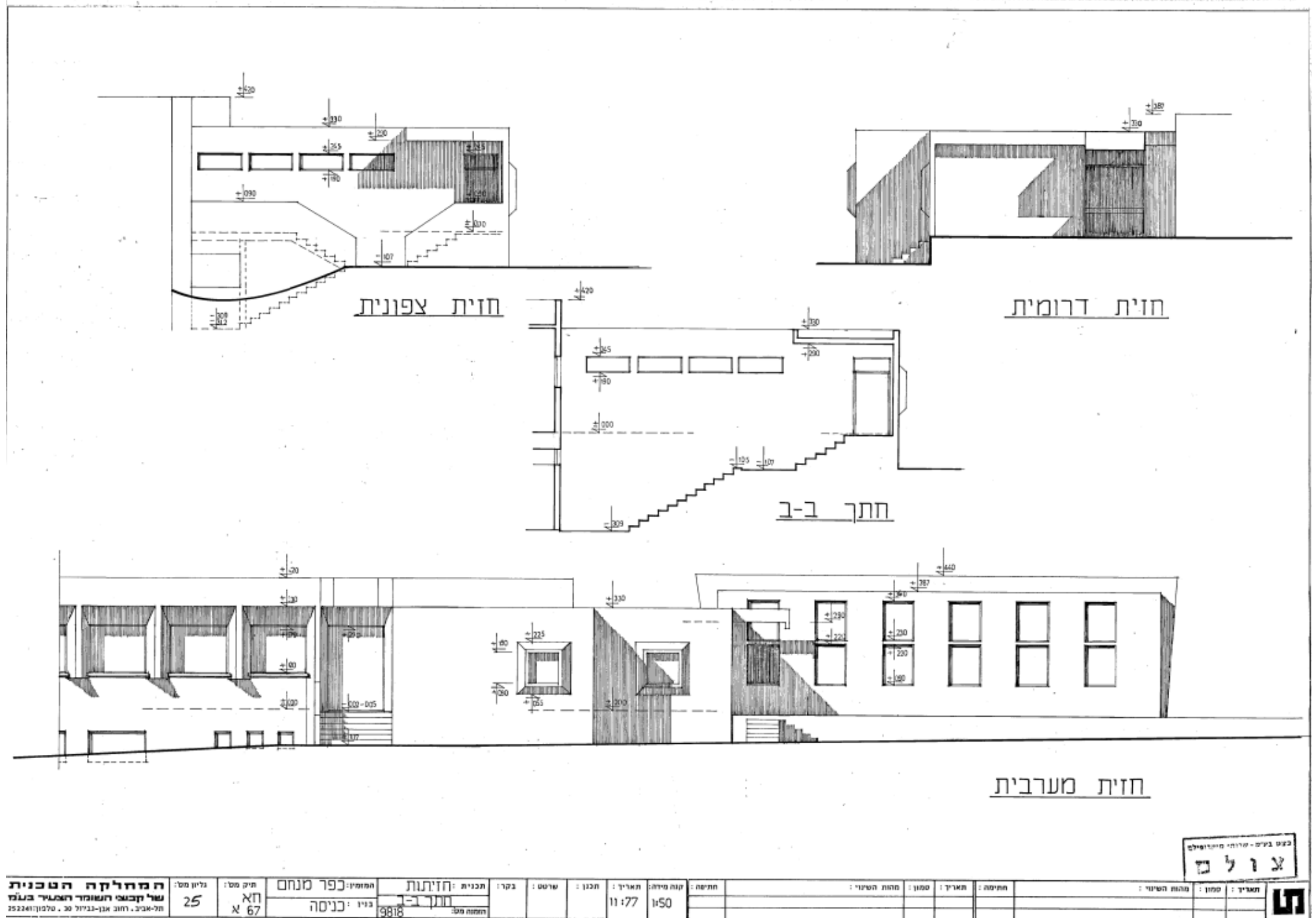
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

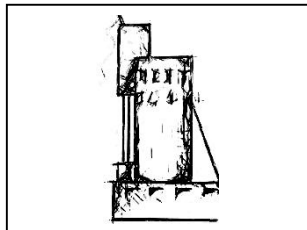
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיפוץ חדר האוכל 1977



תכנון חזיתות להרחבת חדר האוכל. 1977. המחלקה הטכנית. מקור: ארכיון כפר מנחם





# 3. רקע היסטורי תרבותי: המרחב הציבורי

אודות המרחב הציבורי בכפר מנחם מתוך אתר האינטרנט 'חלון אחורי' - כפר מנחם

**תאטרון:** על כמה מבנים בעלי חשיבות אדריכלית שקיימים בכפר מנחם ויתרתי הפעם. הזמן הקצר שעמד לרשותי לא איפשר לי לבקר בהם. הספקתי לבקר רק בתאטרון הפתוח שמתפורר למרגלות חדר האוכל. התאטרון ניבנה בעמק טבעי ולדברי אחת החברות הופיעו כאן מיטב התאטראות, הבדרנים והזמרים. כאן גם פעל קולנוע בחודשי הקיץ. תחילה השתמשו החברים בעמק כמעט בלי להתערב בו, אך בתחילת שנות ה-60, נשלחו צעירי הקיבוץ להביא אבנים משרידי הכפר הפלסטיני תל אל סאפי ששכן מדרום לקיבוץ וחוסל ב-1948 ומהן הרכיבו את הטריבונוט. על הטריבונוט הוצבו ספסלי אסבסט שמוזמן נעלמו.

**רחבה:** בכניסה לחדר האוכל רחבה מרוצפת המקשרת לתאטרון הפתוח, ובכך רומזת לקשר ההדוק בין התרבות (התאטרון), הפנאי (המדשאה) וחדר האוכל שהוא המוקד המרכזי ביותר בכל הקיבוץ (מפגש והסעדה). בקצה השני של המדשאה ניצב מגדל מים וכן פסל של שני חלוצים. את הפסל יצר נחום רומבק, ממייסדי כפר מנחם. הפסל עבר חידוש ונראה היום כמו חדש.

**אדריכל:** את בניין חדר האוכל תכנן האדריכל שמואל מסטצ'קין, שלמד בבאוהאוס בגרמניה בין השנים 1931 ו-1933. למרות שהיום הפך המושג "באוהאוס" לאותם מבנים בעלי חזות פלסטית המטוויחים בלבן, הבאוהאוס היה הרבה יותר מאותו סגנון (שלמעשה מכונה "הסגנון הבינלאומי"), ומסטצ'קין התנער מכל סגנון. לכן קשה למצוא דמיון בין אותם מבנים המכונים "באוהאוס" ובין חדרי האוכל שתכנן.

**תכנית:** תכנית חדר האוכל המקורי שערך ב-1955 האדריכל שמואל מסטצ'קין, הורכבה מאגף מטבח מרכזי אליו היו צמודים שני אולמות שהופרדו בדלתות גדולות: אולם אכילה ואולם קריאה. אולם הקריאה שימש כמועדון ולשיחות קיבוץ והיה לו גג נפתח, אותו פתחו בימות הקיץ החמים. אולם האכילה התאים לאכלס ארבע שורות שולחנות ובסך הכל 174 מקומות ישיבה. בשונה מחדרי אוכל אחרים, האדריכל לא פתח כאן פתחים רחבים וגדולים לחצר, אלא הסתפק בחלונות צרים המאורגנים כמו חיילים לאורך קירות האולם, מה שמנתק את הסועדים מהסביבה ומצריך שימוש משמעותי בתאורה מלאכותית.

**חנוכת הבניין:** ביום חמישי באחד מימות הקיץ בשנת 1958, התכנסו נציגי קיבוץ כפר מנחם בחדר האוכל החדש בהשתתפות כל צוות התכנון האחראי לחדר האוכל. מה שהתרחש בפגישה תועד בעלון הקיבוץ שהופקד בארכיון של כפר מנחם: "מתתיהו הרים כוס להערכת המבצע הארכיטקטוני הנאה הזה של חדר האוכל אשר פרי העבודה המשותפת של המתכנן הארכיטקט החבר מסטצ'קין, המחלקה הטכנית ומחלקת הבנייה של הקיבוץ הארצי. לבסוף הציע גם להרים כוס לכבוד החדר אוכל עצמו אשר הוא אולי הסמל המובהק ביותר לקיבוץ, לחיי שיתוף וצוותא כשכולנו תפילה שערך זה אשר החדר אוכל הוא סמלו יתעלה ויגבר". בהמשך הערב, הציג מסטצ'קין את עקרונות התכנון שהנחו אותו: "מיזוג יופי ופשטות, נוחות והרגשת בית של האוכלים בו דבר שהתאפשר הודות לרוח הקולקטיבית שבעבודת התכנון".

**יפים יותר:** חדר האוכל שתכנן מסטצ'קין החליף צריך קטן שהיה צר לחברים. בעלון הקיבוץ סיפר אחד החברים על שיחה שהיתה לו עם אורחת שבאה לבקר בחדר האוכל החדש בשעת ארוחה: "האנשים שלכם נראים בחדר האוכל החדש הזה יפים יותר לא כתמול שלשום". חבר אחר התלונן על כך שלא נשאו נאומים באירוע חנוכת חדר האוכל: "... אין יל כל טענות לחלק האמנותי, לא כל שכן לגשמי, כי אוכל ומשקאות היו בשפע והחברים נהנו מאד. אך משהו פגוע בכל זאת היה חסר. לפני ההצגה חיכיתי לדברי ברכה קצרים, וכאשר הם לא באו, חשבתי כי אחרי ההצגה ולפני העברת הקהל לחדר האוכל לכיבוד והריקודים, יבוא נאום כל שהוא הדבר התבקש מאד, אך התאכזבתי. היתה מסיבה מוצלחת, אך המאורע שלכבודו היא נערכה לא הוזכר אפילו במילה אחת".

**הרחבה:** כמו בקיבוצים אחרים גם חדר האוכל לא הספיק ובשנות ה-70 נדרשה המחלקה הטכנית להרחיב את הבניין. את ההרחבה תכנן מסטצ'קין. ההרחבה שמרה על הבניין המקורי ורק נוספו אגפים חדשים, אולם הקריאה בוטל ואתו התקרה הנפתחת והוא הפך לחלק מחדר האוכל. כמו כן נוספה רמפת בטון מחוץ לבניין.

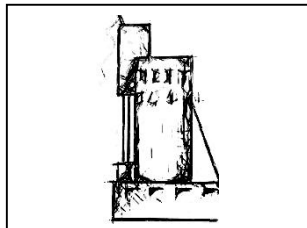
הקריאה בוטל ואתו התקרה הנפתחת והוא הפך לחלק מחדר האוכל. כמו כן נוספה רמפת בטון מחוץ לבניין.

**חיפוי קירות:** בחוץ ובפנים בוצע בחלקו באמצעות אריכי קרמיקה שיצר משה סעידי, חבר הקיבוץ, אמן ומייסד המחלקה לקרמיקה ארכיטקטונית בקיבוץ שהיתה מעורבת בכ-150 פרויקטים. סעידי מספר כי עם מסטצ'קין עבד שנים ארוכות, אך בכפר מנחם לא עבד אתו, והאריכים הם תוספות מאוחרות שחלקם אפילו בוצעו על פי רוחו. כשחדר האוכל הוקם לראשונה, היה זה בתקופת הצנע וסעידי עדיין לא עסק בייצור אריחי קרמיקה, אך לאחר ההרחבה יצר מהדורה של תריסר דוגמאות והן שולבו מתחת לפתחי החלונות. בקיר החוצץ בין חדר האוכל והמטבח נוסף חיפוי, אך בעוד שסעידי ביקש שגוון האריחים יהיה צהבהב, מי שניהלה את מלאכת השיפוץ חשבה אחרת והקיר זכה בקרמיקה בגוון כהה. סעידי גם השתתף בעיצוב הרמפה מבטון חשוף שמחוץ לבניין. במקור תוכנן לשלב קרמיקה צבעונית בשקעים שעיצב סעידי לפי קצב המקאמה של המוסיקה האיראנית, אך העבודה לא הושלמה.

**אמנות:** מעשה ידיהם של תלמה ואריק הראל, חברי הקיבוץ. הם עיטרו את הכניסה עם עבודת מתכת ובאולם האכילה עבודת קיר גדולה בטכניקה מעורבת. "שתי העבודות שראית הן משנות ה-60", סיפר לי אריק הראל, "כל חג עשינו קישוט לחדר האוכל. העבודה בכניסה בוצעה במקור לפסח והוצבה בתוך חדר האוכל. כדי לתלות בכניסה צמצמנו אותה. בעבודה מתוארת חציית ים סוף, שירת מרים ומשה המוביל את העם. עבודת הקיר הגדולה שבפנים חדר האוכל, מתארת את חגי ישראל. אם היית מגיע בראש השנה היית רואה עבודה נוספת". אריק נולד ברומניה, התגלגל לדגניה א', רמת יוחנן ובסוף התמקם בכפר מנחם. לאמנות הגיע לאחר שנפצע כחייל, ובעת השיקום נחשף לעבודה בנחושת. תלמה ילידת כפר מנחם ויחד הם יוצרים בקיבוץ מאז 1960.

**במטבח:** קמרונות ששוכרים את הקווים והזוויות הישרות של הבניין, ודרך פתחים בחלקם העליון של הקמרונות חודר אור טבעי פנימה. התוספת לבניין משנות ה-70 חסרה את הקלילות והצניעות של המבנה המקורי. כאן כבר יש רמפת בטון גדולה ופתחי חלונות מודגשים באופן מוגזם. חדר האוכל פועל ומשרת באופן מלא את הקהילה ובעת הביקור עמלה קבוצת נשים על הכנת הארוחות הבאות. **המצב היום:** חדר האוכל פועל כל יום ומגיש ארוחת צהריים לחברים, לעובדי המפעלים באזור, לתלמידים מהתיכון האזורי ולמשפחות מההרחבה. ביום שישי מוגש בראנצ' בין השעות 8 עד 12 ובערב שבת מוגשת ארוחה חגיגית.

**תודה:** לאוכמה אבירם מארכיון קיבוץ כפר מנחם ולמשה סעידי.



עמוד

44

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי פרק אדריכלית

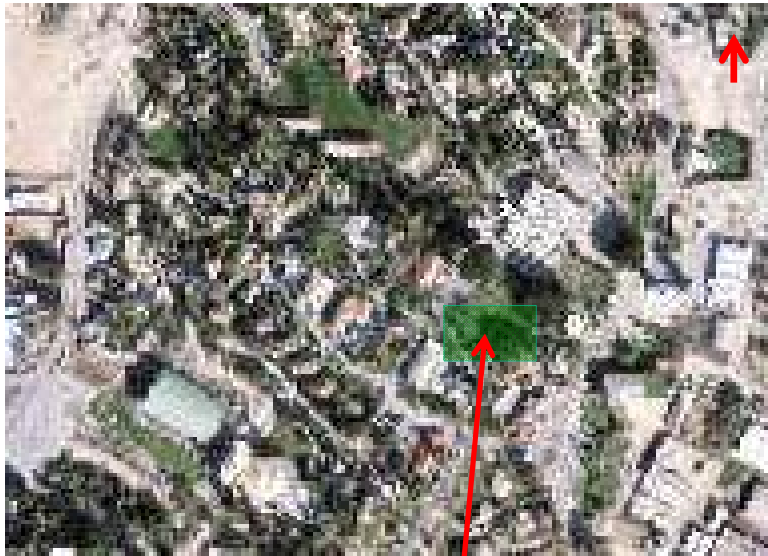
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net

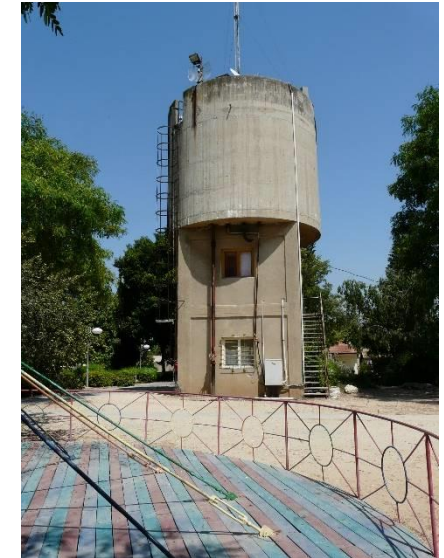


# 3. רקע היסטורי תרבותי : מגדל המים 1940



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

מגדל המים נבנה בשנת 1940. המקום הגבוה ביותר ביישוב. 115 מטר מעל פני הים. ייעודו- שמירת כמות מים זמינה ליישוב לעת חירום. בנוסף, שימש כעמדת תצפית, ולמקום איתות וליצירת קשר עם הסביבה. בקומת העמודים נבנו שני חדרים ששימשו את מוסדות הקיבוץ : הנהלת חשבונות, מזכירות, סידור עבודה, דואר, מרכזיית וידאו ועוד.



מגדל המים. מצב קיים 2015



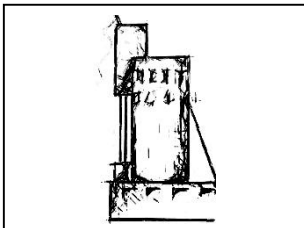
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



מגדל המים. 1950. צילום דוד פרלמוטר  
מקור : ארכיון כפר מנחם



מגדל המים. 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
45

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



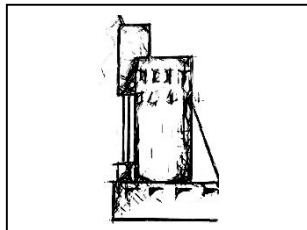
# 3. רקע היסטורי תרבותי : מגדל המים 1940



מגדל המים. בבניה 1940  
צילום דוד פרלמוטר  
. מקור : ארכיון כפר מנחם



מגדל המים. בבניה 1940  
צילום דוד פרלמוטר  
. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

46

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מרפאה 1942



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

מבנה המרפאה נבנה בשנת 1942.  
בנייתה מרפאה בוצעה באמצעות תרומות מארצות הברית.  
בחלק אחד של המבנה הייתה המרפאה. בחלק השני בית הרופא.  
לאחר בניית מרפאה חדשה בשנות ה-60, הפך המבנה למחסן, נשקייה  
ומספרה. לאחר מכן הורחב המבנה ותוכנן כבית לאוכלוסיה הבוגרת.  
נקרא כיום בית הדר.  
במקור היה מקום מגורי ד"ר ציקל ומשפחתו.  
תכנון המבנה והרחבתו בוצע על ידי אדריכל ארנון לפידות.



מרפאה במקור. כיום בית הדר. מצב קיים 2015



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

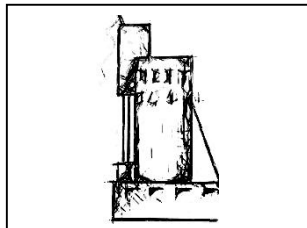


המרפאה. 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם



המרפאה. 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם

המאפיה. שנה לא ידועה. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

47

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

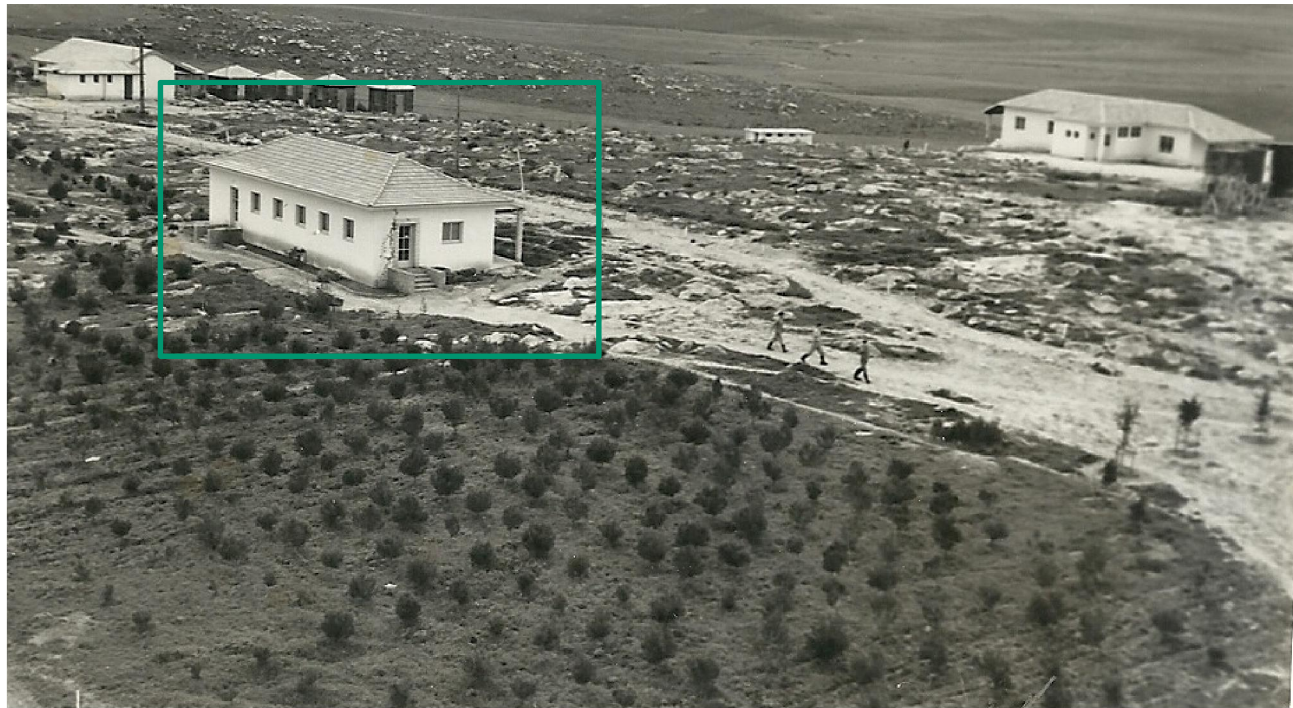
נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מרפאה 1942



המרפאה בבניה. 1942. מקור : ארכיון כפר מנחם



המרפאה בבניה. 1942. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

48

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מאפיה שנות ה-40



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

מבנה בית הקירור נבנה בשנות ה-40..  
מבנה בעל קומה אחת ובו תנור.  
ייצרו בו את הלחמים והמאפים לקיבוץ.  
נמצא בחלק המזרחי של הקיבוץ בקרבת חדר האוכל.  
בשנת 1968 נסגרה המאפיה.



המאפיה. מצב קיים 2015



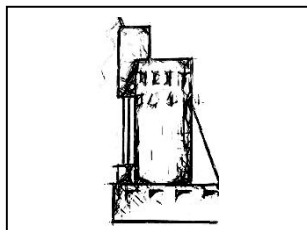
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



המאפיה בבניה . שנות ה-40. מקור : ארכיון כפר מנחם



המאפיה. 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
49

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : בית האומנות שנות ה-50



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

ביתן לאומנות. הוקם כצריף למגורים בשנות ה-50. שופץ לחדר הקריאה בשנים מאוחרות יותר. ביוזמתו של משה ישראל הותאם והוסב לביתן לתערוכות מתחלפות של אומנים מקומיים, מרחבי הארץ ומחוי"ל. כיום משמש כמשרד וכמחסן. חופה לבני סיליקט על ידי משה סעידי. בעל קומה אחת וגג רעפים בעל ארבעה שיפועים.



בית האומנות . מצב קיים 2015



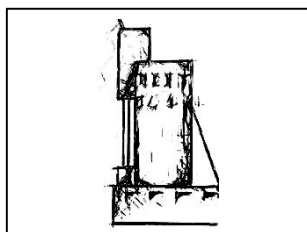
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



בית האומנות. שנה לא ידועה. מקור : ארכיון כפר מנחם



בית האומנות . מצב קיים 2015



עמוד  
50

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net

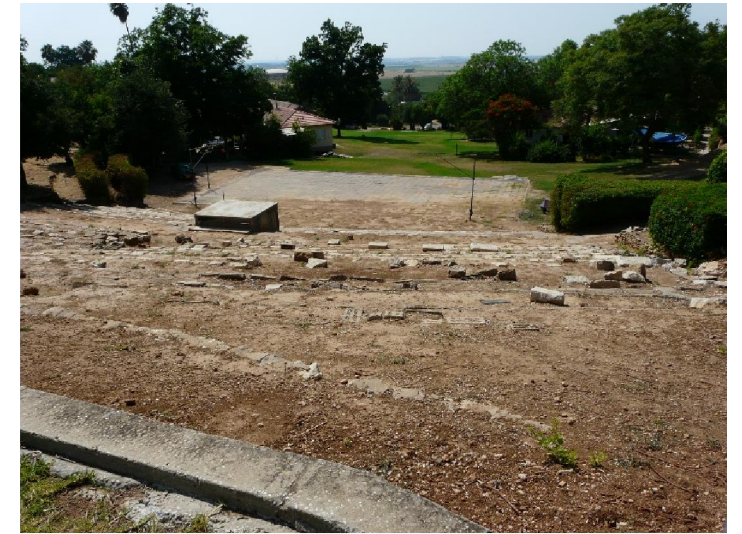


# 3. רקע היסטורי תרבותי : אמפיתאטרון 1951



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

האמפיתאטרון הוא עמק טבעי בין שתי גבעות בקיבוץ.  
לראשונה נוצל המקום לפעילות תרבותית ב-29.07.51  
כאשר תיאטרון 'הבימה' הגיע עם המחזה 'יעקב ורחל'.  
שיאו התרבותי היה בחגיגות 25 שנה לקיבוץ בהעלאת המחזה של אורי אסף  
'ממלכת חאפ'. בחלקו המערבי היה מגרש כדורגל ומגרש כדורעף.  
בשנות ה-60 הראשונות תגייסו חברי 'החטיבה הצעירה' והביאו למקום  
אבנים, שרידי מבנים מתל אל סאפי מהן התקינו את המדרגות.  
המקום שימש גם כקולנוע לימות הקיץ.



אמפיתאטרון. מצב קיים 2015



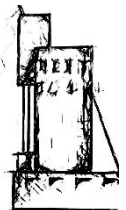
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



אמפיתאטרון 1951. גיליון 13. מקור ארכיון כפר מנחם



אמפיתאטרון 2009. מקור ארכיון כפר מנחם



עמוד  
51

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : בית הקירור שנות ה-50



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

מבנה בית הקירור נבנה בשנות ה-50.  
מבנה בעל קומה אחת עיקרית עם גג מקומר.  
שימש לקירור המוצרים "פרודוקטים" של הקיבוץ בחדר אחד  
ולקירור מוצרים חקלאיים בחדר השני.  
כיום משמש כפאב על שם מנחם אוסישקין.



בית הקירור . מצב קיים 2015



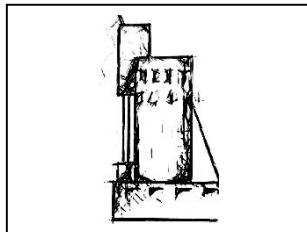
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



בית הקירור . 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם



בית הקירור . מצב קיים 2015



עמוד  
52

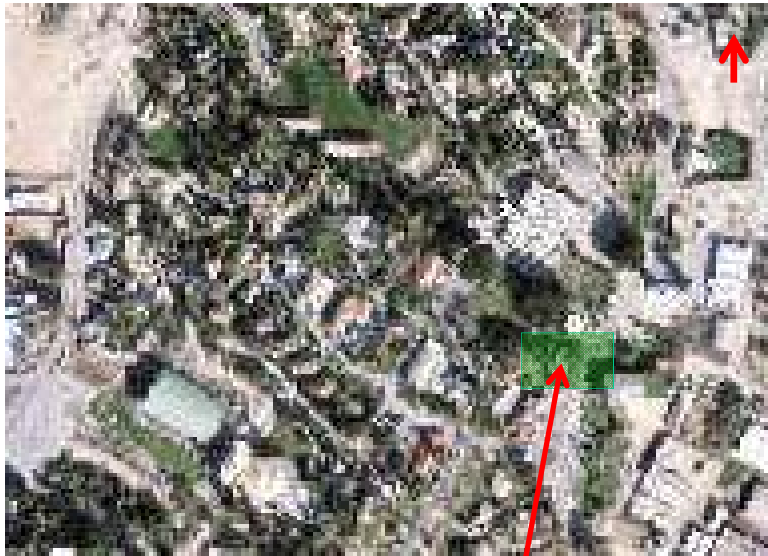
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מרפאה שנות ה-60



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

מבנה המרפאה "החדש" נבנה בשנות ה-60.  
אוכלוסיית הקיבוץ גדלה ונוצר צורך במרפאה גדולה יותר  
מבנה בעל שתי קומות.  
משמש גם כמרפאת שיניים.  
בקומת הקרקע ממוקם ארכיון לכלים היסטוריים,  
שהיו בשימוש בקיבוץ ברבות השנים.



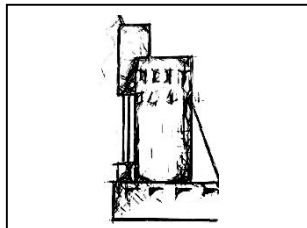
מרפאה. מצב קיים 2015



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



המרפאה. 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
53

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : גן השבעה 1963



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

גן השבעה נוצר בשנת 1963 בקיץ 1961 בדרך למחנה קיץ התרחשה תאונה ובה ניספו 7 ילדים מקבוצת "רימון". לזכרם הוקם גן השבעה, הנמצא בין הדשא שבין הספרייה לבריכת השחיה. בגן נטועים 7 ה שדקלים ובסמוך לספרייה שבעה ברושים.



ספרייה. מצב קיים 2015



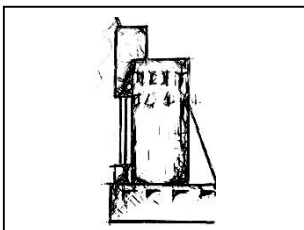
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



הגן והספרייה. 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם



הספרייה. 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

54

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : גן השבעה 1963



הספרייה. בבניה. צילום דוד פרלמוטר  
מקור: ארכיון כפר מנחם



הספרייה. צילום דוד פרלמוטר  
מקור: ארכיון כפר מנחם



עמוד

55

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

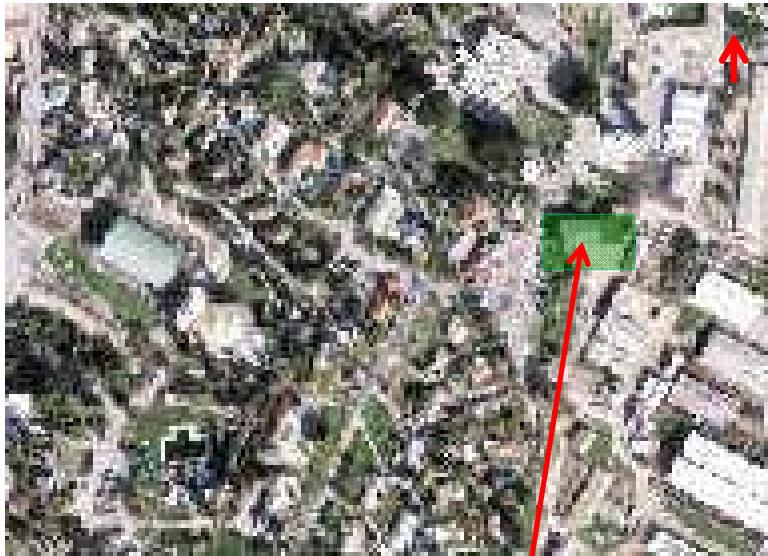
נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : בית הלבוש 1966



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

בית הלבוש נבנה בשנת 1966. שימש כמחסן בגדים לחברי הקיבוץ. קדמו לו מבנים נפרדים למחסן בגדים ולמכבסה. המבנה מאחד בתוכו את כל הפונקציות בטיפול בגדים. כך הייתה במקום סנדלריה וחנות בגדים. מבנה בעל 3 קומות וגגות משופעים.



בית הלבוש. מצב קיים 2015



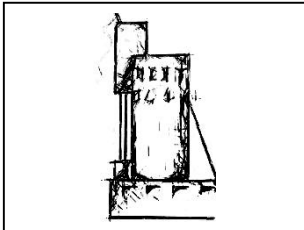
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



בית הלבוש. שנה לא ידועה. מקור : ארכיון כפר מנחם



בית הלבוש. 2009. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
56

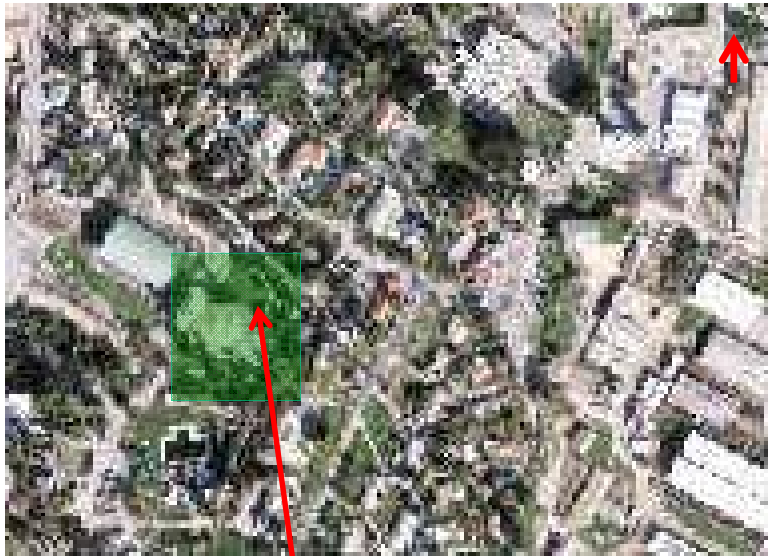
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : בית הבנים 1980



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

בית הבנים הוקם בשנת 1980. הרעיון להקמתו עלה לאחר מלחמת ששת הימים, בעקבות נפילתם של האחים עמרם ויוחנן בן חורין ז"ל. לצורך הקמת המבנה גויסו כספים ברחבי העולם. במקום חדר הנצחה לזכרם של כל חברי ובני הקיבוץ שנהרגו במהלך מלחמות ישראל ובעת מילוי תפקידם. כן במקום חדר עיון עם אוסף חנוכיות לזכר גברי ברעם ז"ל. היום משמש המבנה כמרכז תרבותי אזורי למופעים והצגות. קיימים בו 1000 מקומות ישיבה.

גג המבנה תוכנן בצורה הנדסית המאפשרת מפתחים רחבים ללא עמודי ביניים.



בית הבנים . מצב קיים 2015



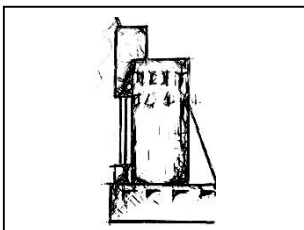
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



בית הבנים מבט מצפון . 2011. מקור : ארכיון כפר מנחם



בית הבנים בבניה 1979. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
57

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי-תרבותי-מבני המשק



חצר המשק. 1961. יואל רור. קיבוץ ואדם. מקור: ארכיון כפר מנחם



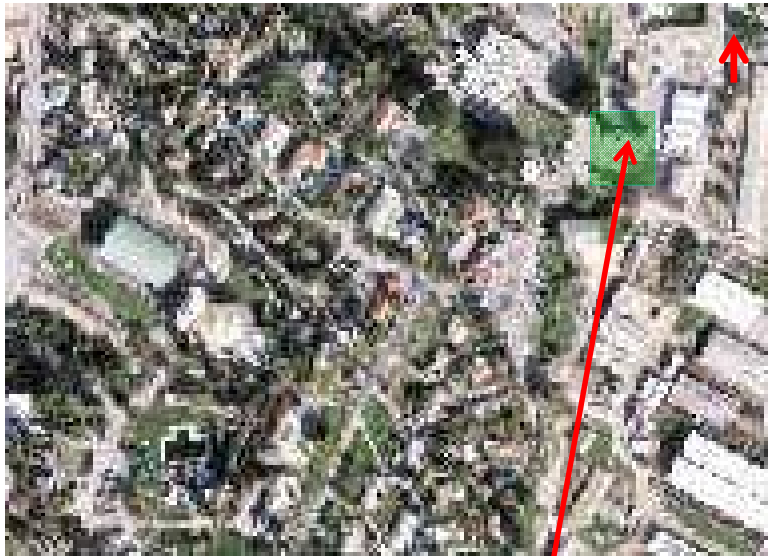
שם הפרק:  
רקע היסטורי-תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net

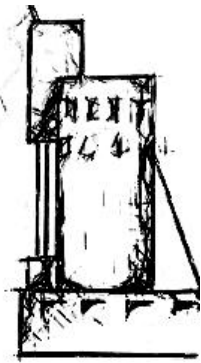


# 3. רקע היסטורי תרבותי : סילו 1943



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

הסילו הוקם בשנת 1943 כממגורה לגרעיני התבואות שנקצרו בשדות. רחבת הסילו שימשה ליבוש הגרעינים. כאשר המקום התפנה מייעודו הוסב המקום לחנות/גלריה. כיום משמש המקום למשרד הבניין של הקיבוץ. צורתו ייחודית וכמותו יש כיום בקיבוץ אלונים. משמש כסמל ליישוב כפר מנחם.




סילו. מצב קיים 2015



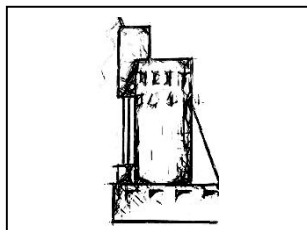
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



הסילו הראשון שנה לא ידועה .  
מקור : ארכיון כפר מנחם



מימיו הסילו הראשון שנה לא ידועה .  
מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
59

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

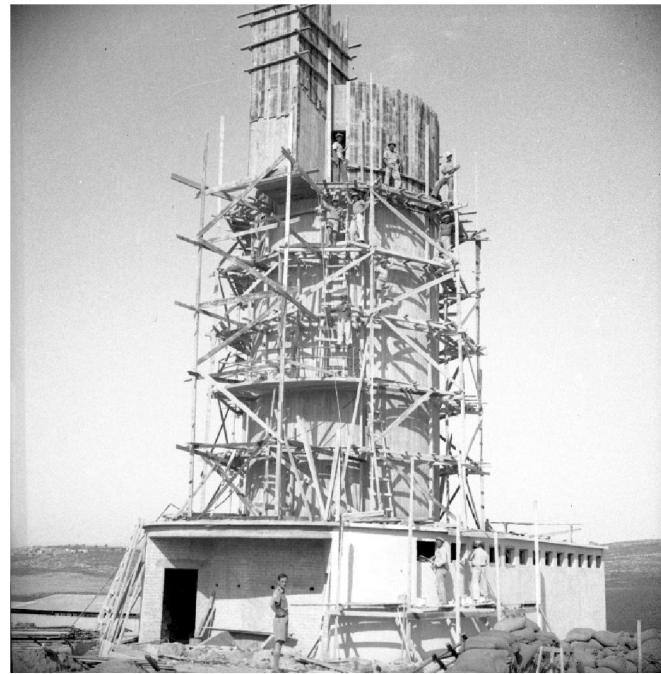
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



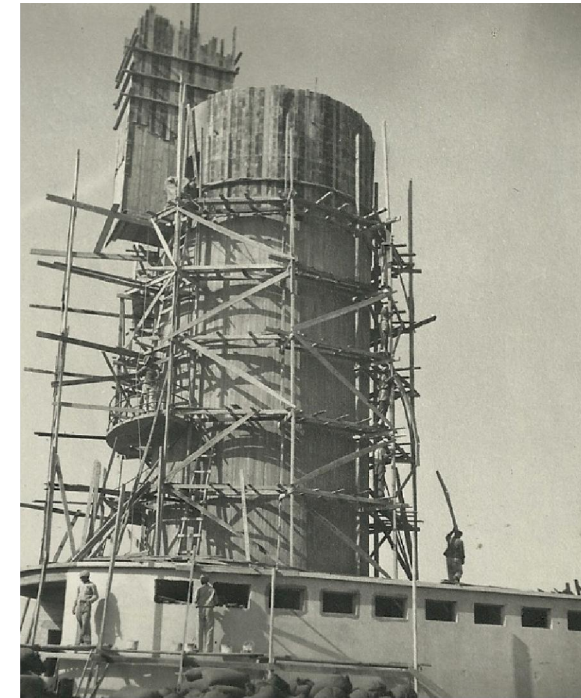
# 3. רקע היסטורי תרבותי : סילו 1943



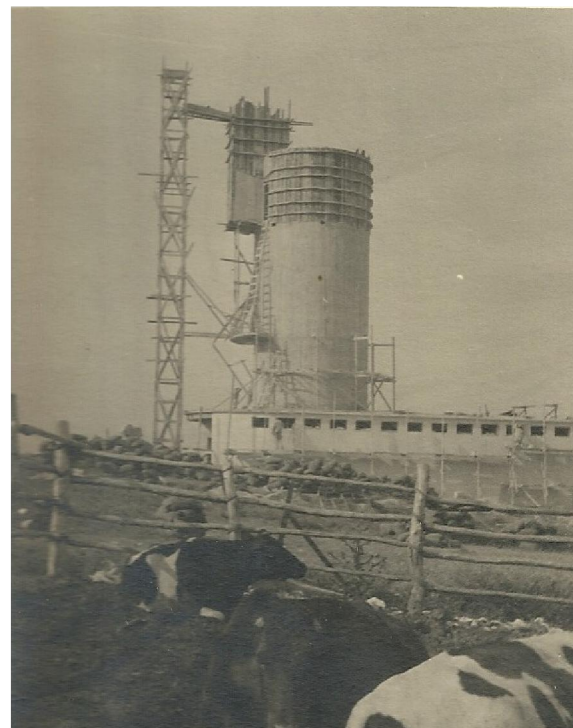
הסילו הראשון שנה לא ידועה . מקור : דוד פרלמוטר



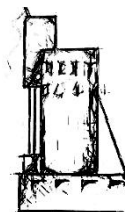
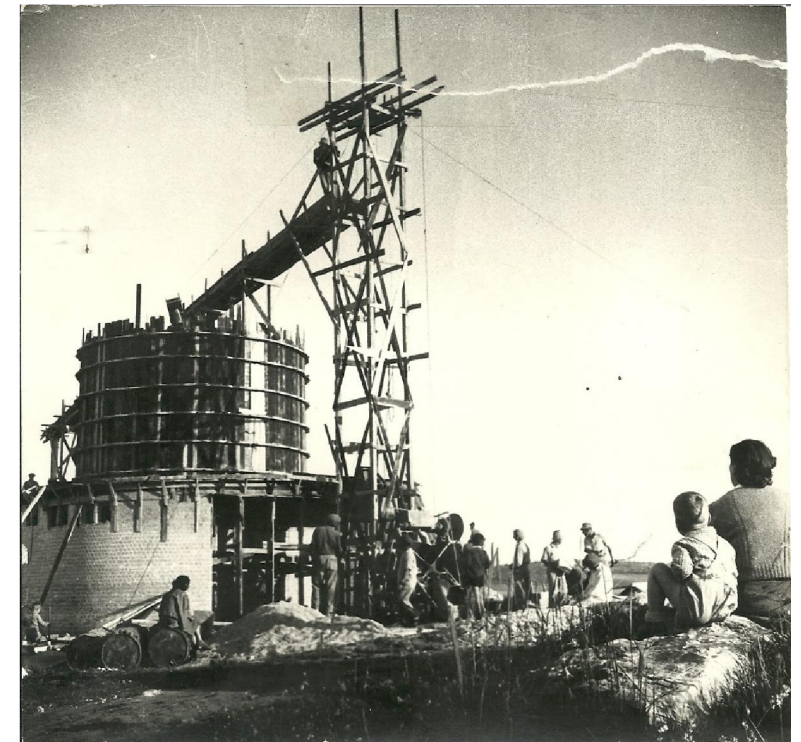
הסילו הראשון בבניה 1943. מקור : דוד פרלמוטר



הסילו הראשון שנה לא ידועה . מקור : דוד פרלמוטר



הסילו הראשון בבניה 1943. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

60

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

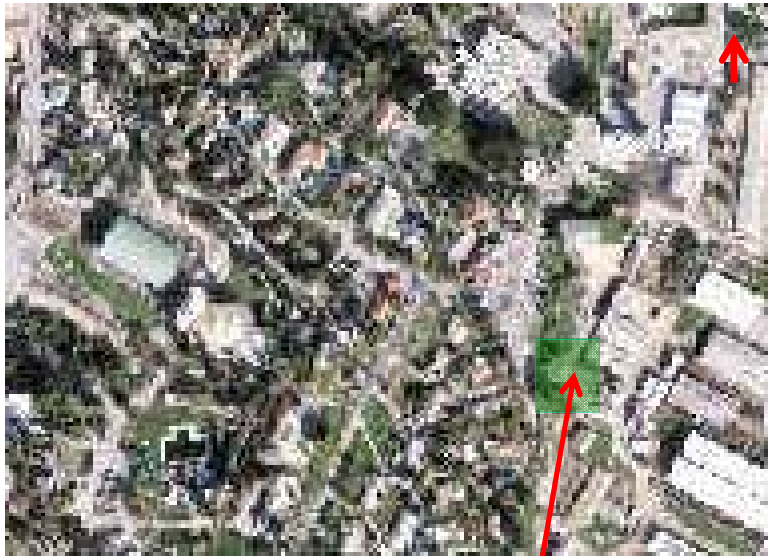
נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מגבנה שנות ה-40



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

המגבנה נבנתה בראשית שנות ה-40.  
ממוקמת בסמוך לרפת ולדיר הכבשים.  
מהחלב שנחלב בקרבתה יצרו גבינות ומאכלי חלב שנוצרו בייצור עצמי.  
מבנה בנוי אבן חד קומתי עם גג רעפים בעל ארבעה שיפועים.



מגבנה. מצב קיים 2015



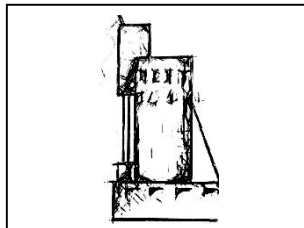
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



המגבנה מימין שנה לא ידועה  
. מקור : ארכיון כפר מנחם



המגבנה שנה לא ידועה  
. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
61

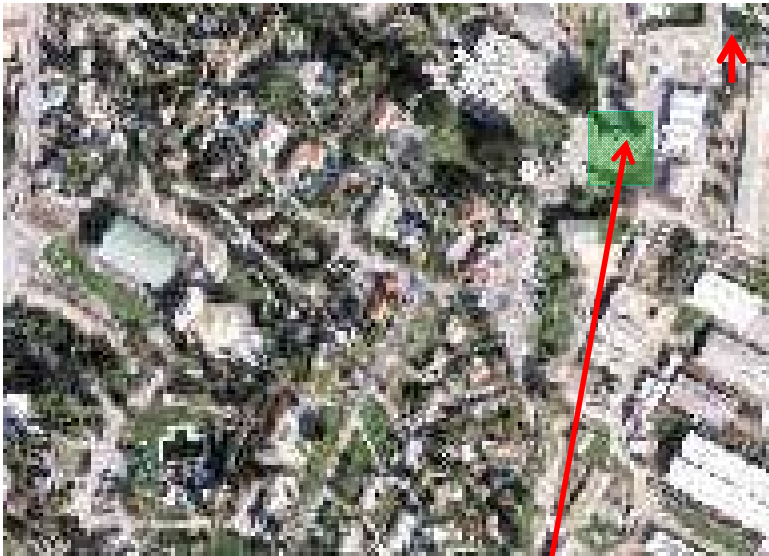
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : סילו שני 1953



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

הסילו הוקם בשנת 1950. שימש כסילו מתקדם יותר שמכיל גם קומת מרתף לאחסון. תוכנן בקיבוצים רבים. בדומה למבני סילו רבים שנבנו באותם השנים במשקי קיבוצים רבים. בת חילת שנות החמישים, לאחר שהוגדלו שטחי המזרע ויבולי התבואה במרבית הקיבוצים, לא הספיק מחסן התבואות או אחסון קודם.. באותה עת הוקמה ע"י הקיבוץ הארצי מחלקה טכנית לתכנון המבנים ומחלקת הבנייה לבנייה בקיבוצים. והוכנסה שיטה חדשה לאחסון תבואות ע"י מגדלי סילו גבוהים שיאפשרו לשפך את התבואה בתפזורת ולקבל אותה בזרימה גרוויטציונית מהמגדל, ללא יד אדם ושקי התבואה הכבדים. התכנון היה ע"י המחלקה הטכנית. שיטת הבנייה המודרנית הייתה באמצעות תבנית מתרוממות של קירות המבנה. המבנה כלל: מרתף עמוק וחדרי תפעול, חדר המסועים המרכזי, הרמפה למכונות הניפוי והניקוי, בור השפיכה, והמסועים להעלאת התבואות לחדרי המגדל. וכל פרטי הבניין האחרים



סילו. מצב קיים 2015



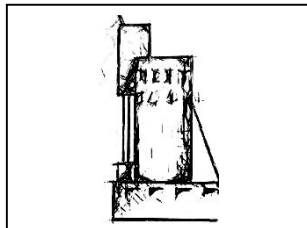
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



בניית הסילו 1953. צילום דוד פרלמוטר .  
מקור : ארכיון כפר מנחם



משמאל הסילו השני. שנה לא ידועה .  
מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
62

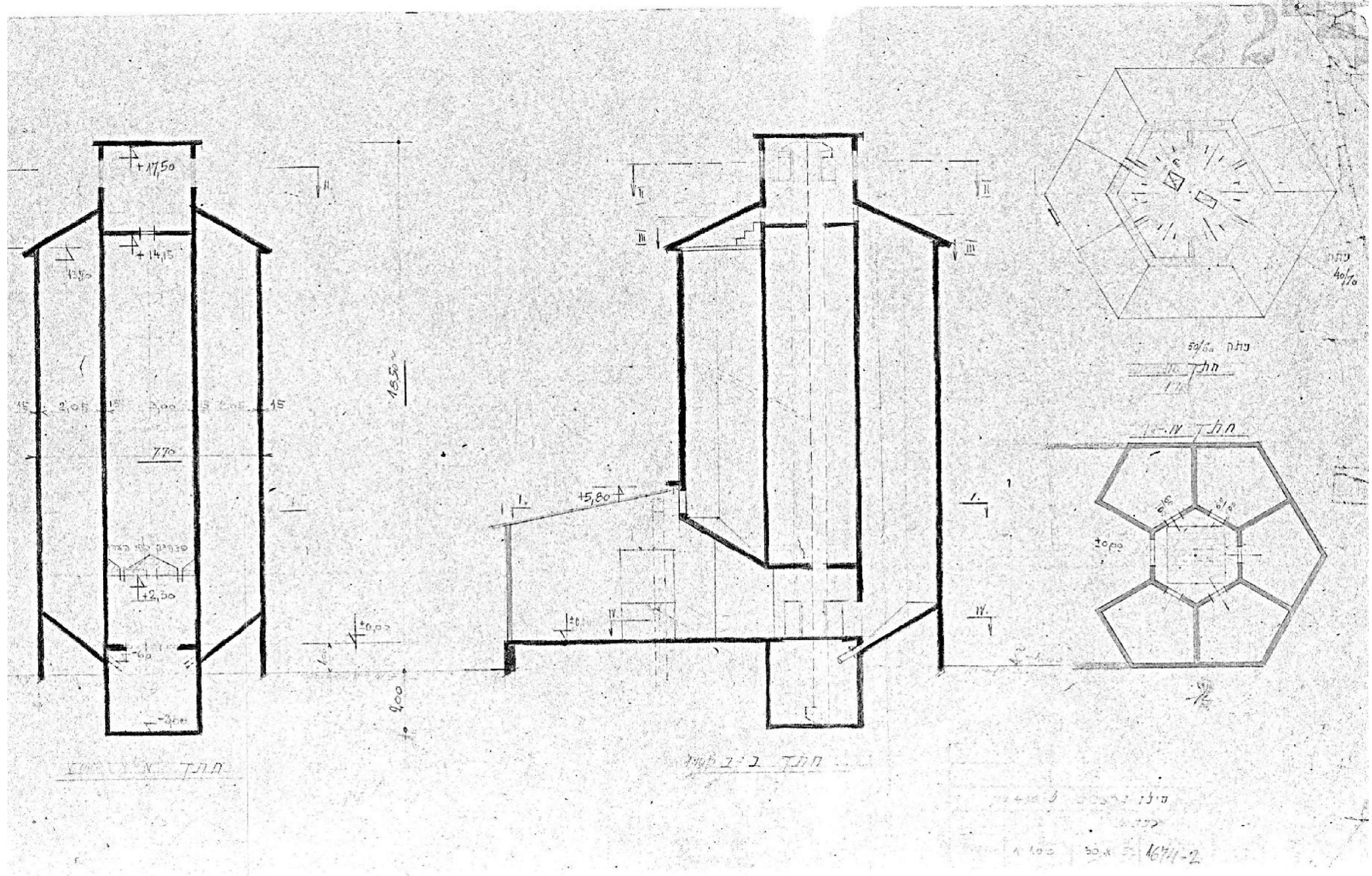
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

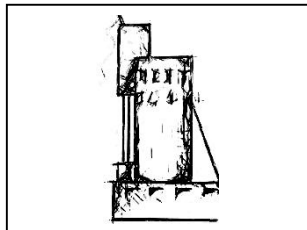
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : סילו 1953



תכנית, חתך וחזית למבנה הסילו : המחלקה הטכנית. ארכיון נגבה



עמוד

63

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי-תרבותי-מבני החינוך



מגזרות נייר, קבוץ כפר מנחם. האומן: נחום רומבק.



שם הפרק:  
רקע היסטורי-תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



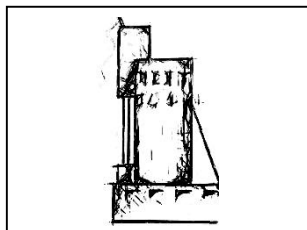
# 3. רקע היסטורי תרבותי : מתחם החינוך

עקרונות תכנון מתחם החינוך על פי המחלקה הטכנית :



אזורי החינוך בתצלום אוויר כפר מנחם 2015 . במרכז אזור החינוך הראשון מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

כהקדמה לתכנון המתחם החינוכי בוצעו מחקרים רבים על ידי המחלקה הטכנית. קודם לכן בוצע תכנון אזור החינוך במרכז הקיבוץ על ידי ריכארד קאופמן. תכנון זה בא לידי ביטוי בתפיסה המכילה אופקים ועולמות המקיפים שם כללי לחינוך. החינוך מורכב מהשפעות רבות תוכן מחיינו על התפתחות הילדים. כל ההשפעות הסביבתיות ודרכי חינוכו של הילד משפיעים על התפתחותו מיום היוולדו ועד לבגרותו. הם הגורמים המעצבים את עצמאותו של הילד ואת יכולתו הנפשית. חברת הילדים, החיים בצוותא, מעשי הגדולים – כולם יחד מקרינים על הילדים. ארגון הבניינים בתוך המתחם החינוכי, הזיקות ביניהם והנושאים שלה מהווים ממשק עצמאי קטן מימדים הדומה לתפקודו וצרכיו של המשק הגדול. נושא חשוב אחר הנו הזיקה שיש בין מתחם החינוך לאזורים הציבוריים הנוספים בקיבוץ ולמתקני הספורט. הסדר הפנימי, הניקיון וקימוץ הזמן הינם בעלי ערך יסוד בתפעול משק קיבוצי. על המתכנן היה להתמודד עם נושאים ושאלות שנדרשו להם פתרונות בידי חברה בת קיימא עם מסורת של דורות אך לא נמצאו לכך פתרונות עד כה. מבין כל השאלות של תפעול משק פעיל בקיבוץ נשאלה השאלה המרכזית שעמה התמודד המתכנן : היכן למקם וכיצד לבנות את אזורי בתי הילדים בתוך תכנית הנקודה, כך שימלאו את תפקידם באופן יעיל בל אחת משלושת התקופות בחיי הדור הצעיר המתנהלות גם באזורים שונים במתחם, בהתאם לתקופת ההתפתחות. הנושאים הכרוכים ביציקת תוכן למתחם : פונקציונאליות, פיזיולוגיות, אקלימיות, אקולוגיה, אסתטיקה, משק וכלכלה. תפקיד המתכנן ליצוק את הוואי המשק המתהווה של חברות הילדים. יחסי אזור בתי הילדים, גני המשחקים, נופש, ספורט, שבילים ודרכים בתוך דפוסי תכנית היישוב. על כן הוא חייב להכיר את תהליכי החיים בקיבוץ, בחברה, אורחות חייה, משקה, כלכלתה ורעיונה הקיבוצי. החברה הקיבוצית משולה ליסודות כימיים אשר תלויים זה בזה. אם מזניחים ייסוד אחד, זה עלול לפגוע בשאר היסודות. אחד ממרכיבי יסוד אלו הוא הדאגה לדור ההמשך שישכון במתחם החינוך. לחברה הקיבוצית השפעה רבה על חינוך דור העתיד באמצעות אורח חייה האינטנסיבי העוטף והסובב ושאינו דומה בפונקציות לאף חברה אחרת קיימת. רבים הם הכוחות המודעים והבלתי מודעים בפועלים בחברה הקיבוצית, שיש בהם כדי להשפיע על התכנון המבנים בה. בתכנון שלושת אזורי הילדים במתחם החינוך ובמוסדות החינוך משקל כמותי רב מימדים בתוך תוכנית היישוב על פי הרעיון התכנוני של המחלקה הטכנית של השומר הצעיר. שלושת אזורי החינוך מהווים גם גורם כלכלי חברתי רב משקל ולמעשה הם מהווים את הענף הגדול ביותר בקיבוץ. משקלם זה קובע רבות בתכנונו של הקיבוץ. על המתכנן להתחשב בעיצוב דמותם של 37% מכלל אוכלוסיית הקיבוץ. תוכנו וצורתם של החיים יעזרו בגיבוש מסורת, אורח-חיים ונוהגים שישפיעו על דור ההמשך המצוי כחוליה בשרשרת.



עמוד

65

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי פרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : בית ילדים 1940



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

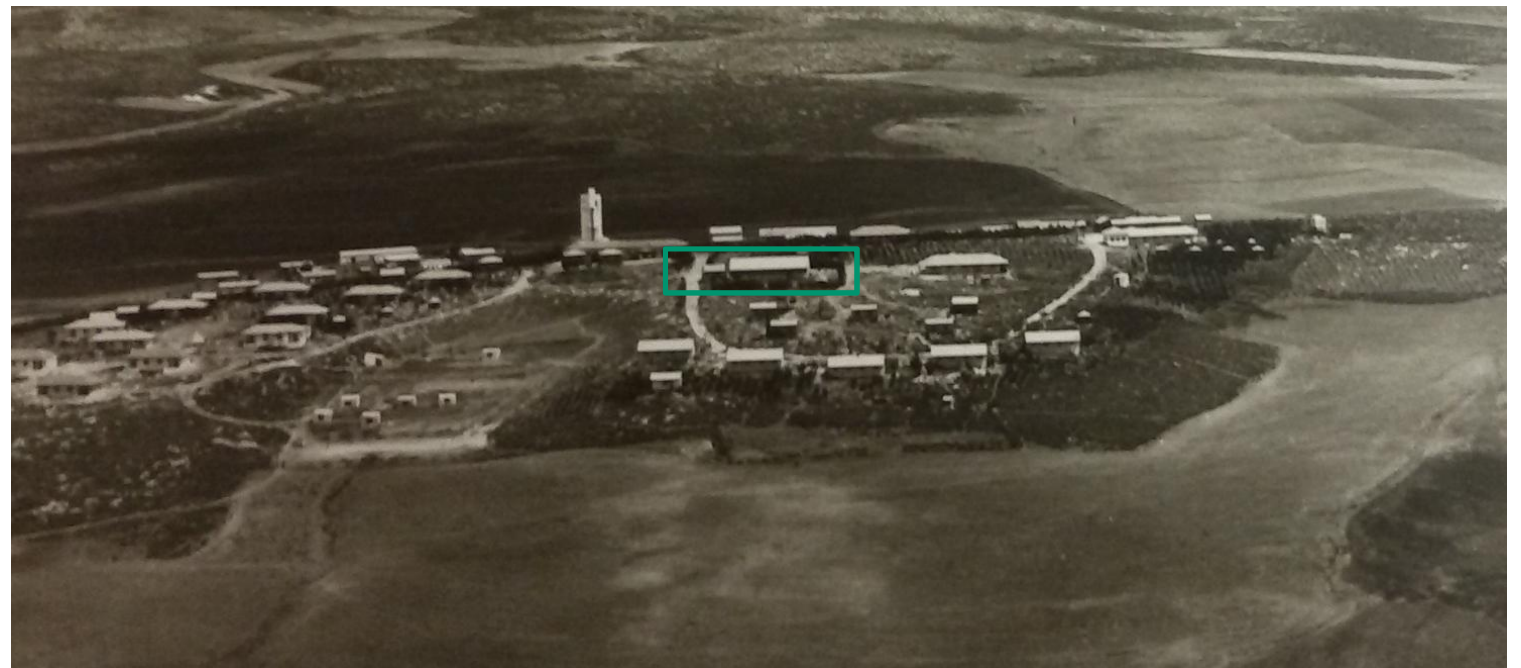
בית הילדים הוקם בשנת 1940.  
היה לבית הראשון שהוקם בקיבוץ.  
שימש לפעילות חינוכית לילדים.  
עם השנים הוסב חלקו למועדון קריאה.  
כיום משמש כמועדון לחבר, חדר ישיבות ומשרד.  
בעל קומה אחת עם גג רעפים דו שיפועי.



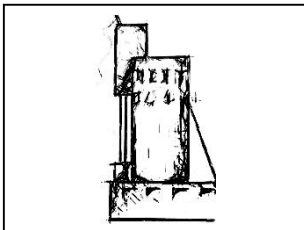
בית הילדים הראשון. כיום מועדון לחבר ' מצב קיים 2015



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



בית הילדים מבט ממערב. תצלום אוויר כפר מנחם 1946. מקור : ארכיון כפר מנחם.



עמוד  
66

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net

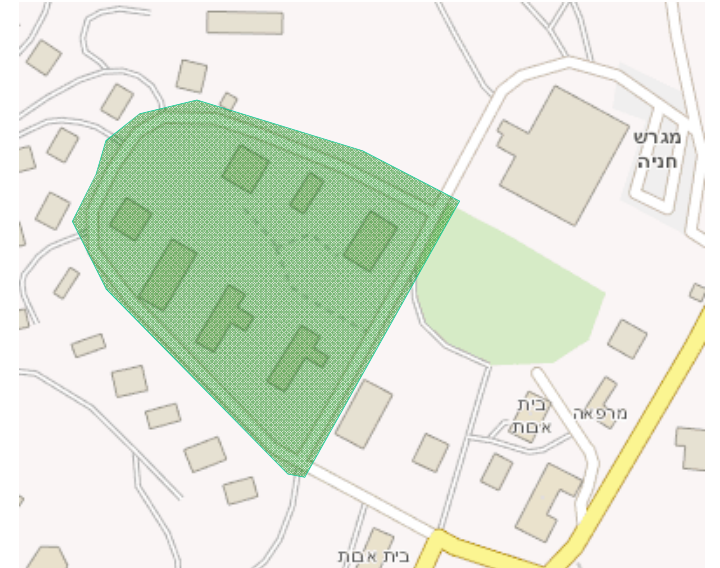


# 3. רקע היסטורי תרבותי : מתחם החינוך



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

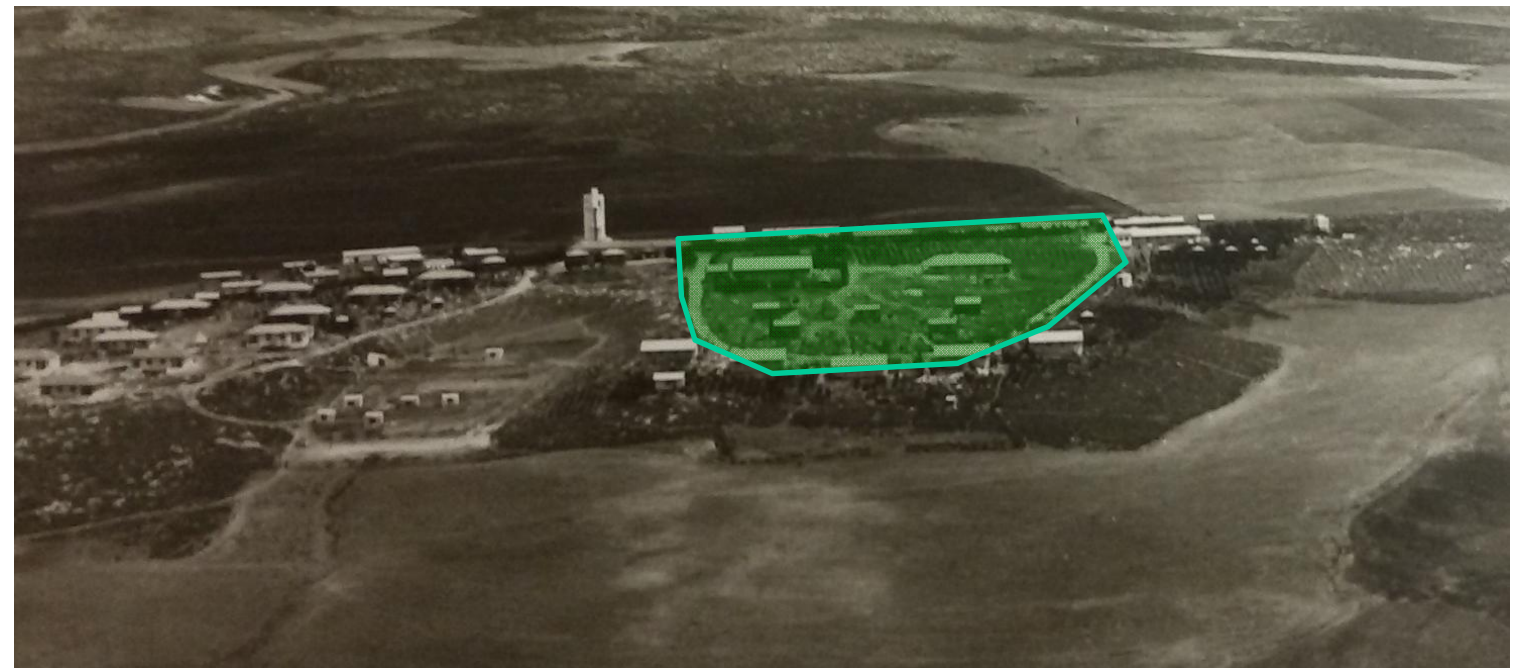
מתחם החינוך הוקם בשנת 1940.  
כיום הוא מונה 7 מבנים.  
תוכנן כמתחם לחינוך במרכז הקיבוץ על ידי ריכרד קאופמן.  
כיום פועלים במתחם מועדון לחבר- בית הילדים הראשון,  
שני בתי תינוקות, גני ילדים וארכיון הקיבוץ.  
בחלקו המערבי של המתחם כביש טבעתי מעוגל שתוחם את המתחם.



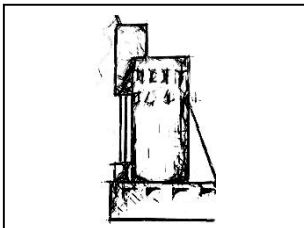
מתחם החינוך . מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



מתחם החינוך מבט ממערב. תצלום אוויר כפר מנחם 1946. מקור : ארכיון כפר מנחם.



עמוד  
67

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

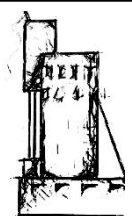
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מתחם החינוך



מתחם החינוך מצב קיים 2015.



עמוד

68

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

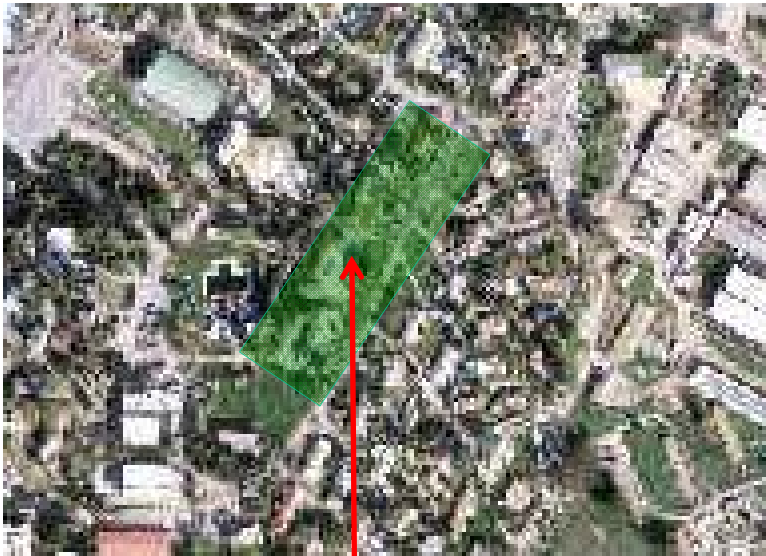
נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



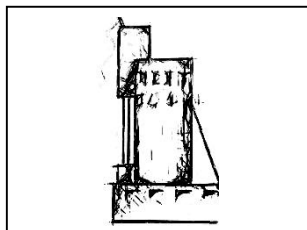
# 3. רקע היסטורי תרבותי : כיתות כוללות שנות ה-50



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



עמוד  
69

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

הכיתות הכוללות הוקמו בשנות ה-50.  
נבנו ארבעה מבנים במרכז הקיבוץ.  
כיתה כוללת כיתת לימוד, חדר אוכל וחדרי שינה.  
המקום שימש כ"כבית" לכל שכבת גיל.  
מבנים בעלי קומה אחת וגג רעפים.



כיתות כוללות. מצב קיים 2015



הכיתות הכוללות בתצלום אוויר כפר מנחם 1962. מקור : ארכיון כפר מנחם.

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי - שכונות המגורים



מגזרת נייר עבודות בניין. מקור: מועדון לחבר כפר מנחם.



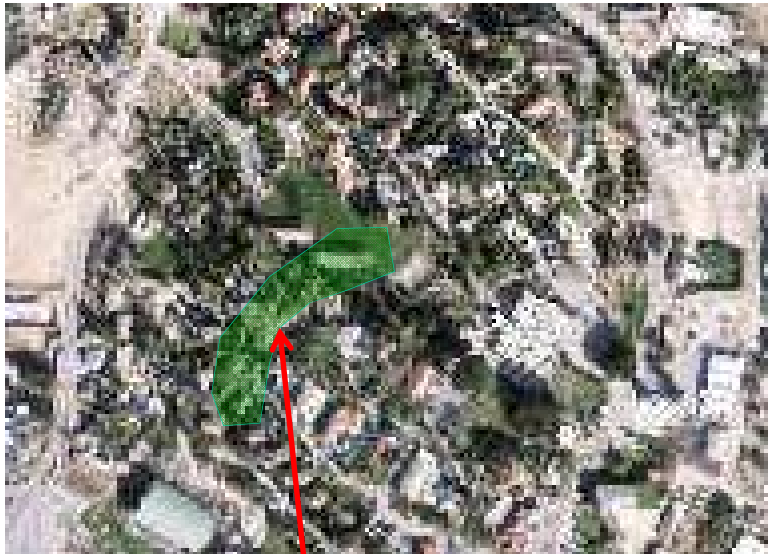
שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : בתי 'הסוכנות' 1946



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

שכונת המגורים הראשונה שניבנה בשנת 1946 לאחר ההיאחזות הראשונית. המבנים הוקמו ונקראו על שם 'הסוכנות היהודית'. נבנו 5 מבנים בעלי ארבעה חדרים ומרפסת. נבנו במקור ללא שירותים. שימשו תחילה כבתי ילדים עד לבניית בתי הילדים באזור החינוך.



'בתי הסוכנות' מצב קיים 2015



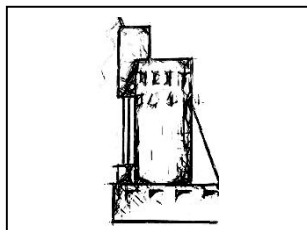
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



'בתי הסוכנות' – שנות ה-2000. מקור : ארכיון כפר מנחם



'בתי הסוכנות' מצב קיים 2015



עמוד  
71

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : בתי 'הסוכנות' 1946



'בתי הסוכנות' מבט ממערב. תצלום אוויר כפר מנחם 1946. מקור: ארכיון כפר מנחם.



עמוד  
72

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי: 'בתי רכטר' שנות ה-40



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

'בתי רכטר' נקראים על שם מתכננם זאב רכטר . נבנו בשנות ה-40 של המאה ה-20. בקיבוץ נבנו 12 מבנים וכיום נותרו רק 3. המבנה חולק ל-4 יחידות דיור. לשתי היחידות החיצוניות היו מרפסות לכיוון זהה ולשתי יחידות הדיור הפנימים היו מרפסות לכיוון הנגדי.



שיכון רכטר בבניה. שנות ה-40. מקור: ארכיון כפר מנחם



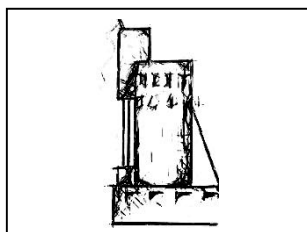
'בתי רכטר' מצב קיים 2015



'בתי רכטר' מצב קיים 2015



'בתי רכטר' מצב קיים 2015



עמוד

73

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

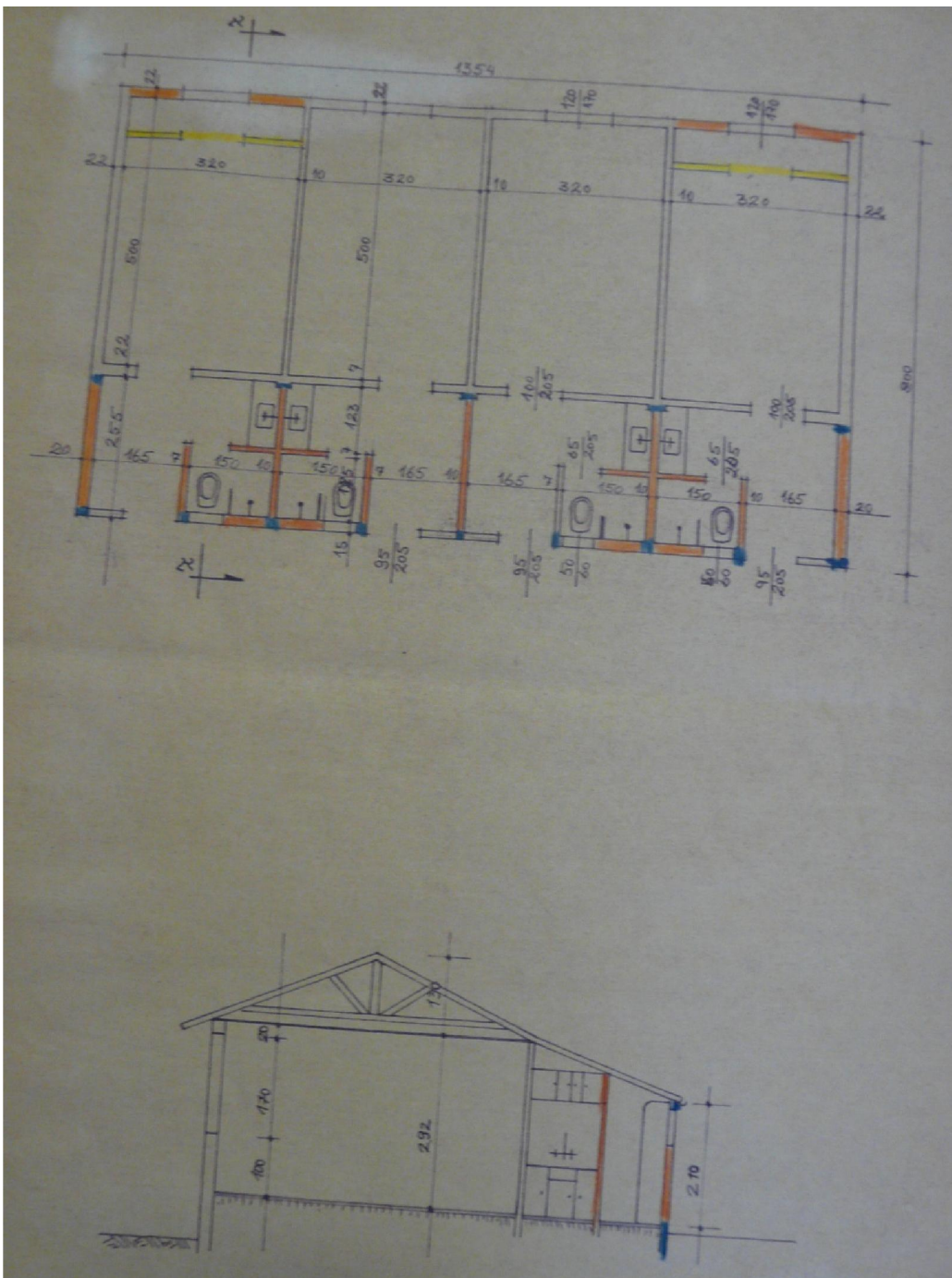
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



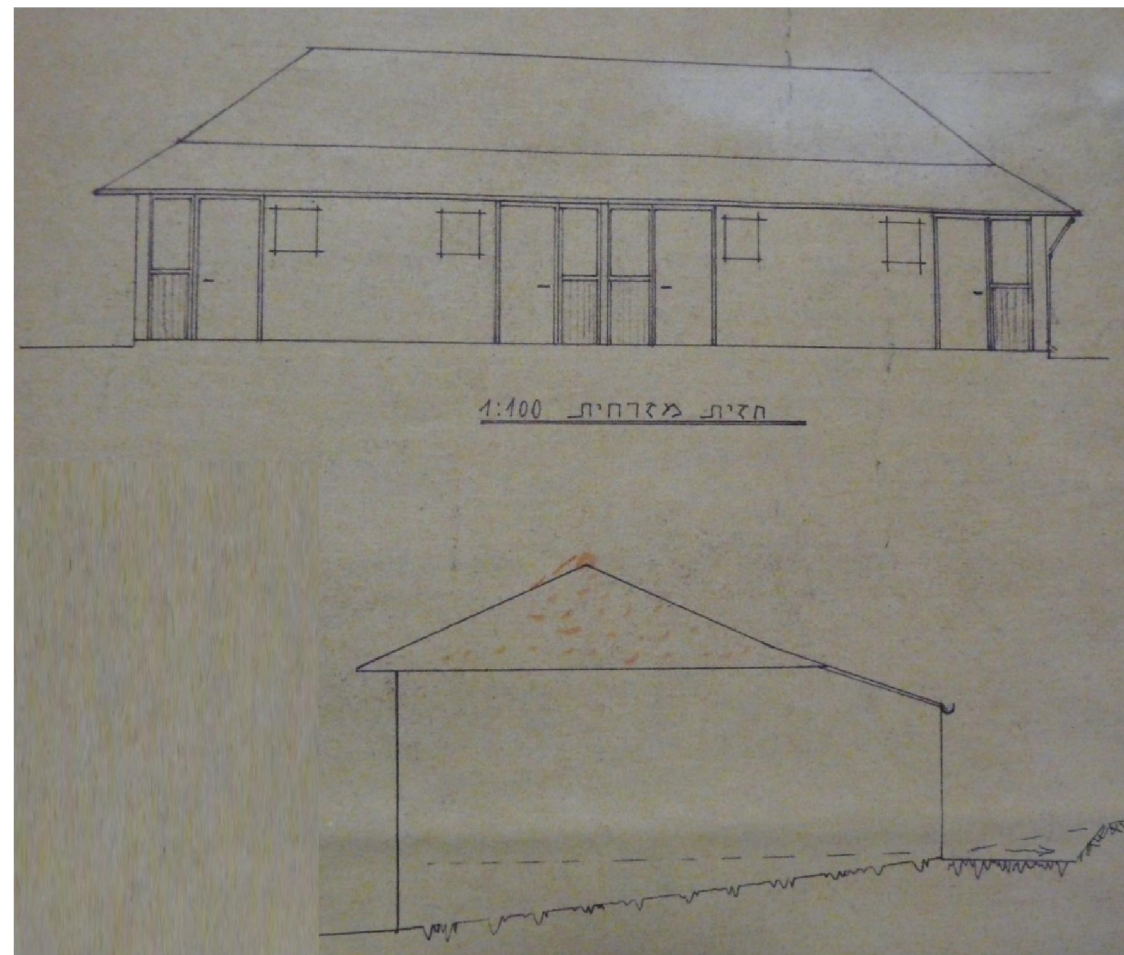
# 3. רקע היסטורי תרבותי: 'בתי רכטר' שנות ה-40



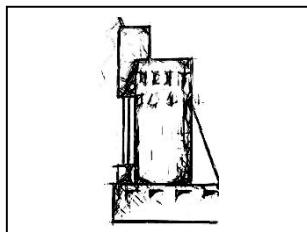
תכנית וחתך. מתוך הבקשה לתוספת שירותים.  
מקור: משרד בנין כפר מנחם



'בית רכטר'  
שנה לא ידועה.  
מקור: ארכיון כפר מנחם



שתי חזיתות. מתוך הבקשה לתוספת שירותים. מקור: משרד בנין כפר מנחם



עמוד

74

שם הפרק:

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון א' 1949

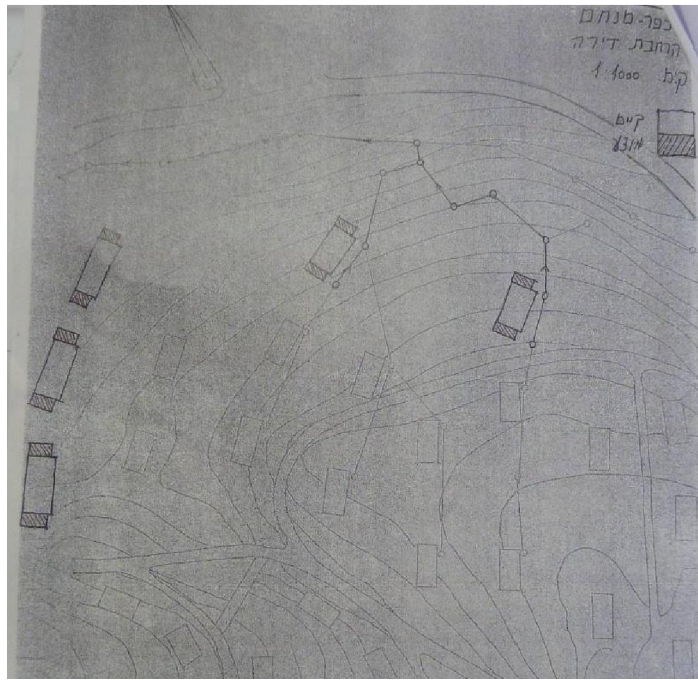


שיכון א' נבנה בשנת 1949. נבנו 5 בתים. עברו שיפוץ בשנת 1961



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

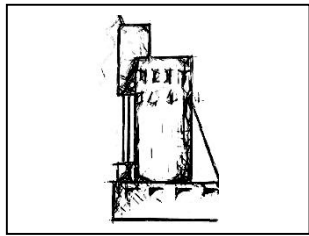
שיכון א' מצב קיים 2015



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

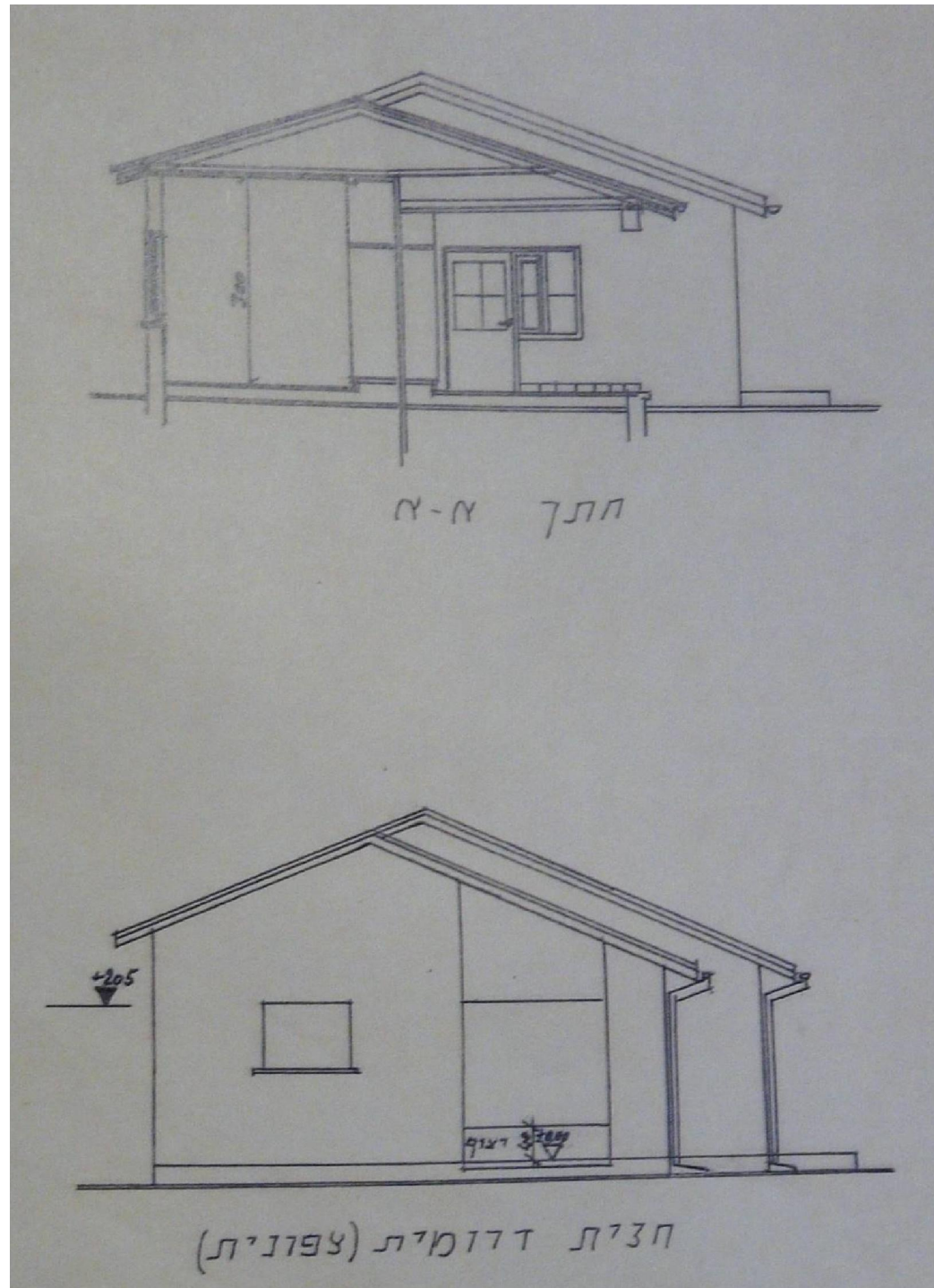
תכנית סביבה. בקשה להיתר. 1946. משרד בנין כפר מנחם

שיכון א' מצב קיים 2015

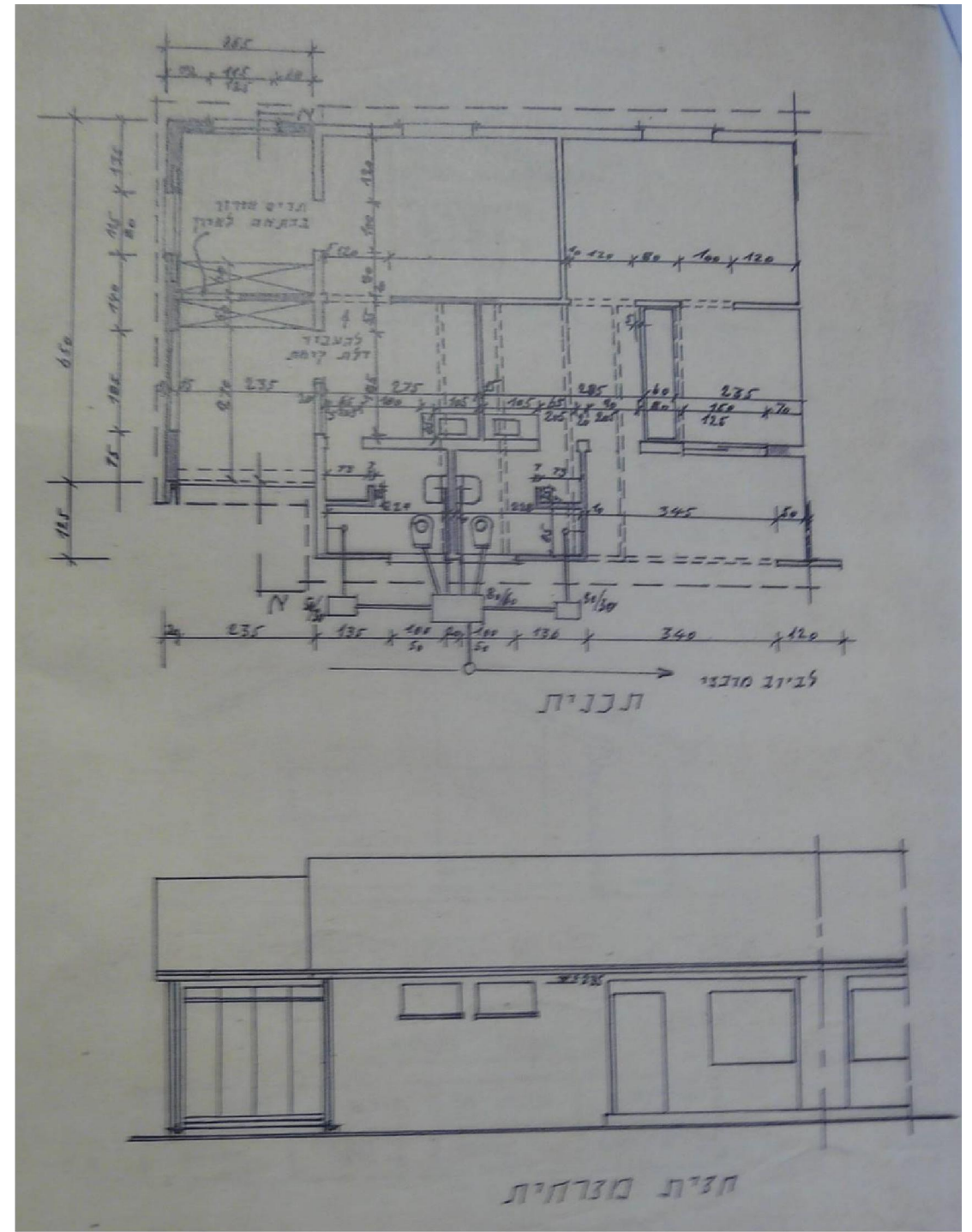




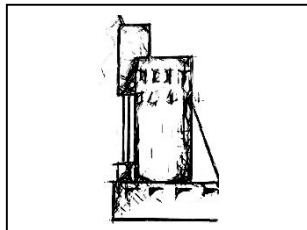
# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון א' 1949



חתך וחזית. מתוך בקשה להיתר 1943. מקור: משרד בנין כפר מנחם



תכנית וחזית. מתוך בקשה להיתר 1943. מקור: משרד בנין כפר מנחם



עמוד  
76

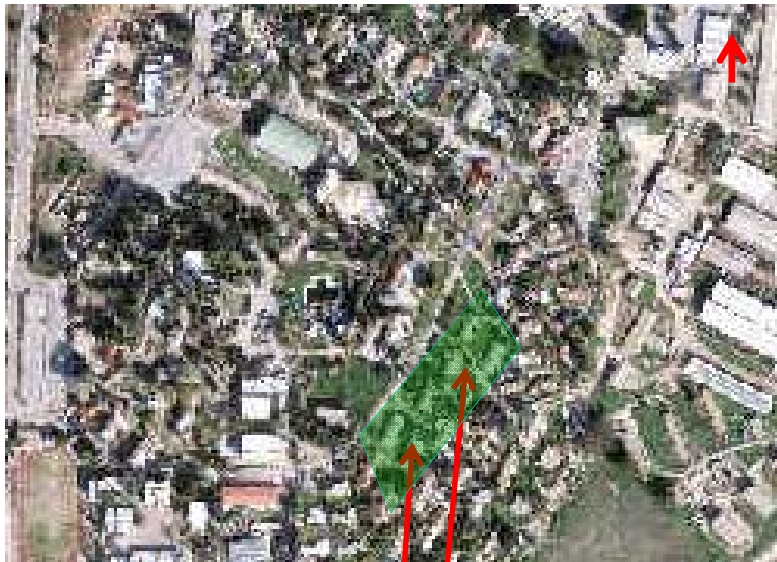
שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ב' + ג' 1955

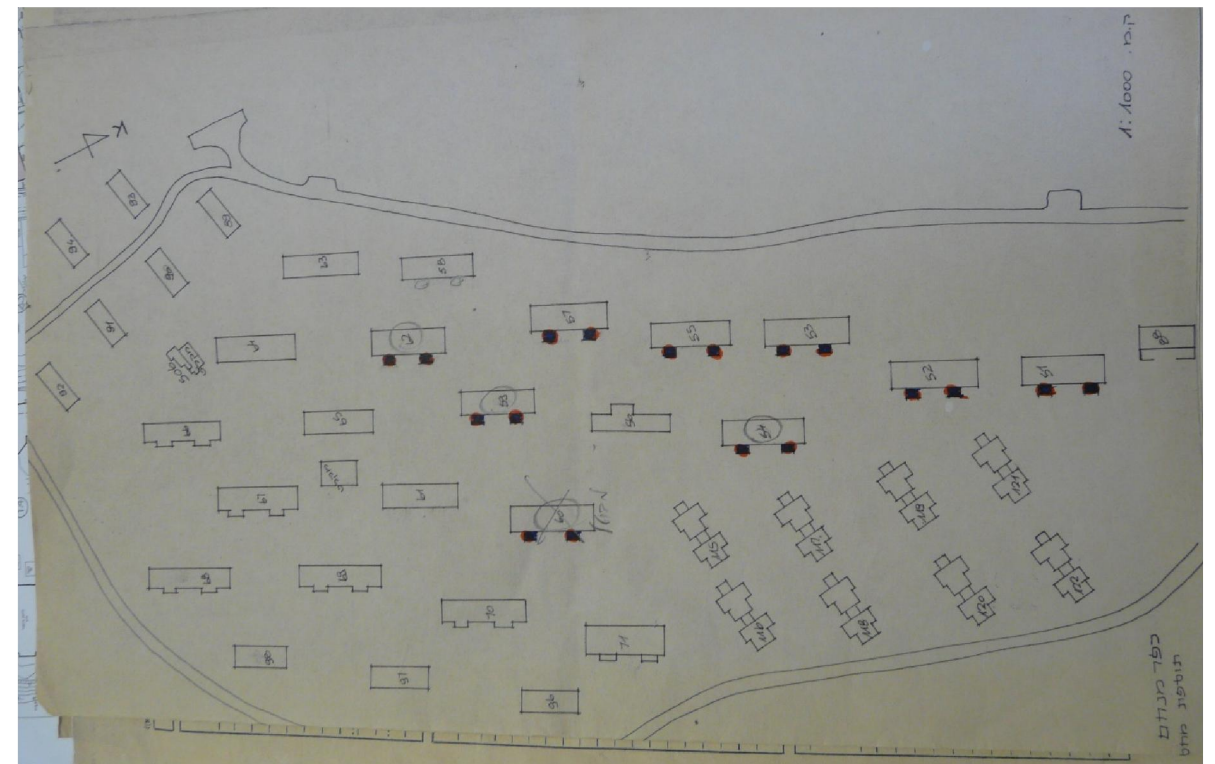


שיכונים ב' ו-ג' נבנו בשנים 1955 ו-1958. דגם זהה לשיכון א שנבנה בהפרש של כמה שנים. נבנו 9 מבנים באזור מרכז הקיבוץ. מבנים בעלי קומה אחת עם גג רעפים בעל 4 שיפועים. בשנת 1984 בוצעו תוספות מחסנים ל-9 יחידות דיור.



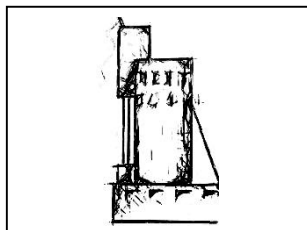
שיכון ב' מצב קיים 2015

קטע מתצלום האוויר 2015 . מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



תכנית סביבה למיקום המבנים. (מיקום של מבנה תשיעי נמצא כיום במקום אחר) מתוך הבקשה להיתר שנת 1984. מקור : משרד בניין כפר מנחם

תצלום אוויר כפר מנחם 2015 . מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



עמוד  
77

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ב' + ג' 1955



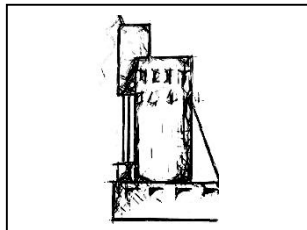
שיכון ב' גינן. שנה לא ידועה.. מקור : ארכיון כפר מנחם



שיכון ב' גינן. שנה לא ידועה.. מקור : ארכיון כפר מנחם



שיכון ג'.. שנה לא ידועה.. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד  
78

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : 'בתי עולים' 1961



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

'בתי עולים' – 'בתי סוכנות' 1961  
במקור 4 יחידות דיור למבנה.  
עם השנים חלק מהם חוברו ליחידה אחת.  
נבנו 3 מבנים בחלק הצפוני של הקיבוץ



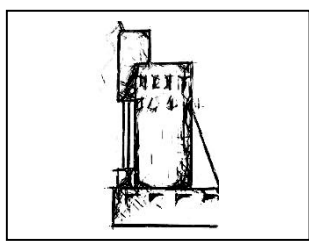
'בתי עולים' מצב קיים 2015



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



עמוד  
79

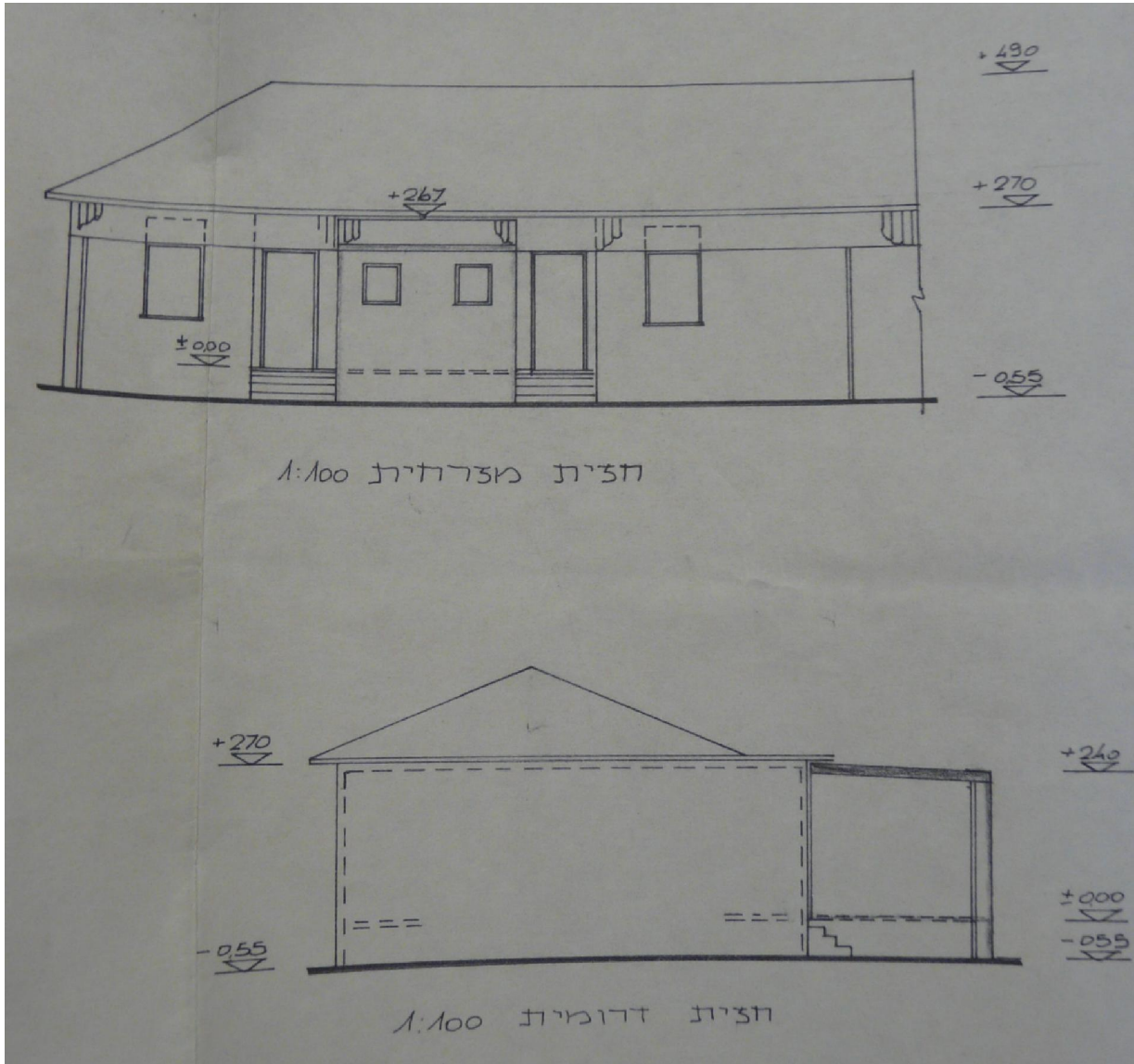
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

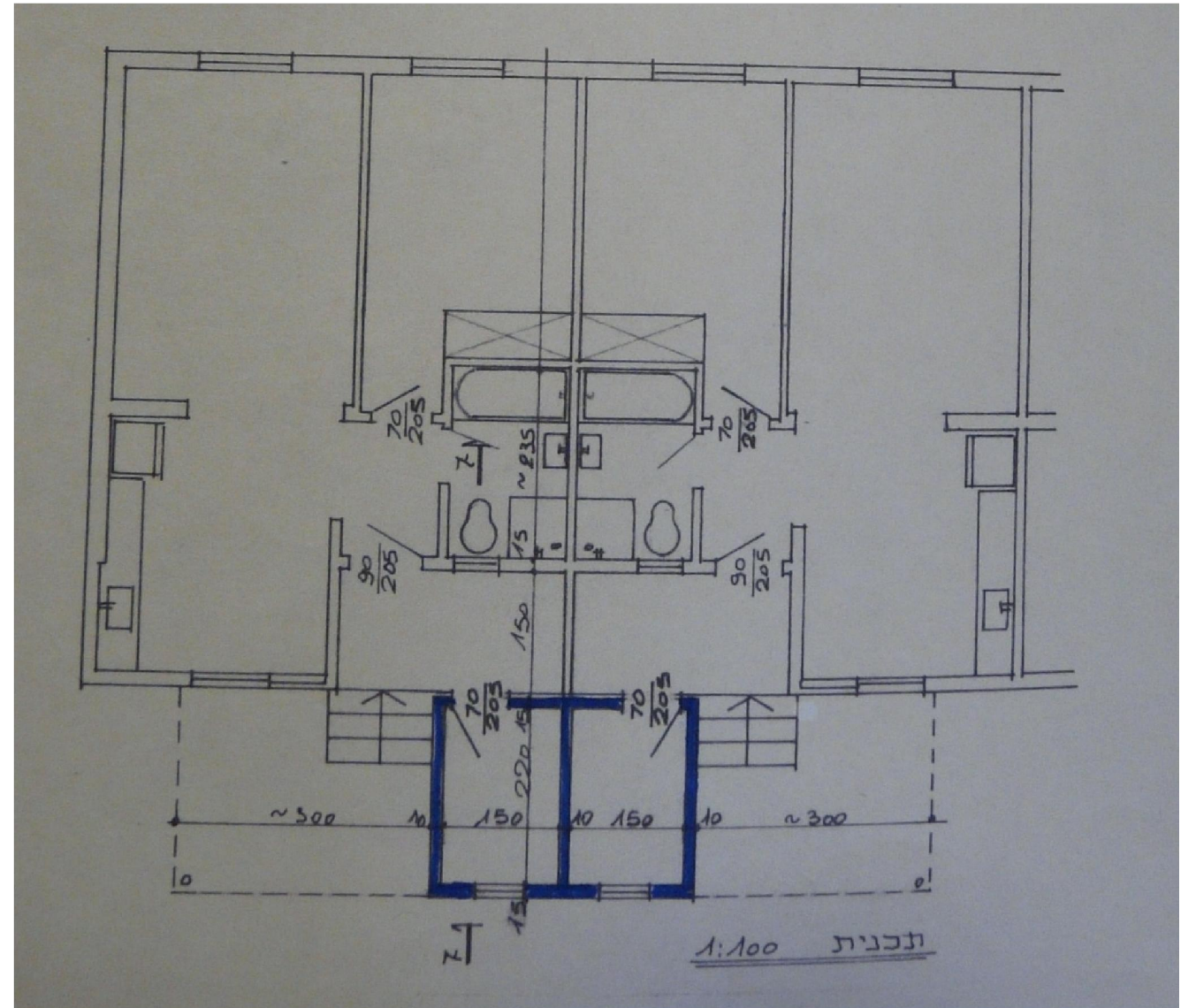
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



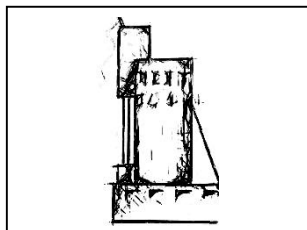
# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ב' + ג' 1955



חזית מזרחית ודרומית. מתוך הבקשה להיתר בניה 1984 מקור: משרד בנין כפר מנחם



תכנית שתי דירות ותוספת מחסנים. מתוך הבקשה להיתר בניה 1984 מקור: משרד בנין כפר מנחם



עמוד  
80

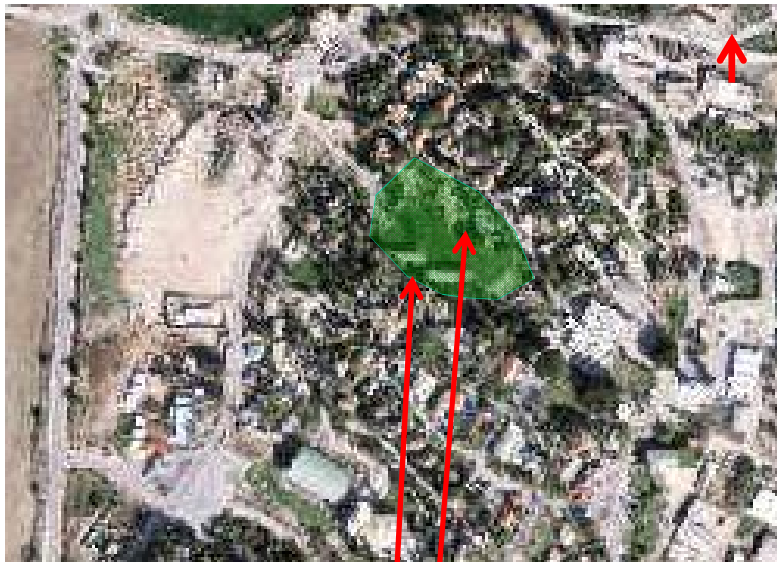
שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ד' 1962

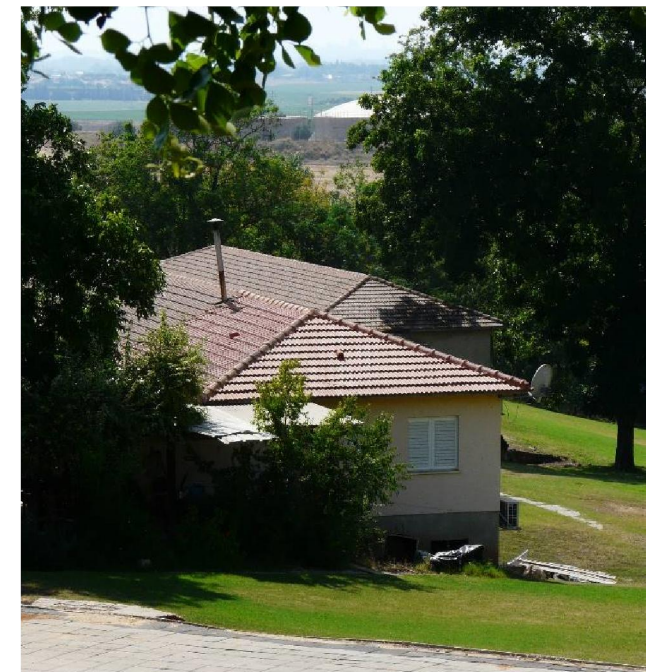
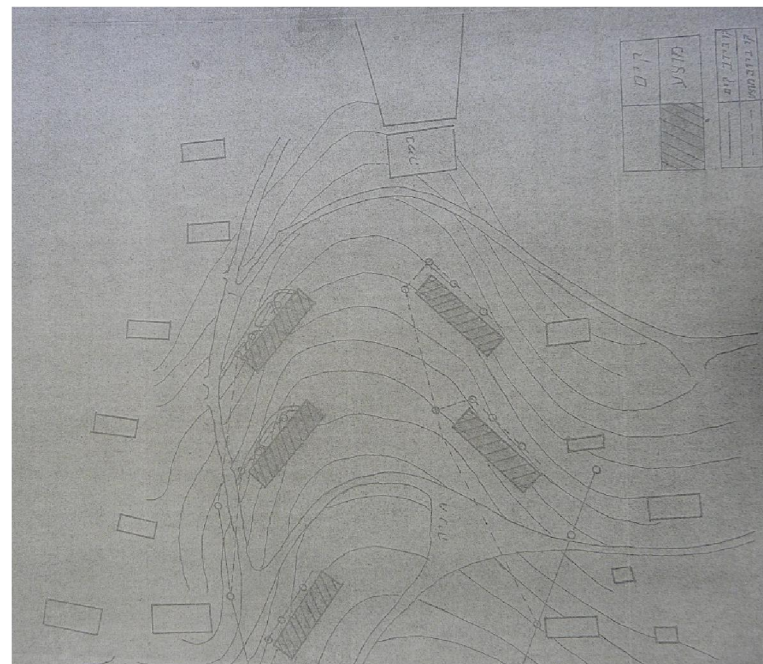


שיכון ד' נבנה בשנת 1962. סה"כ ניבנו 6 מהנים. 5 מבנים נבנו באזור צפון הקיבוץ. בעבר היה המקום למתקן שופכים. כנראה בשל חוסר מקום ותכנון נבנה המבנה השישי באזור דרום הקיבוץ.



שיכון ד' מצב קיים 2015

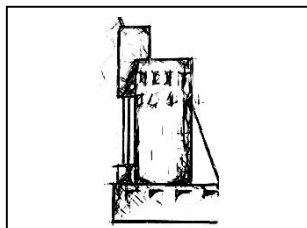
קטע מתצלום האוויר 2015. מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



שיכון ד' מצב קיים 2015

תצלום אוויר כפר מנחם 2015. מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

תכנית סביבה למיקום המבנים. (5 מתוך ה-6) מתוך הבקשה להיתר שנת 1962. מקור: משרד בניין כפר מנחם



עמוד  
81

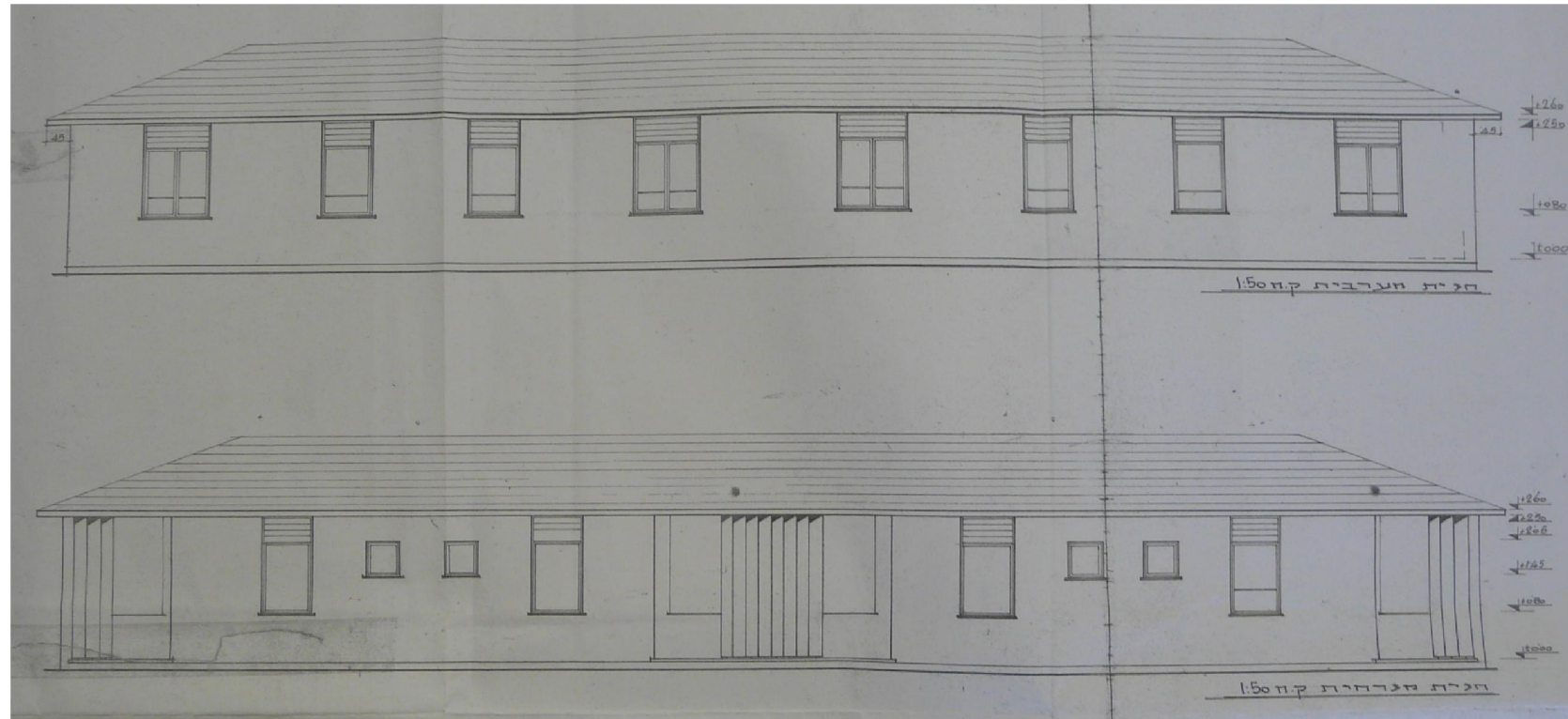
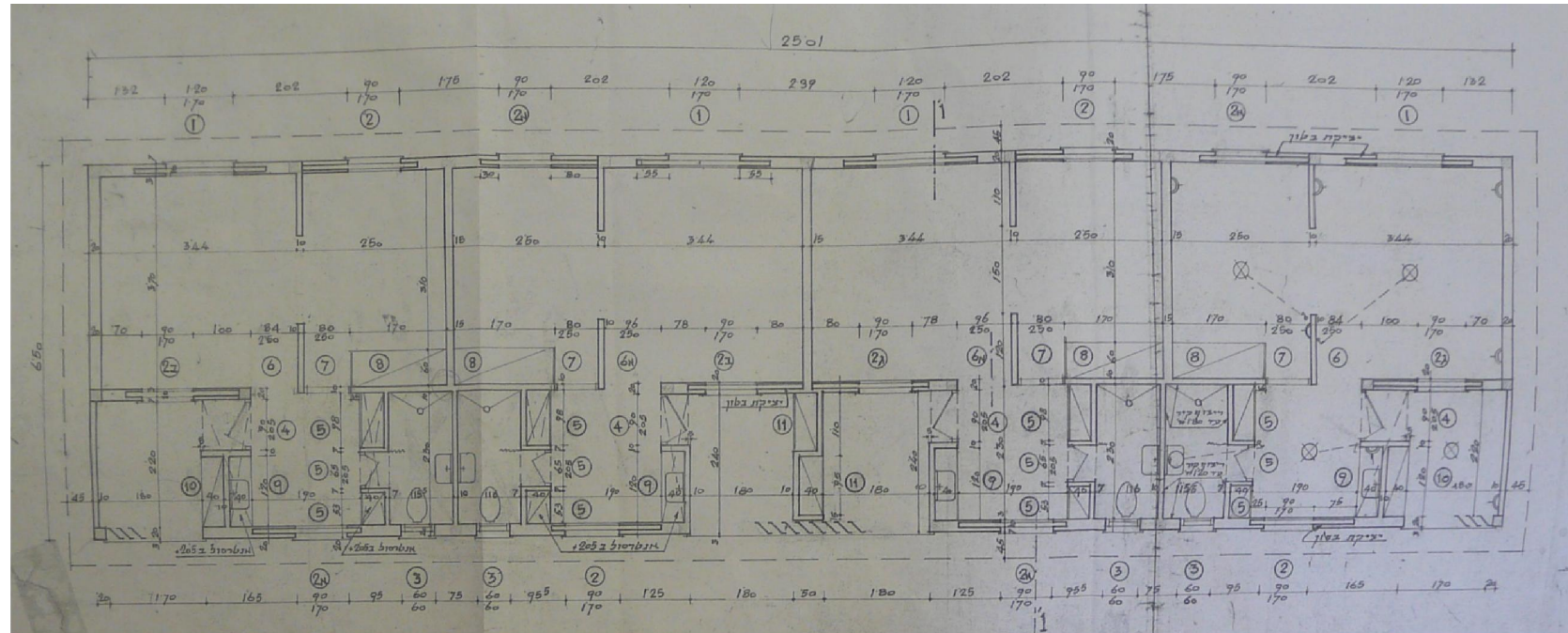
שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

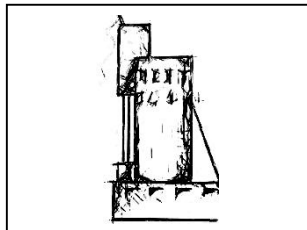
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ד' 1962



תכנית קומת קרקע וחזיתות אורך. מתוך הבקשה להיתר שנת 1962. מקור: משרד בניין כפר מנחם



עמוד  
82

שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ד' 1962



שיכון ד' הכנת גינון 1961. מקור : ארכיון כפר מנחם



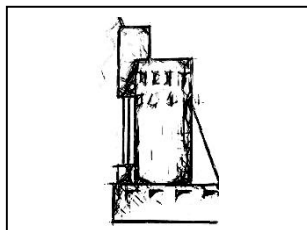
שיכון ד' בבניה 1961. מקור : ארכיון כפר מנחם



שיכון ד' מבנה בשיפוץ. . שנה לא ידועה. מקור : ארכיון כפר מנחם

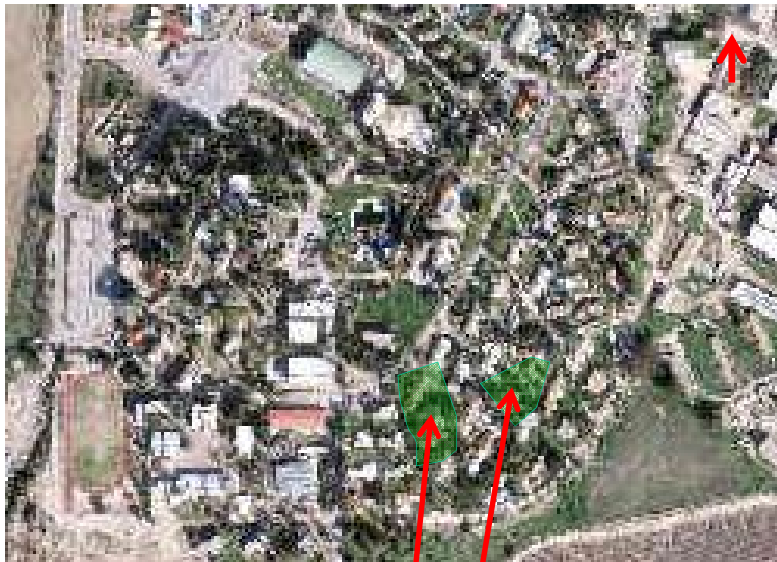


שיכון ד' מצפון. שנה לא ידועה. מקור : ארכיון כפר מנחם





# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ה 1965



שיכון ה נבנה בשנת 1965. השיכון כולל 4 מבנים שבנויים במקבץ של שני מבנים קרובים. השיכון נמצא בחלק הדרומי של הקיבוץ. מבנים בעלי קומה אחת וגג רעפים דו שיפועי. במקור 4 יחידות במנה. שונו ל3 יחידות למבנה בעקבות המעבר ללינה משפחתית בשנת 1987. בשנת 2004 בוצעה תוספת נוספת בבניה קלה (כמופיעה בהיתר המצורף) לחדר נוסף.



שיכון ה מצב קיים 2015

קטע מתצלום האוויר 2015 . מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



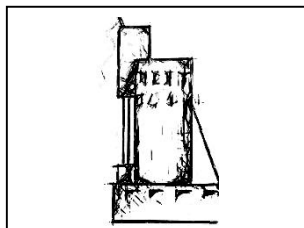
שיכון ה מצב קיים 2015

תכנית סביבה למיקום המבנים.

מתוך הבקשה לתוספת שנת 2004. מקור : משרד בניין כפר מנחם

תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .

מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



עמוד  
84

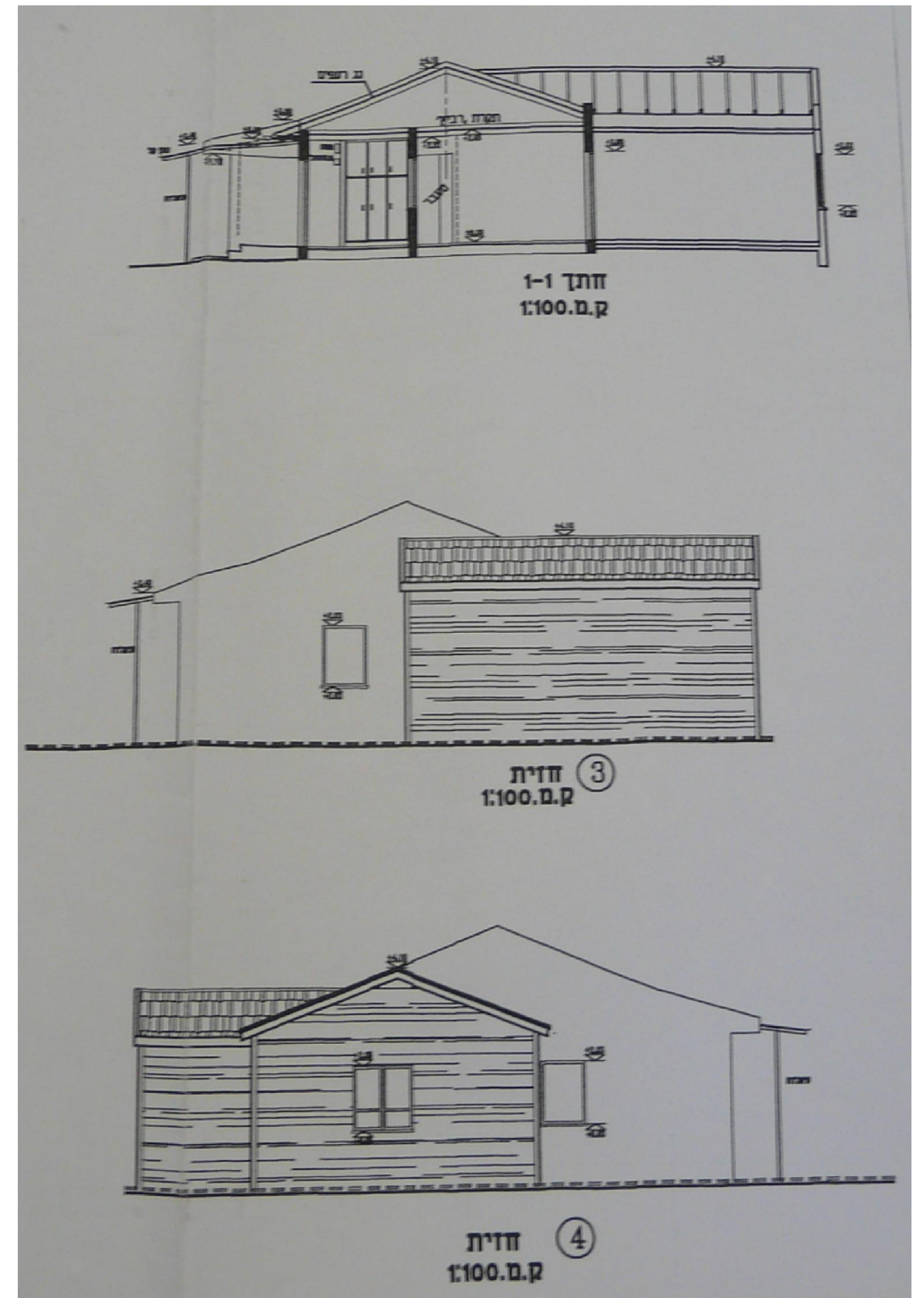
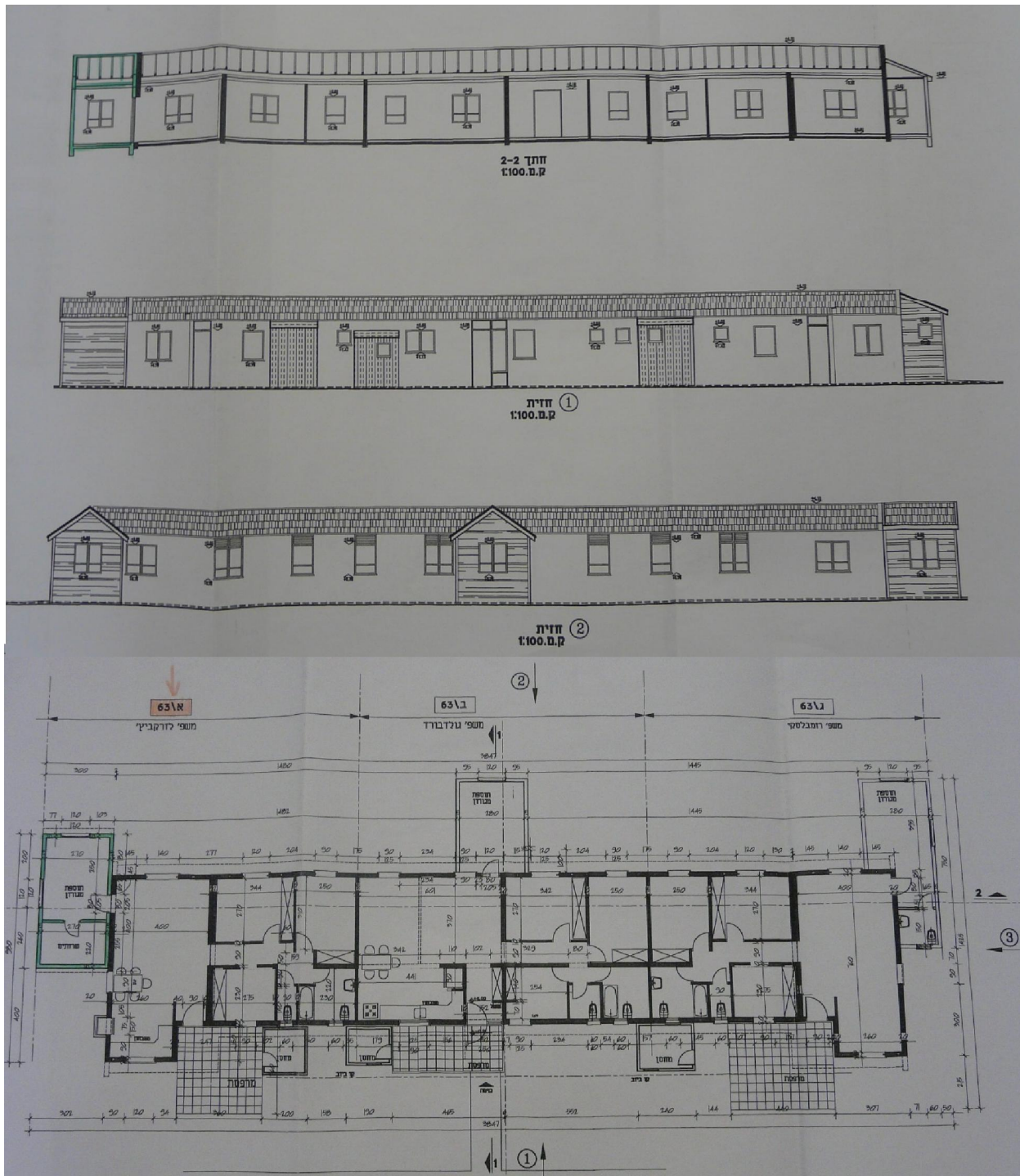
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net

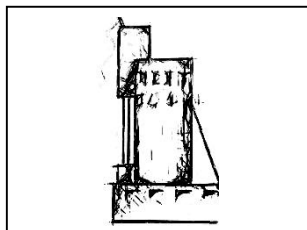


# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ה 1965



חיתך ושתי חזיתות ותכנית לתוספת מתוך הבקשה לתוספת שנת 2004. מקור: משרד בניין כפר מנחם

חיתך ושתי חזיתות לתוספת מתוך הבקשה לתוספת שנת 2004. מקור: משרד בניין כפר מנחם



עמוד  
85

שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

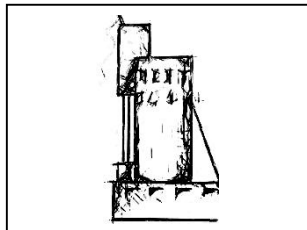
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ה 1965



שיכון ה מבט ממזרח. שנה לא ידועה. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

86

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ו' 1967



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

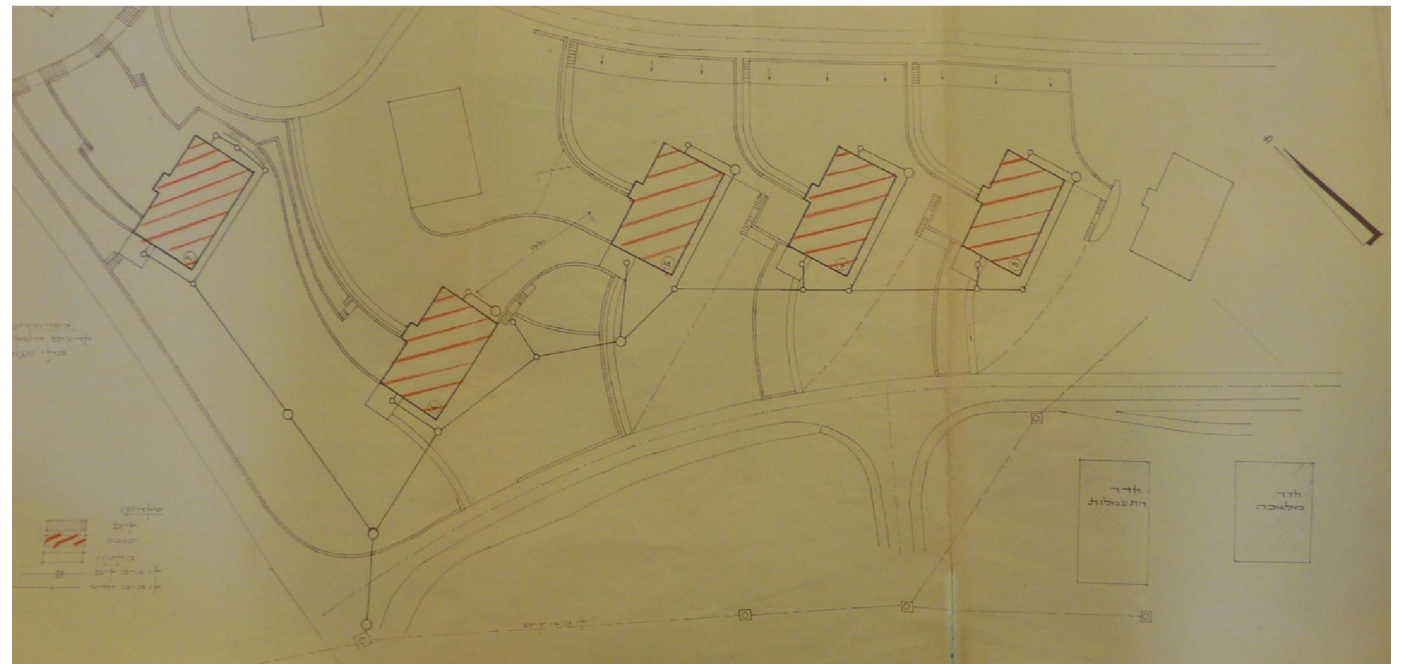
שיכון ו' נבנה בשנת 1967. נבנו 8 מבנים בעלי 2 קומות.  
לאחר מלחמת ששת הימים (1967) נוספו למבנים מקלטים.  
השיכון נמצא במרכז הקיבוץ, דרומית מערבית לאזור החינוך.



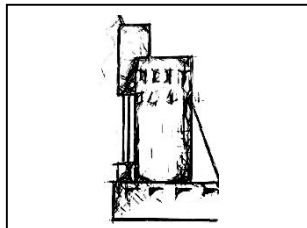
שיכון ו' מצב קיים 2015



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



תכנית סביבה למיקום המבנים על פי התכנון המקורי. כיום ממוקמים אחרת.  
מתוך הבקשה להיתר שנת 1967. מקור : משרד בניין כפר מנחם



עמוד

87

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

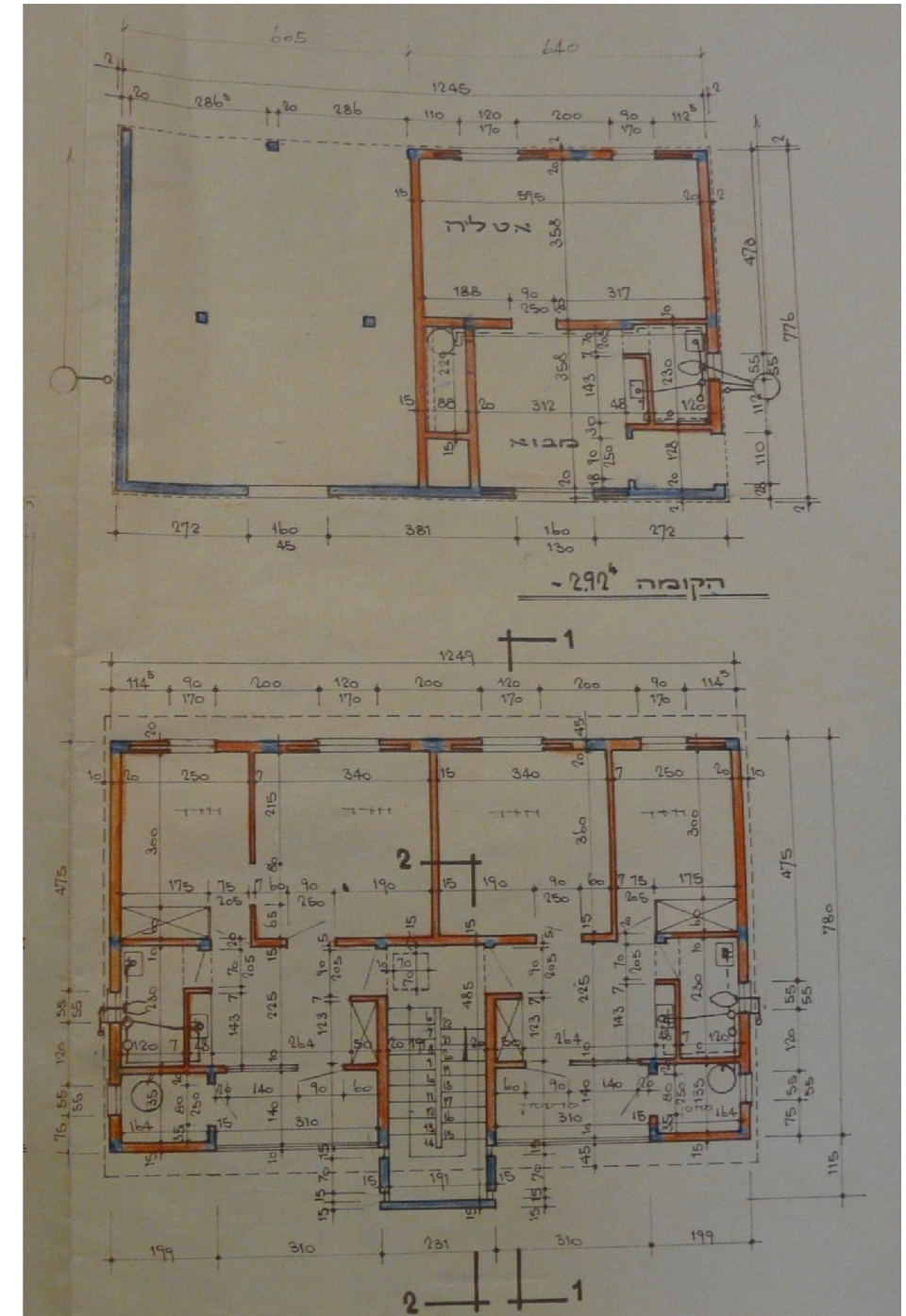
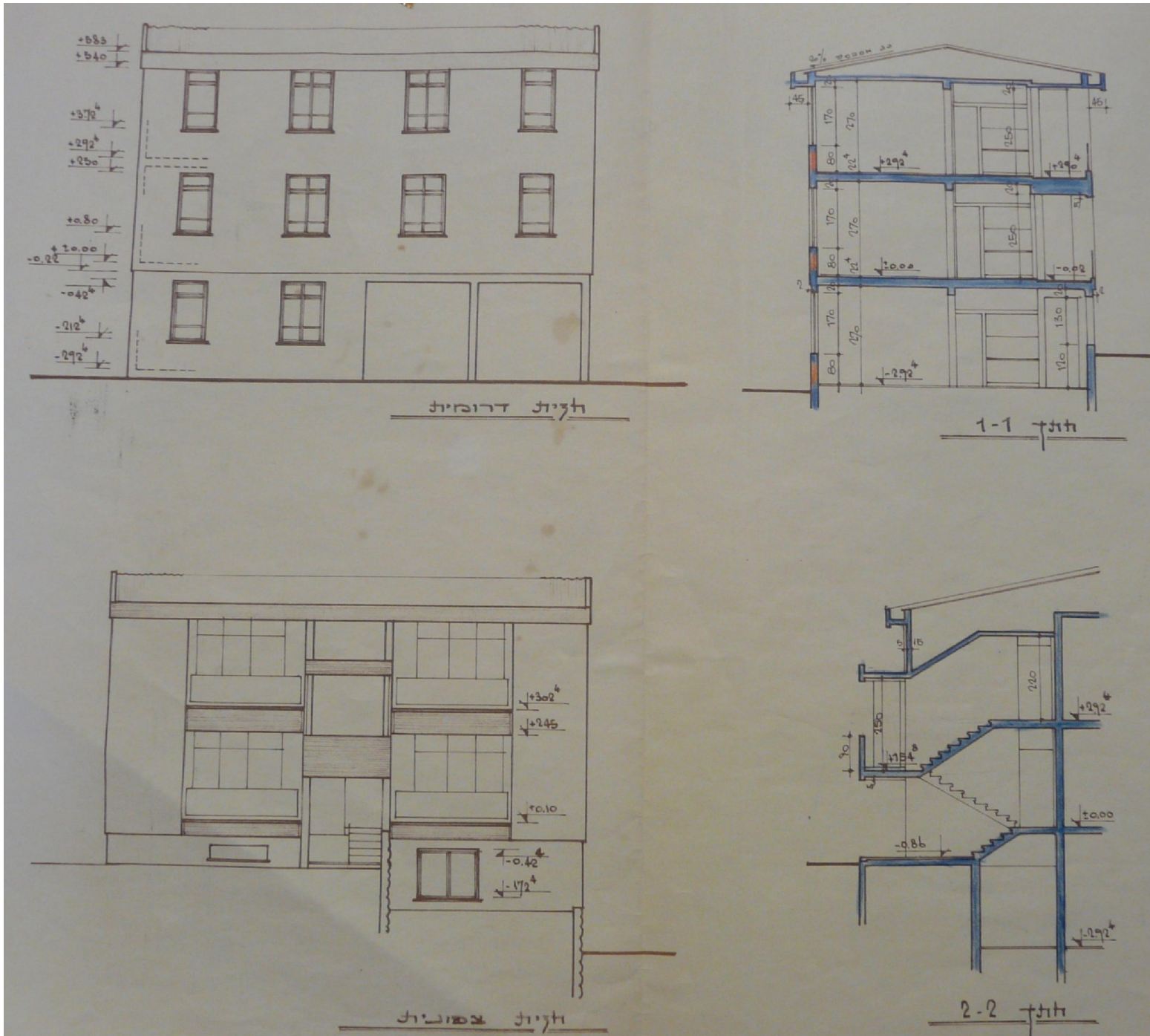
נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net

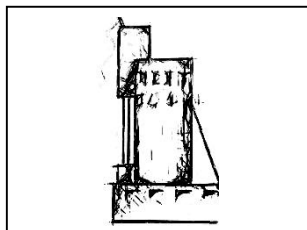


# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ו' 1967



חתכים 1-1, 2-2 חזית דרומית וצפונית.  
מתוך הבקשה להיתר שנת 1967. מקור: משרד בניין כפר מנחם

תכנית קומת מרתף וקומת קרקע.  
מתוך הבקשה להיתר שנת 1967. מקור: משרד בניין כפר מנחם



עמוד  
88

שם הפרק:  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ו' 1967



שיכון ו' מבט מצפון 2011  
. מקור : ארכיון כפר מנחם



שיכון ו' בבניה 1967. מקור : ארכיון כפר מנחם



שיכון ו' בבניה 1967. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

89

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ז' ח' 1972



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



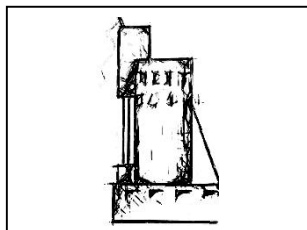
תכנית סביבה לשיכון ח'.  
מתוך הבקשה להיתר 1970. מקור : משרד בניין כפר מנחם



שיכון ז' מצב קיים 2015



תכנית קומת קרקע וחתך אורך לשיכון ח'.  
מתוך הבקשה להיתר 1970.  
מקור : משרד בנשפוחמנעם קיים 2015



עמוד  
90

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

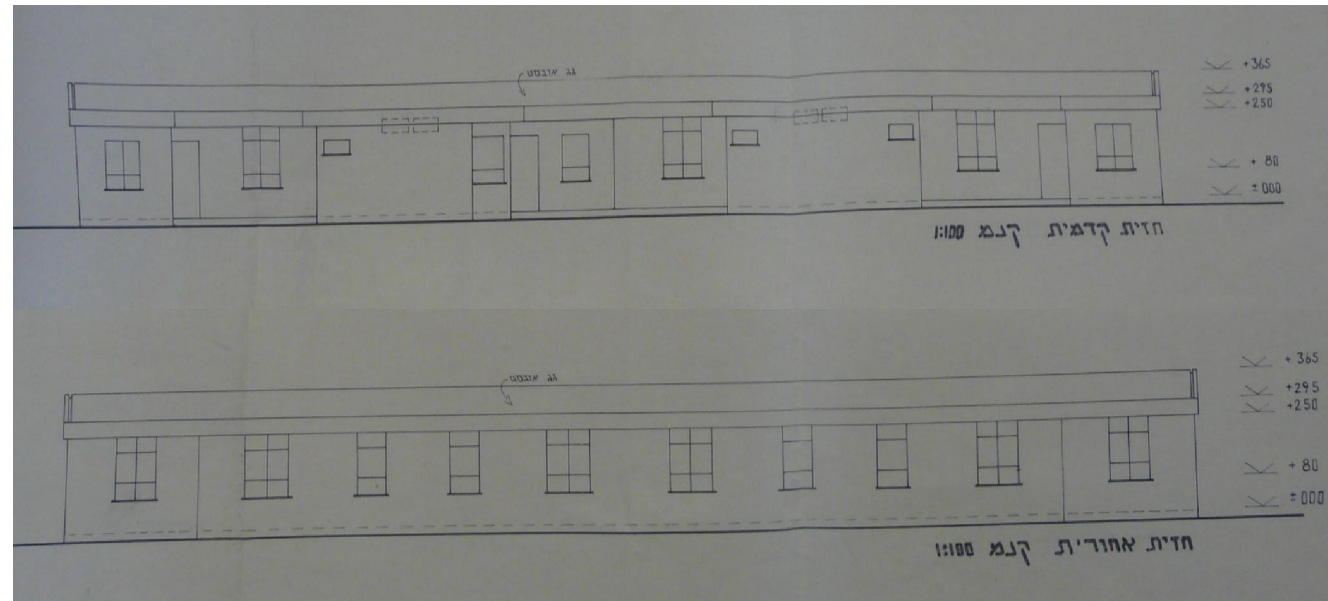
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



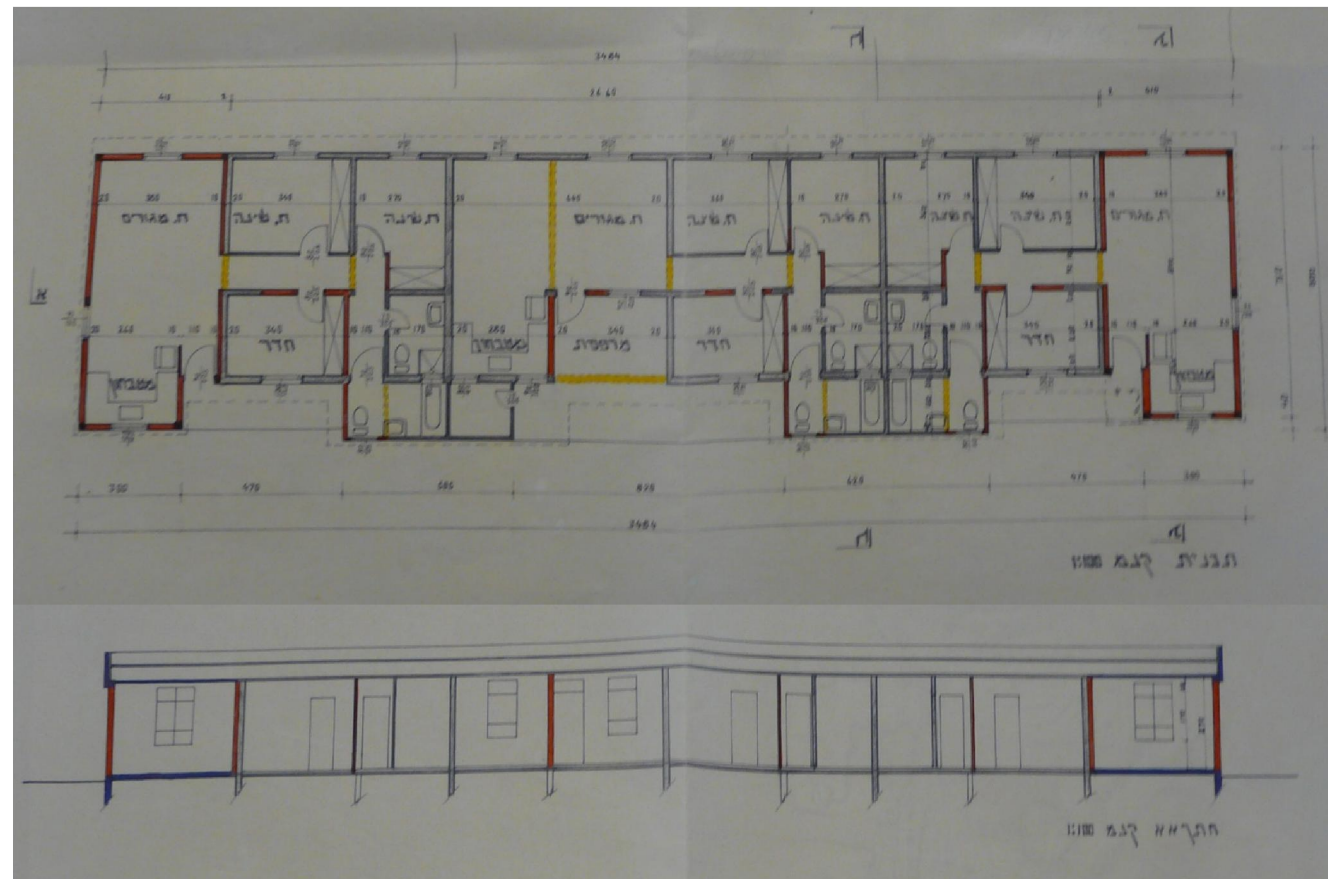
# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ז' + ח' 1972



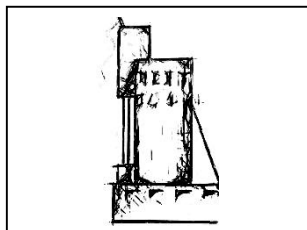
שיכון ז' בבניה 1972. מקור: ארכיון כפר מנחם



שתי חזיתות אורך לשיכון ח'. מתוך הבקשה להיתר 1970. מקור: משרד בניין כפר מנחם



תכנית קומת קרקע וחנת אורך לשיכון ח'. מתוך הבקשה להיתר 1970. מקור: משרד בניין כפר מנחם



עמוד

91

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ט' 1976



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

שיכון ט' נבנה בשנת 1976.  
נבנו 40 יחידות דיור. מרביתן בחלק הצפוני של הקיבוץ.  
לצורך הבניה הרסו את 'שיכון רכטר'. נותרו ממנו רק 3 מבנים.  
בשנת 1978 בגבעה הדרומית הקימו עוד 5 מבנים.



שיכון ט' בחלק הצפוני של הקיבוץ. מצב קיים 2015



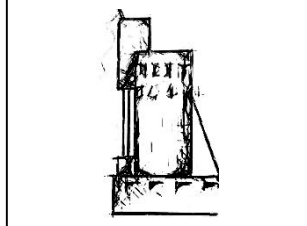
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



שיכון ט' בחלק הדרומי של הקיבוץ. מצב קיים 2015



עמוד  
92

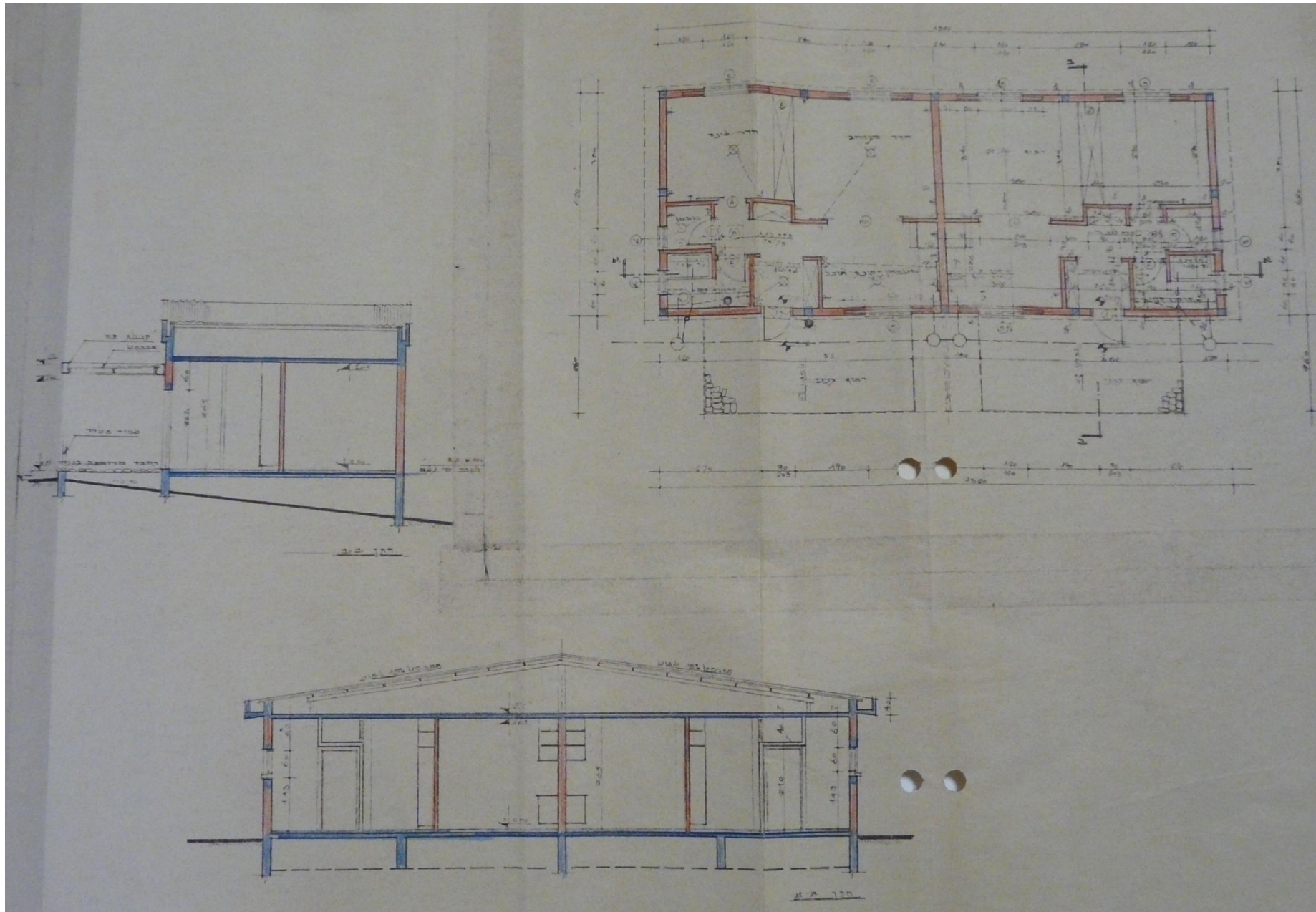
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



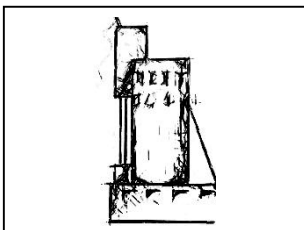
# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ט' 1976



תכנית קומת קרקע וחתיכים מתוך הבקשה להיתר בניה 1976  
מקור : משרד בניין כפר מנחם



תכנית סביבה מתוך הבקשה להיתר בניה 1976  
מקור : משרד בניין כפר מנחם



עמוד  
93

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון ט' 1976



שיכון ט' שנה לא ידועה. מקור : ארכיון כפר מנחם



עמוד

94

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מגורים 1979



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

מקבץ מבני מגורים זה נבנה בחלק הצפון מערבי של הקיבוץ בשנת 1979.  
נבנו 3 מבני מגורים בעלי קומה אחת וגג דו שיפועי.



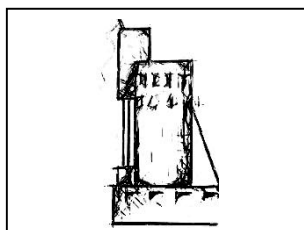
מגורי 1979. מצב קיים 2015



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



מיקום הבתים בתצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



עמוד

95

שם הפרק :

רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : מגורי חיילים 1979



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

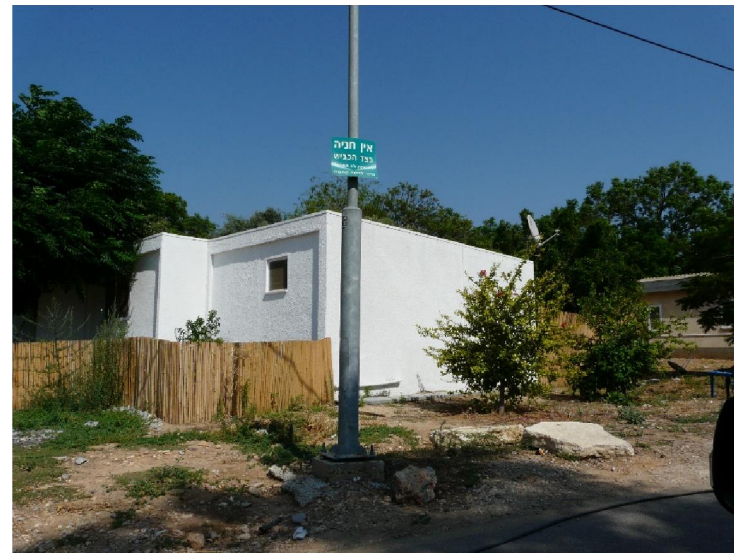
במתחם מגורי החיילים כיום ישנם 2 טיפוסים מבנים שנבנו בשנת 1979.  
בחלק הצפון מערבי 3 יחידות במבנה. כל יחידת דיור 25 מ"ר ב'אשקוביות'..  
בחלק הדרומי 10 יחידות דיור שנבנו ב3 מבנים שיוצרים חצר פנימית משותפת.



מגורי חיילים. מצב קיים 2015



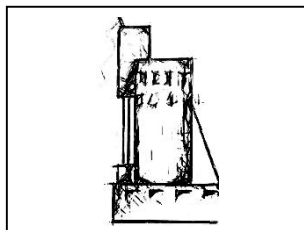
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



מגורי חיילים. מצב קיים 2015



מגורי חיילים. מצב קיים 2015



עמוד  
96

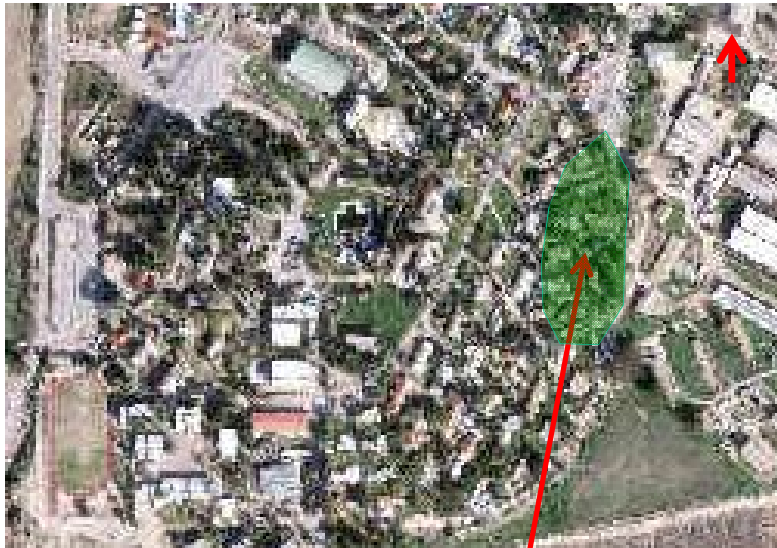
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון י' 1982



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

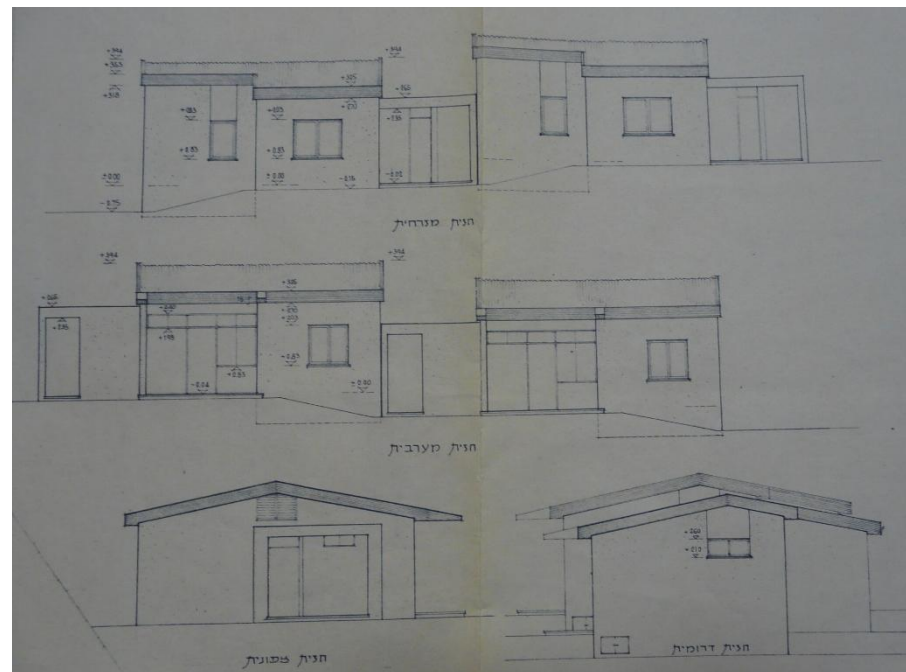
שיכון י' נבנה בשנת 1982.  
נבנו 21 יחידות דיור. מבנים בעלי קומה אחת וגג דו שיפועי.  
בשנת 1987 עם המעבר ללינה משפחתית נוספה לכל יחידה תוספת.



שיכון י'. מצב קיים 2015



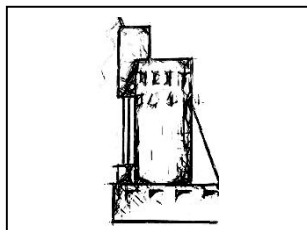
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



שיכון י' חזיתות. מתוך הבקשה להיתר תוספת מקלטים 1984.  
מקור : משרד בניין כפר מנחם



שיכון י'. מצב קיים 2015



עמוד  
97

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



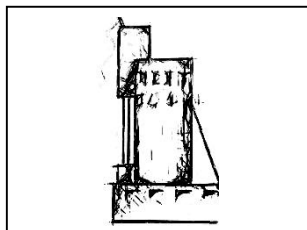
# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון יא' 1984



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



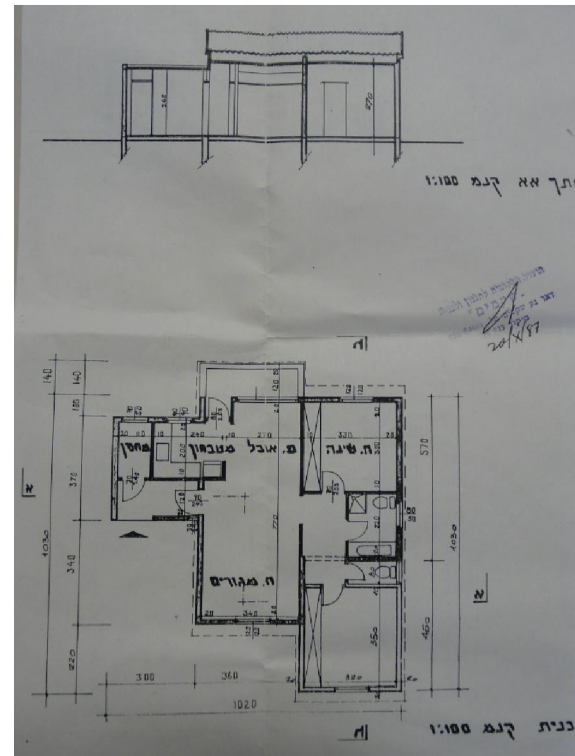
תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



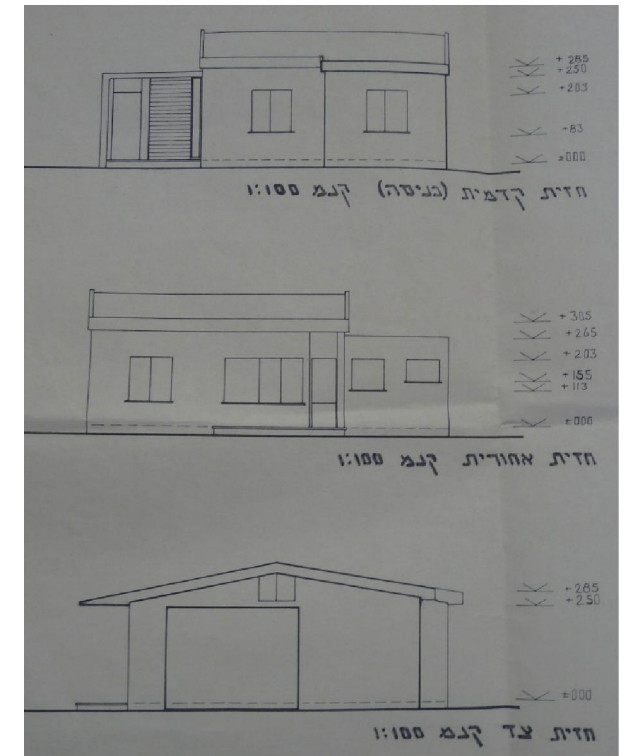
שיכון יא' נבנה בשנת 1984.  
נבנו 12 יחידות דיור. גודל הדירות 58 מ"ר.  
בשנת 1987 נוספה תוספת לצורך הלינה המשפחתית.  
גודל הבית הוגדל ל71 מ"ר.  
המיקום הוא כנראה תוצאה ממקום שנותר לאחר הריסת 'בתי רכטרי'



שיכון יא'. מצב קיים 2015



תכנית וחיתוך . מתוך הבקשה להיתר להרחבה.  
1987. מקור : משרד בנין כפר מנחם



חזיתות המבנה. מתוך הבקשה להיתר להרחבה.  
1987. מקור : משרד בנין כפר מנחם

עמוד  
98

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון יב' 1987



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

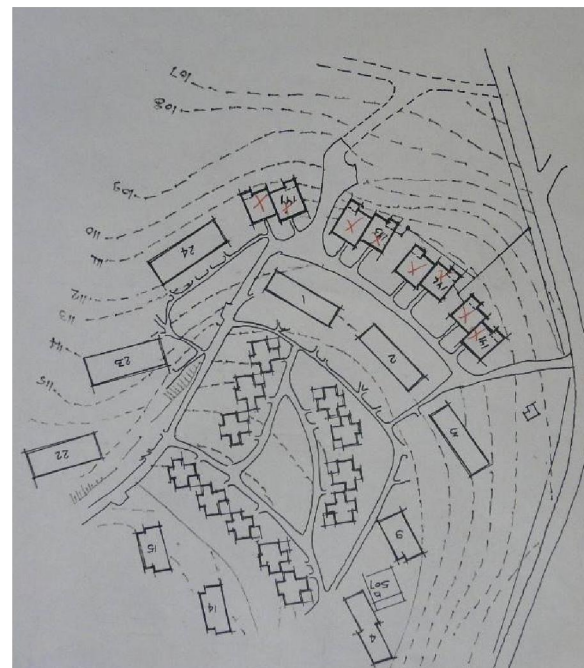


תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי

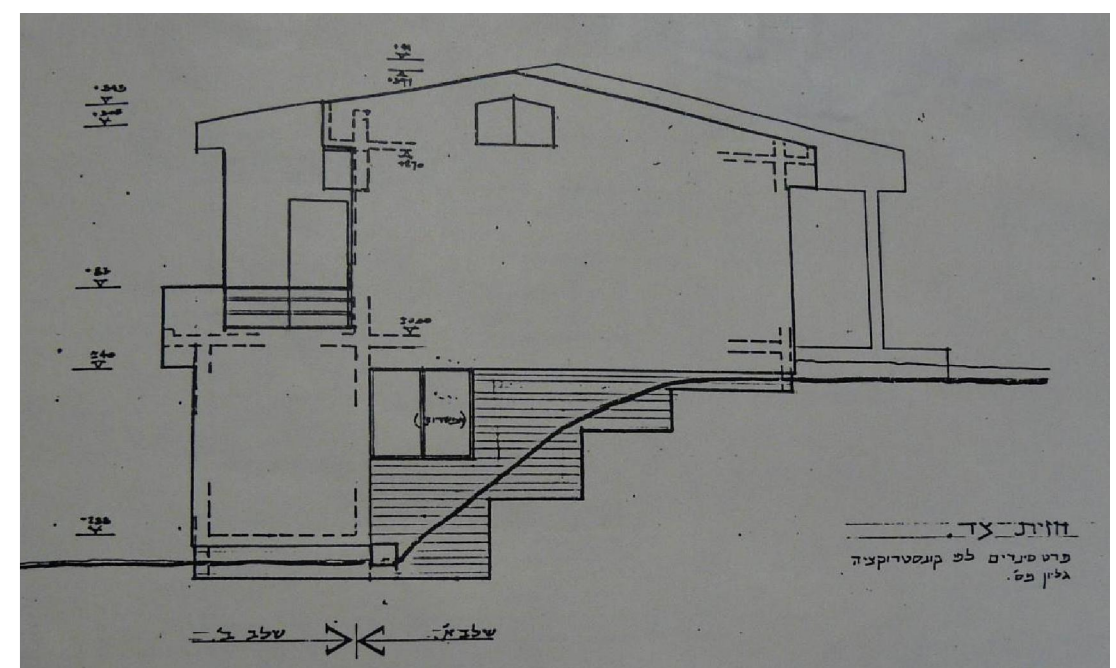
שיכון יב' נבנה בשנת 1987 . התכנון החל בשנת 1984 .  
נבנו 8 יחידות דיור ב-4 מבנים .  
במקור תוכננו 30 יחידות דיור .  
אחרי 1987 לצורך לינה משותפת נוספו חדרי מדרגות וחדר .  
תכנון מקורי- על ידי אפרים בן הקיבוץ .  
תכנון התוספת אדריכל ארנון לפידות .



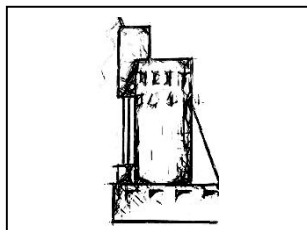
שיכון יב' . מצב קיים 2015



תכנית סביבה . מתוך הבקשה להיתר 1987  
. מקור : משרד בנין כפר מנחם



חזית צד . מתוך הבקשה להיתר 1987  
. מקור : משרד בנין כפר מנחם



עמוד  
99

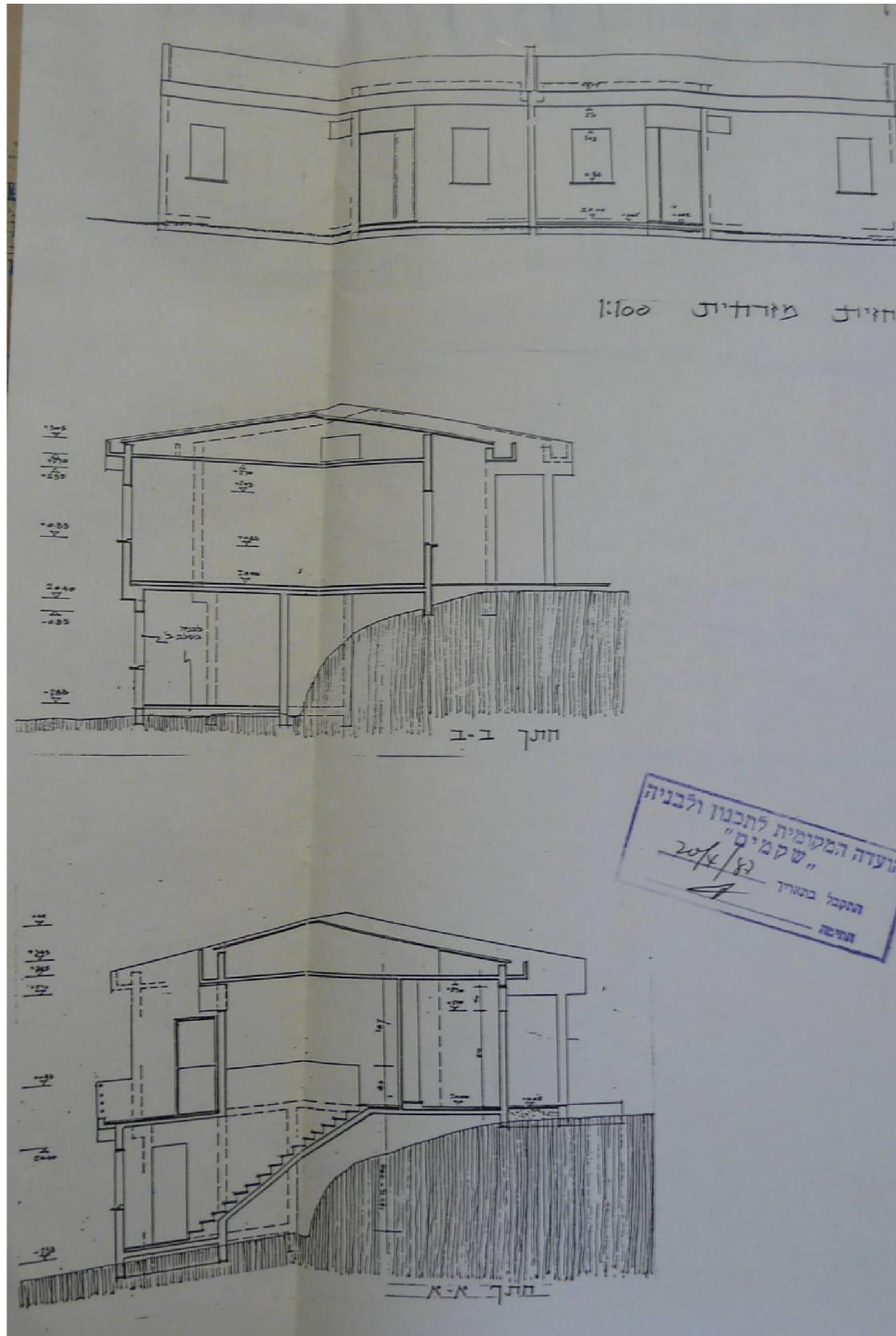
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

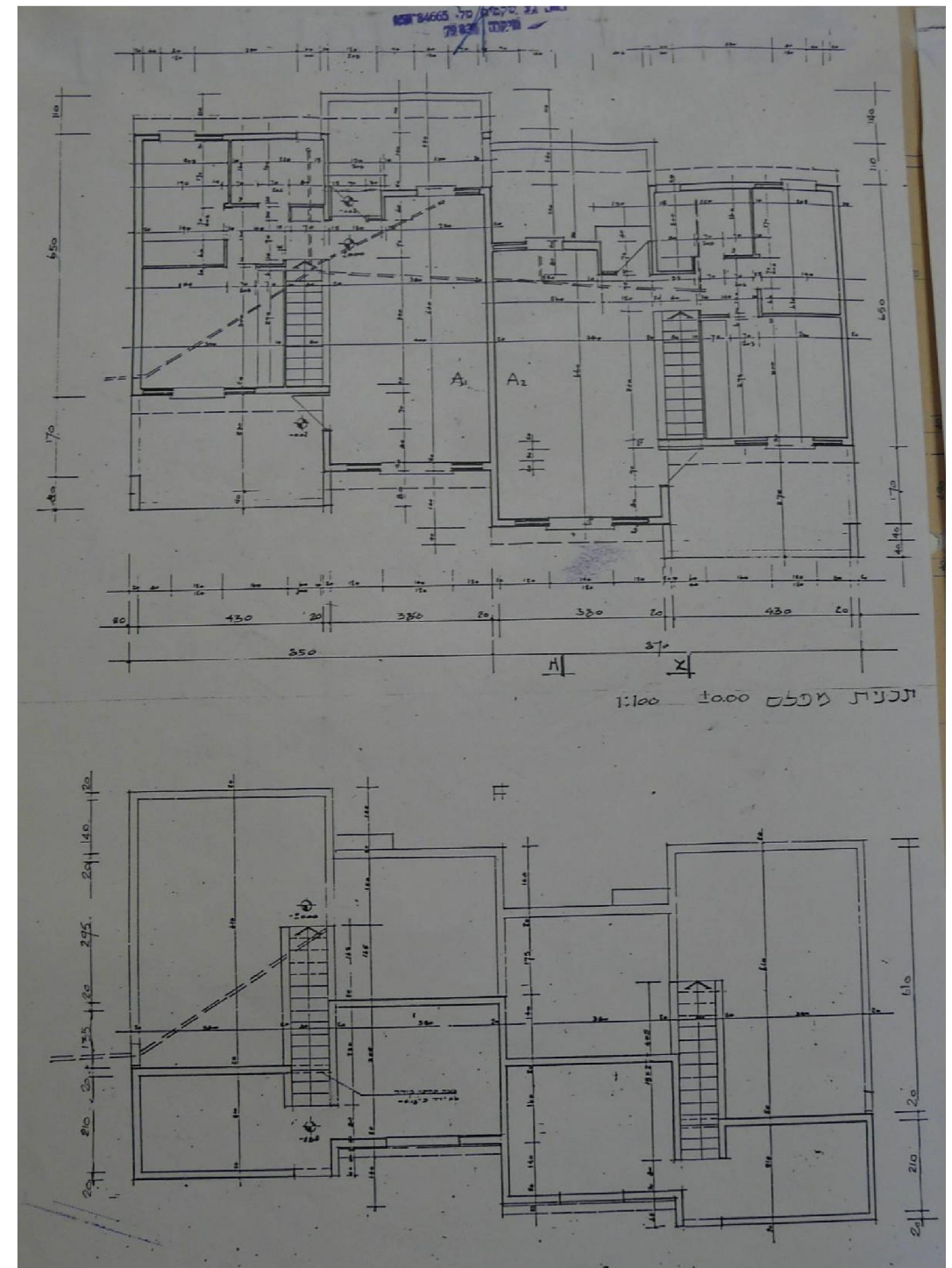
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



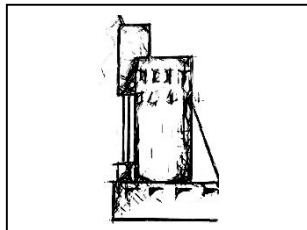
# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון יב' 1987



חזית מזרחית וחתכים מתוך הבקשה להיתר 1987  
מקור : משרד בנין כפר מנחם



תכנית קומת קרקע וקומה א'. מתוך הבקשה להיתר 1987  
מקור : משרד בנין כפר מנחם



עמוד  
100

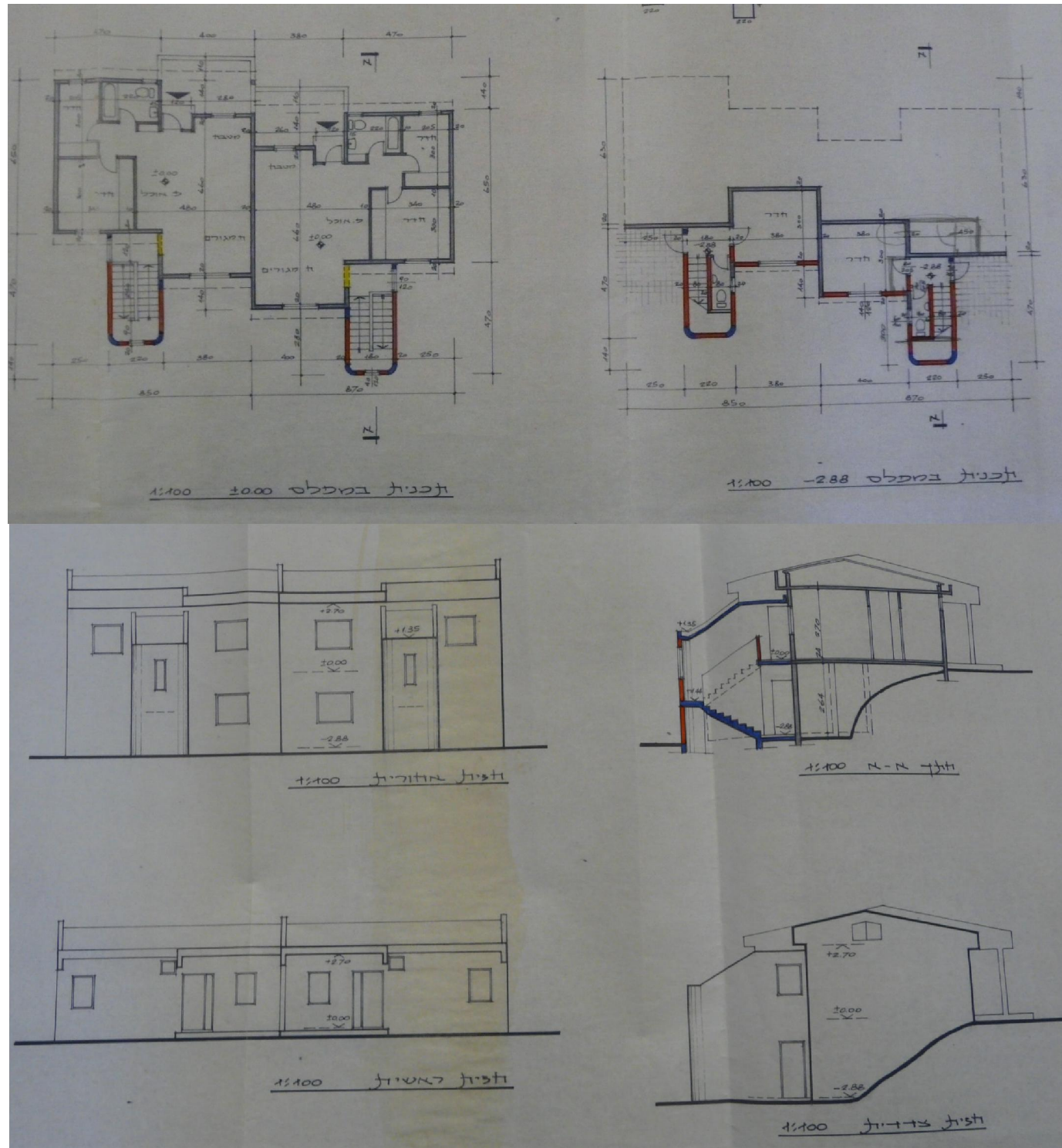
שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net

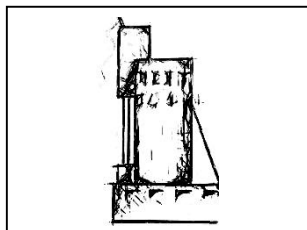


# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון יב' 1987



תכנית קומת קרקע וקומה א'  
מתוך תכנית לתוספת מדרגות וחדר.  
מקור: משרד בנין כפר מנחם

חתכים וחזיתות  
מתוך תכנית לתוספת מדרגות וחדר.  
מקור: משרד בנין כפר מנחם



עמוד  
101

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



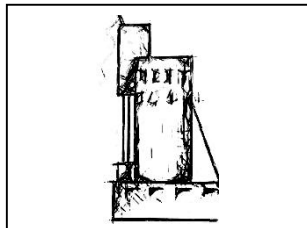
# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון יג' 1992



קטע מתצלום האוויר 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



תצלום אוויר כפר מנחם 2015 .  
מקור : אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



עמוד  
102

שם הפרק :  
רקע היסטורי תרבותי

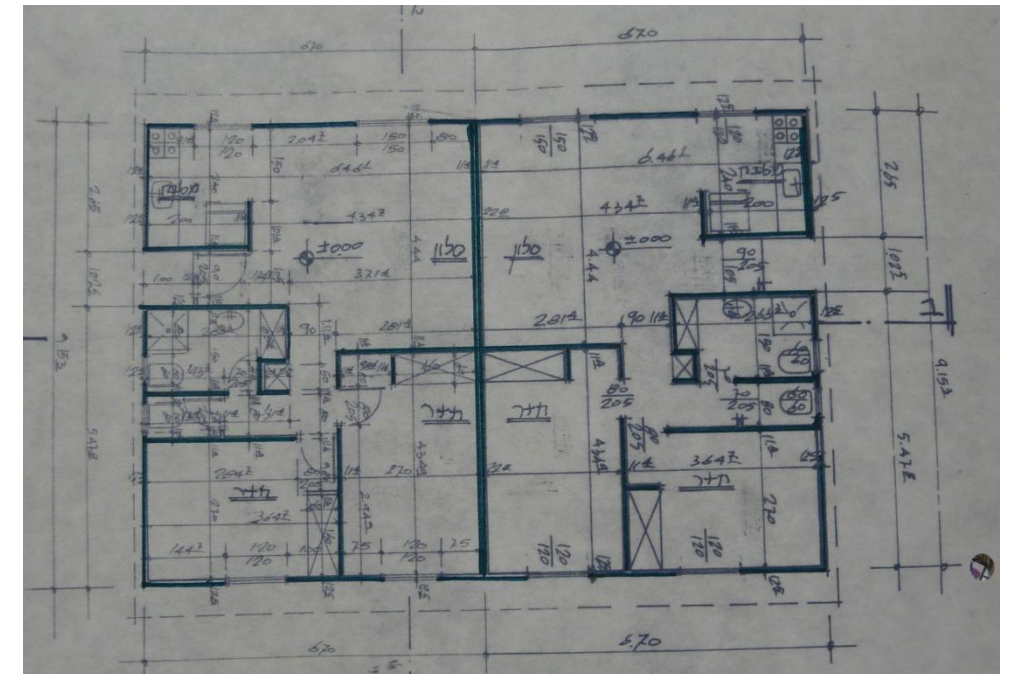
שיכון יג' נבנה בשנת 1992 .  
נבנו 10 יחידות דיור שתוכננו על ידי נאוה ינאי א.ב. מתכננים.  
כ-60 מ"ר לדירה.  
בתים בסגנון בניה 'אמריקאי'- טרומי.



שיכון יג'. מצב קיים 2015



תכנית סביבה . מתוך הבקשה להיתר 1991  
. מקור : משרד בנין כפר מנחם



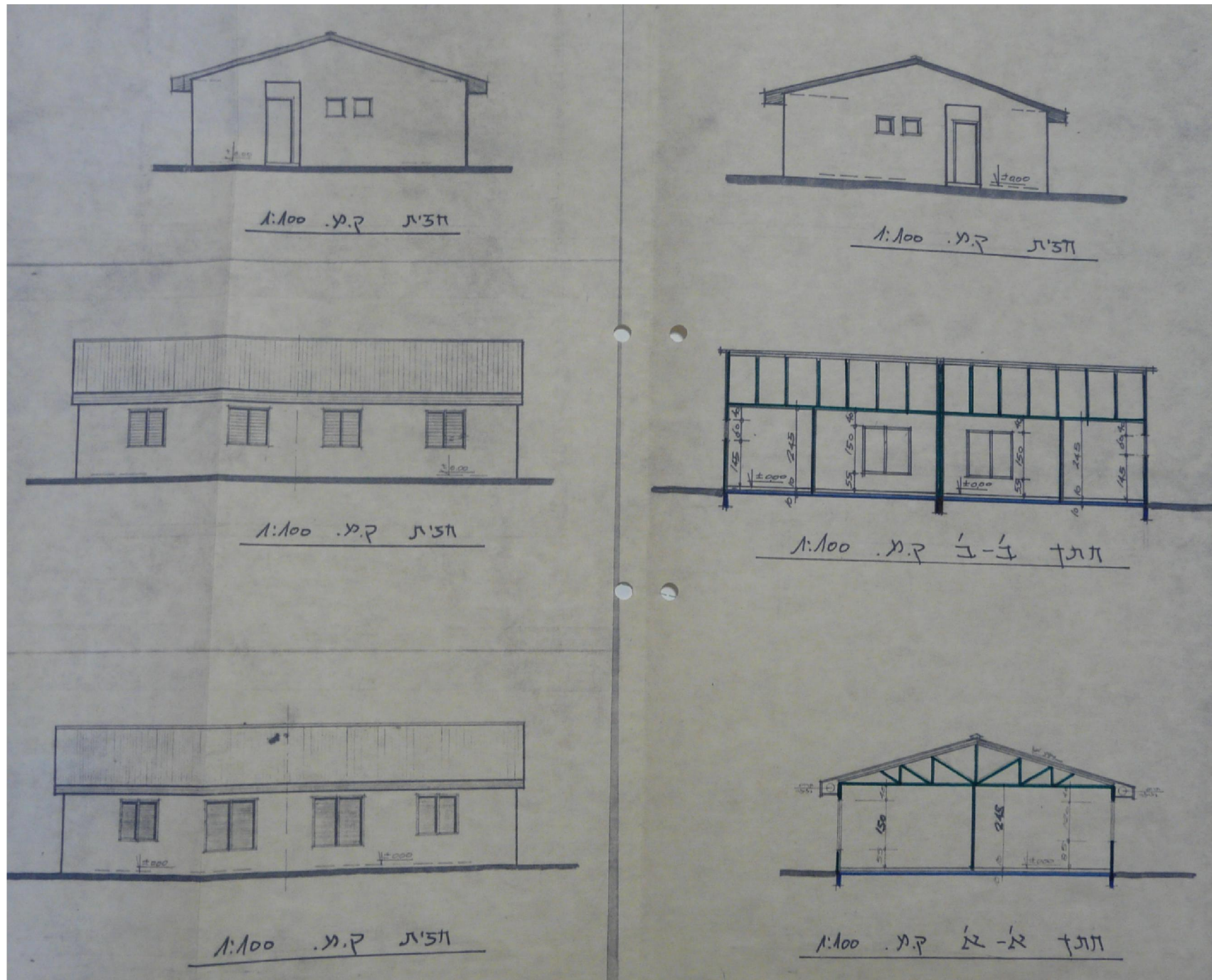
תכנית קומת קרקע . מתוך הבקשה להיתר 1991  
. מקור : משרד בנין כפר מנחם

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד : 050-4032120  
פקס : 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

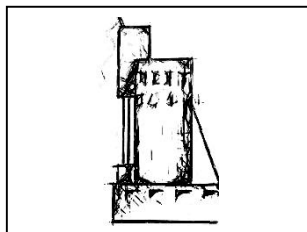
מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד : 052-8805997  
פקס : 050-8394389  
Meirel@014..net



# 3. רקע היסטורי תרבותי : שיכון יג' 1992



חתיכים וחזיתות. מתוך הבקשה להיתר 1991  
 . מקור: משרד בנין כפר מנחם



עמוד  
 103

שם הפרק:  
 רקע היסטורי תרבותי


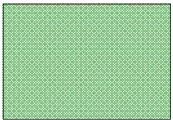
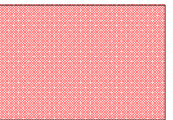

שרי מרק אדריכלית  
 אדם מקום בע"מ  
 נייד: 050-4032120  
 פקס: 050-8394389  
 Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
 אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
 נייד: 052-8805997  
 פקס: 050-8394389  
 Meirel@014..net

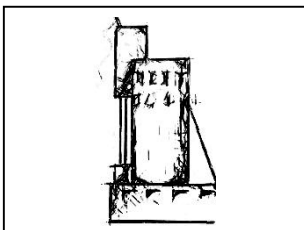


# 4. מצב קיים



	משק/ תעשייה
	מגורים
	ציבורי פתוח, חדר אוכל ובית תרבות - 'לב' הקיבוץ
	חינוך ובתי ילדים

תצלום אוויר כפר מנחם 2015. מקור: אתר פורטל גיאוגרפי לאומי



עמוד  
104

שם הפרק:  
הערכת אתר

שרי מרק אדריכלית  
אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים  
אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 5. הערכת אתר

## מימד חברתי:

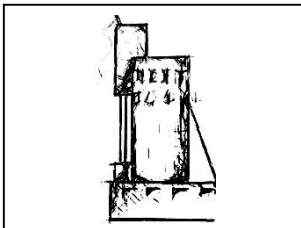
הגרעינים המייסדים של כפר מנחם התגבשו מכמה קבוצות של חברים שעלו לארץ מפולניה ומאמריקה והתגבשו עם קבוצה שהתגבשה בארץ-כרית. הקבוצה מפולניה הגיע לארץ בשנת 1932 במסגרת המכביה הראשונה והתאחדה עם קבוצת כרית. הם נדדו בארץ במספר מקומות עד למיקומם בכפר מנחם. התיישבו במרחביה, פתח-תקווה, הדר ולבסוף כפר מנחם. מבחינה חברתית משנת 1935 החלו מאמצים והתארגנויות לקראת מכנה והתארגנות להתיישבות משותפים. הקיבוץ קלט גרעין נוסף "אמריקה ב" שראו את עתידם בקיבוץ. יחד עם העובדה שהקיבוץ היה מעורב מגרעינים שונים ומארצות שונות –פולניה, אמריקה, ישראל הוא התאחד תחת הרעיון המרכזי של עלייה לקרקע והקמת קיבוץ חדש.

## מדגים באופן בולט של מבנה או מכלול ארכיטקטוני:

קיבוץ כפר מנחם נמצא על שלוש גבעות מרכזיות. מוקם במיקומו זה התאם לזמינות הקרקע ולאפשרות לרכישתה. הקיבוץ פרוס באופן יחסי על רום הגבעות בצורה משתלבת עם הטופוגרפיה. מאפשר מחד לשמר את הסכימה האדריכלית של פריסת הקיבוץ על פי "משנתו" של ריכארד קאופמן ומאידך הנוף הפתוח. קאופמן בתכנון הקיבוץ שמר על העקרונות של תכנון הקיבוץ על צרכיו מחד ומאידך יצר את הפריסה התואמת את הטופוגרפיה וגיאוגרפיה. גם הסכימה של הקיבוץ והחלוקה הפנימית לאזורים נשארה בעינה וגם מכל מקום בקיבוץ בין אם אילו בתי המגורים, האזורים הציבוריים, בתי החינוך, שבילי הולכי רגל. הקיבוץ התפתח ותוכנן על בסיס הסכימה של ריכארד קאופמן. המימוש בפועל היה על ידי אדריכלים מהמחלקה הטכנית. המבנים השונים, הדגמים השונים, של בתי המגורים, החינוך היו דגמים אחידים בחלקם גם לקיבוצים אחרים. ההתאמות בפועל היו בהתאם לטופוגרפיה ולשטח. האזור הציבורי כולל כיום אתרים ומרחב ציבורי שבו ממוקמים מבנים היסטוריים משוחזרים לצד מבנים ציבוריים חדשים. קיבוץ כפר מנחם יכול לשמש דוגמא לשילוב בין ההתערבות הגיאוגרפית והטופוגרפית בעובדה שהתכנון עוקב אחרי קווי הטופוגרפיה והבניה בדרך כלל חד קומתית, כך שהמתאר הכללי של המקום לא שינה צורה באופן דרמטי והוא משתלב עם הסביבה.

## שילוב של פעולה משותפת של טבע ואדם:

ארכיטקטורה היסטורית. אפשר לציין שהקיבוץ שמר באופן חי את המבנים ההיסטוריים שלו, הצריפים הראשונים לסוגיהם ומבנים נוספים שנבנו בציר הזמן ונשמרו עד היום. המרחב הציבורי שמייצג את שילוב הרעיון האידיאולוגי של הקיבוץ- רעיון בשילוב עם אדריכלות. מרחב ציבורי מכיל בתוכו את מרכיב הרעיון הקיבוצי שמכיל את המבנים הרעיוניים השיתופיים הכללים בשילוב עם אדריכלות המביעה את הרעיון השיתופי לידי ביטוי. כמו כן יש גוש על שילוב הבניה בטופוגרפיה ושמירה על נצפות באזורים נרחבים בין הגבעות ומהן.



עמוד

105

שם הפרק:  
הערכת אתר

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ  
נייד: 050-4032120  
פקס: 050-8394389  
Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור  
נייד: 052-8805997  
פקס: 050-8394389  
Meirel@014..net



# 6. פרטי עורכי התיק

**אדריכלית שרי מרק :** בעלת משרד "אדם-מקום" לייעוץ ושימור אתרים ומבנים משנת 2010

- 2013 -יועצת השימור של אגף הבינוי במשרד הביטחון
- 2012 -דוקטורנטית למחקר בנושא מחנות הצבא הבריטי בארץ, אוניברסיטת חיפה-בוגרת תואר שני (M.A) בלימודי ארץ-ישראל, אוניברסיטת חיפה.
- 2005 -לימודי שימור המורשת הבנויה, ביה"ס לאדריכלות, אוניברסיטת תל-אביב.
- 1989 -בוגרת תואר ראשון באדריכלות, הטכניון, חיפה.

**מאיר אפשטיין :** בעל משרד מאיר אפשטיין לאדריכלות, עיצוב פנים ושימור משנת 2006

- 2005 -לימודי שימור המורשת הבנויה, ביה"ס לאדריכלות, אוניברסיטת תל-אביב.
- 1999 -תואר ראשון בעיצוב פנים B.Des (int.) המכללה למנהל, גבעתיים.

## שימור והכנת תיקי תיעוד מפורטים :

הכנת תיק תיעוד למבנה אורוות הברון  
הכנת תיק תיעוד לארכיון בבית אהרנסון  
הכנת תיקי תיעוד למבנים ואתרים פרטיים  
הכנת תיק תיעוד למבנה מנהל יקב "כרמל מזרחי"  
הכנת תיק תיעוד לבית משפחת קמינסקי במושב מרחביה  
הכנת תיק תיעוד מפורט לטחנת הקמח הדרומית בגני יהושע  
יעוץ שימור לתכנון תוספת אדריכלית למבנה היסטורי בקלמניה  
תיאום שימור במבנה היסטורי ב"מושבה הגרמנית" עבור חברה בינלאומית  
הכנת נספח שימור להטמעת מרכיבי השימור במסמכי תכנית הרחבת הקיבוץ

## הכנת תיקי תיעוד מקדימים :

הכנת תיעוד מקדים לבית הספר על שם אהרנוביץ  
הכנת תיק תיעוד מקדים לשימור צפון רחוב המייסדים  
הכנת תיק תיעוד מקדים למתחם שבע טחנות בגני יהושע  
הכנת תיק תיעוד לשימור, בשיתוף עם אינג' יעקב שפר  
הכנת סקר לשימור אתרים היסטוריים במרכז המושב  
הכנת תיק תיעוד מקדים למתחם חינוך נווה צאלים  
הכנת תיקי תיעוד לשימור קיבוץ ושיתוף הנחיות לשימור.

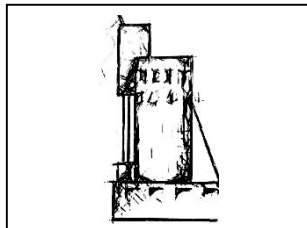
## עבודות מחקר :

מחקר משותף עם אוניברסיטת חיפה בנושא מושבות הברון רוטשילד  
בראשות פרופסור יוסי בן ארצי, מטעם קרן רוטשילד.

- זכרון-יעקב
- זכרון-יעקב
- זכרון-יעקב, ירושלים
- זכרון-יעקב
- מרחביה
- תל-אביב
- בית ברל
- חיפה
- נגבה, נירים, גבעת חביבה, ברקאי

- כפר מלי"ל
- זכרון-יעקב
- תל-אביב
- רגבים
- צופית
- רמות השבים
- מרחביה, תל יוסף, רשפים, רמת יוחנן, בית אורן,
- להבות חביבה, גבעת חביבה, ברקאי, ניר אליהו,
- אייל, ניצנים, נגבה, אורים, סעד, נירים, בית ניר, אלונים, צובה, יטבתה

אוניברסיטת חיפה



עמוד

106

שם הפרק :  
עורכי התיק

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד : 050-4032120

פקס : 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד : 052-8805997

פקס : 050-8394389

Meirel@014..net



# 7 . מקורות

## מקורות ראשוניים

ארכיון קיבוץ כפר מנחם  
ארכיון קיבוץ נגבה

## ראיונות

גב' אוכמה אבירם ארכיון כפר מנחם  
מר אבי בן צבי מזכיר קיבוץ כפר מנחם  
אדריכל ארנון לפידות. מנהל התכנון בקיבוץ.

## תצלומים תכניות ומפות

ארכיון כפר מנחם  
אתר פורטל גיאוגרפי לאומי  
צילום שרי מרק מאיר אפשטיין

## סקר שדה

שרי מרק מאיר אפשטיין

## מקורות משניים

אבירם אוכמה, עורכת, **אסיף כפרי כפר מנחם**, 70 שנה לכפר מנחם הוצאה מקומית. 2009  
חבס ברכה, **חומה ומגדל: התיישבות חדשה בשנות המצור**, הוצאה המרכז לנער של ההסתדרות, 1939  
סעידי משה[עורך], **קיבוץ כפר מנחם**, הוצאה מקומית, 1982  
רור יואל, **נוף ואדם**, פוטו אופסט אומנים מאוחדים בע"מ, 1964

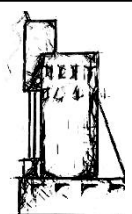
## אתרי אינטרנט

<http://www.govmap.gov.il/>  
<http://amudanan.co.il/>  
<http://tnuathaavoda.info/>

פורטל גיאוגרפי לאומי

אתר 'עמוד ענן' -

אתר אינטרנט תנועת העבודה



עמוד

107

שם הפרק:

מקורות

שרי מרק אדריכלית

אדם מקום בע"מ

נייד: 050-4032120

פקס: 050-8394389

Sary\_mark@live.com

מאיר אפשטיין מעצב פנים

אדריכלות | עיצוב פנים | שימור

נייד: 052-8805997

פקס: 050-8394389

Meirel@014..net